

BUSUSU
Iyesu Tonotapu Ragidai mu
bususumaga
Oka gwede nene tapu ki
kabuwai

Iyesu Tonotapu Ragidai mu bususumaga ka apunu Ruki e okapupu. Iyesu sumapamawa ragidai baididi kwaetagamawa Iyesu sisiyai iyapana badidi maba tademawa iwa ki bususui ropani kawaya oka yau rabineya. Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya tonopupu iyapana kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu manako kasiyara ki pokaiya ka mu matakira ebo ebo kwaetagamawa iwa.

Oka debai empamana ki kabuwai

Bususu yau kerarai *1:1-26*

Mu upimaga natere Diyerusaremu rabineya
2:1-8:3

Mu upimaga tawana Diyudiya yo Sameriya rabineya *8:4-12:25*

Apunu Poru yabiri kayawena upiwagawa umawa *13:1-14:28*

Apunu Poru natere Diyerusaremu kayawena *15:1-35*

Apunu Poru paunau kayawena upiwagawa umawa *15:36-18:22*

Apunu Poru siyarai kayawena upiwagawa umawa *18:23-21:16*

Apunu Poru diburawena *21:17-28:31*

*Iyesu e kowakowaiyoma bamamugu
matarawagawa*

¹⁻² Kaiwa kaiwa nau waretani Teopirasi. Iyesu e upi kerarai birika-pupu badidi kwaewagawa e iyapana-iyoma badidi tadeyawa kabukabuwa yarawa da kwauneya Mamanuga God e kasiyarai pokaiya kunumau yapu kayawena ki sisiyai kuduba nau naiya mena oka pokaiya kau kabuwanibuwani kewowena. Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kasiyarai pokaiya ka e ubupu e winetapu tonotapu ragidai gwaiyaba tadebu manako ewa kunumau yapu kayawena.

³ E powena ade iya-wena kipu ubupu manako mara apunai apeya (40) ki rabineya ka e mareya mareya mu bamamugu matarawagawa matakira ebo ebo kwaewagawa da mu e iyawena kipu ubupu ki mibai mu mubo yabumugere naigida mena empamana ki nana. E mu bamamugu bauwagawa manako Mamanuga God e gari rabineya e kasiyarai pokaiya idiwana ki sisiyai mu tadeyawa.

⁴ Mara mosi ka e mu bananatapu mete ku-petagamawa idiwa da paunau ka e ubupu mu tadebu, wagubu ke; “Wi natere Diyerusaremu eba kamadumuri ko Mamanuga God e puyo mo wi nege-yana gwaiyabai wagubu ki nawanai mena ika idiwoi. Puyo ki sisiyai nau ororeya mena wi nidibuwani kewo-wena. ⁵ Apunu Diyoni ubupu awana pokaiya wi siruwanibu ko waunitau ka Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya kaworoto wi siruwaniyoto manako kasiyara negeni.” Iyesu inako wagubu.

Iyesu kunumau yapu kayawena

⁶ Mu banabananatagubu mete idiwa manako mu e manumupu, tagubu ke; “Kaiwawonuga, kau gwede mara nu Isiraero ragidai nu bitanuga rikapi da nu bodanuguma bagi kawayaya idiwa ki maba nu mete ade inako idiwomu? Kau gwede waunitau nu negeyana nuwagibi ki kau yau nene nuwagibi bo?”

⁷ Mu inako manumupu ko Iyesu denai wagubu ke; “Mara ki kena ki ka eba wi kataigau da wi kataiwagi. Mamanuga God e ebo mena gwede madega bo gwede mara e ebo kasiyarai pokaiya naiya mena winepupu tapu ki e mena kataiya.

⁸ Ko e Keyai Tanai Bagi Kawayaya ki kaworoto wi kawarigau miniyoto siwa kasiyara negeni manako ewa ki wi kaiwagi natere Diyerusaremu rabineya, tawana Diyudiya rabineya, tawana Sameriya rabineya, manako tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ki inako kaiwagi wi yabugere badidi emupu bo wi wenagugere badidi wainamupu ki kuduba iyapana tadeyoi iwoi.”

⁹ Iyesu yona ki wagubu kewowena ka Mamanuga God e wadubu tepapupu manako e kunumau yarawa mu yabu-mugere empamawa yarawa da oroguma gwaiya tewena kayawena manako mu e ewa mo eba emupu.

¹⁰ Mu kunumau esida yarawa ki empamawa idiwa manako iyapana apeya mu midimaga tatamai poe utatagubu ki garugaru mena bautagubu ika madanimugu ubumpu, tagubu ke;
¹¹ “Tawana Gariri ragidai, wi gwede nana yewe ubumu kunumau esida yabu tamiyamu? Apunu

Iyesu karako wi kamadinibu Mamanuga God e kasiyarai pokaiya kipu ubupu kunumau yapu kayawena. Ko e kipu ubupu kayawena emupu ki maba ka e ewa marai mosi ade wirayagisi baiyagisi.” Iyapana apeya ki inako tagubu.

Apunu Diyudiyasi e watai apunu Mataiyasi wadubu

¹² Mu yona ki wainamupu ka mu wiratagubu ripa ‘oripi’ wenatagubu kweyai ki kamadumpu manako natere Diyerusaremu ade kayatagubu. (Natere Diyerusaremu ki ka eba uwama.) ¹³ Mu natere Diyerusaremu bautagubu, manako ukwapamawa tawai ki rabinai tetaiya mo yamupu. Iyapana ki mu simaga ka yau kena: apunu Pita, apunu Diyoni, apunu Diyemesi, apunu Enduru, apunu Piripo, apunu Tomasi, apunu Batoromaiya, apunu Mateyu, apunu Arapiyesi e gubagai si ka Diyemesi, apunu Saimoni (e ka iyapana waira-maga gwandagi wagau ki apunai mosi), ade apunu Diyemesi e gubagai si ka Diyudiyasi.

¹⁴ Iyapana ki kena, ridi dai ki, Iyesu inai, ade Iyesu e eya yowa-iyoma mete kina ki mu maramara dibipamawa idiwa mu nuwamaga notamaga eyaka mena Mamanuga God bameya guriguritagamawa idiwa.

¹⁵ Mara ki makeya ka Iyesu suma-pamawa ragidai kuduba apunai ida daikere kewowena daikere eyaka mena (120) ewapuru mena idiwa manako apunu Pita mu paunamugu ubupu, ¹⁶⁻¹⁷ dimawena, wagubu ke; “Iyapana-niyoma, takari kawaya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya oragai apunai Dewida kabuwapupu

da e uburana apunu ki ewa Iyesu wadamana yawatai iyapana kabuwatamana ki e sisiyai matarau wagana ki nana. Oragai apunai Dewida Mamanuga God e okai badidi tapu ki mibai wana wenawena. Apunu Diyudiyasi e ka nu waretanuga. Nu Kaiwawonuga ubupu e mete wine-pupu ade e upi ka nu upinuga mete eyaka mena.”

¹⁸ (Apunu Diyudiyasi e bera berokoi mo kwaewena manako denai bowa madai kwemupu ki pokaiya ka e waira mo gimarapupu. Waira ki kawareya ka e gobere supu powena manako e romodoi sukwanawena e rewonai matarau bauwena. ¹⁹ Natere Diyerusa-remu rabineya ka iyapana kuduba e powena sisiyai ki wainamupu manako mu yonamugere ka mu waira ki si ‘Akerodama’ simupu, ki ka; ‘Apunu darai waira yau wadubu.)

²⁰ Apunu Pita ade wagubu ke; “Oragai apunai Dewida e ubupu Oka Umayo rabineya oka yau tapu, wagubu ke;

‘E tawai gabo uburono da iyapana ewa tawa ki rabineya eba idiwono.’

Ade oka mosi tapu, wagubu ke;

‘E watai ka apunu mosi yadini.’

²¹⁻²² Oragai apunai Dewida oka inako tapu ki pokere apunu mosi karako uburoto apunu Diyudiyasi e watai yadini manako nu mete ubumamu Iyesu iyawena kipu ubupu ki sisiyai iyapana tadeyomu iwomu. Ko apunu asusu mo inako eba uburoto ko apunu mosi ki apunu Diyoni iyapana siruwatamiyawa ki e idai kerarai empupu

mete idiweya yameya da paunau nu Kaiwawonuga Iyesu Mamanuga God e kasiyarai pokaiya kipu ubupu kayawena ki mete empupu, apunu ki mosi karako uburoto nu mete inako iwomu.”

²³ Apunu Pita yona ki wagubu kewowena ka mu ubumpu iyapana apeya mu simaga tagubu. Mosi ka Diyosepa si daikere ka Basabasi tagubu. (E si mosi ka Diyastasi). Ade apunu mosi ka Mataiyasi. ²⁴⁻²⁵ Mu simaga inako nakamupu manako guriguri-tagubu, tagubu ke; “Kaiwawonuga, kau iyapana kuduba nu nuwanuga notanuga empiyei. Kau apunu Diyudiyasi nu mete winenibi da e nu mete iwana kau upigi kwaigamana ki nana. E kwaewena siyasiya ki pokere powena e ebo kayawagana tawanai ki kayawena. Ko kau karako kabuwaniyo; Kau nima winepipi da e karako uburoto apunu Diyudiyasi e watai yadini?” ²⁶ Mu inako guriguritagamawa da kamadumpu, kimpu ubumpu yanuwa marai munta mo kwaetagubu manako ki pokaiya ka mu apunu Mataiyasi e si bananamupu, ki pokere e kanibu Iyesu tonotapu ragidai ida esida kewowena kerapu eyaka mena ki mu naurimugu ubupu.

2

Mamanuga God e eya Keyai kawapu mu kawarimugu minibu siwa

¹ Mara si tagamu ke ‘Pentikosi’ ki bauwena ka Iyesu sumapamawa ragidai kuduba wata eyaka mena mo dibimupu idiwa, ² manako nusuru obo maba ki mumugarai kunumau kawapu tawa rabineya posiwena wainamupu. ³ Wainamupu

manako mata nonarai maba kawapu iyarau daburiwena iyapana kuduba ki eyaka eyaka mu debamugu debamugu beuwena kaya-wena. ⁴ Mu debamugu debamugu beuwagawa kayawagawa manako Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya ki iyapana eyaka eyaka ki mu rabinamugu supu tanai minibu siwa manako mu tenawarimaga wirawena yona yona kuduba ki mu naiya eba kataitagubu ki mu mete tagamawa. Mamanuga God e Keyai badidi kwae-wagawa ki mu e kasiyarai pokaiya deneya deneya tagamawa.

⁵ Mara ki makeya ka Diyu ragidai ropani kawaya ki Mamanuga God e nene wainapamawa tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau were bautagubu karako natere Dyerusaremu rabineya idiwa. ⁶ Mu mumugara ki wainapamawa ka iyapana ropani kawaya ki garugaru mena kimpu ubumpu empamana diriwai bautagubu. Iyesu sumapamawa ragidai ubumpu tawana kudubai ragidai ki mu yonamaga ebo ebo tagamawa ki mu wainamupu ki pokere iyapana ki mu notamaga kowena kodabamaga kamupu, ⁷ babatagamawa, tagamawa ke; “Iyapana yau tagamu ki mu kuduba ka tawana Gariri ragidai, ⁸ ko mu gwede ba yona ebo ebo kuduba tagamu ade nu nuga yewe baigibi ragidai nu yonanuga mete tagamu wainapemei? ⁹ Nu ka tawana tawana Pasiya yo Midiya yo Iramu yo Mesuputamiya yo Diyudiya yo Kapadokiya yo Pontasi yo Aisiya ragidai. ¹⁰ Ade nu dai ka tawana Pirigiya yo Pampiriyo yo Idipi yo Ribiya tawana Sairini bameya ki ragidai. Ade nu dai

ka natere Roumi were baigibi. ¹¹ Mibai, nu dai ka Diyu ragidai ade nu dai ka iyapana kwaiyanai karako Diyu ragidai mu bususumaga ki mete kataigibi mibimipi ragidai. Nu dai ka tawana Kureta yo Araihiya ragidai kebompi baigibi mete yewe idiwei. Ko Mamanuga God e badidi bagi kawayaya kwaewena ki sisiyai iyapana yau karako nu nubo nubo yonanugere tagamu wainapemei.” ¹² Iyapana ki inako tagubu manako mu notamaga kowena baba-tagubu mu mubo deni deni manu kasiwaratagamawa, tagamawa ke; “Iyapana yau yona yona badidi katai-tagubu were tagamu ki mibai ka badidi?”

¹³ Ko iyapana dai ki ubumpu Iyesu sumapamawa ragidai bainamatamawa, tagamawa ke; “Mu ka bani awana suwakarai mo kubamupu ki pokere mu yabaramaga babawena tagamu.”

Apunu Pita dimawena

¹⁴ Ki makeya ka apunu Pita Iyesu tonotapu ragidai ida esida kewowena kerapu eyaka mena mete ubumupu manako e bonanai ragiragi kawayaya wagubu ke; “Diyu ragidai, natere Diyerusaremu kuduba mete kina, wi karako badidi empiyamu ki mibai nau karako nidiyani wi wenagugere naigida mena wainapumuri. ¹⁵ Wi wainapiyamu da nu awana suwakarai mo kubamipi manako nu yabaranuga babawena nidiyamu. Ko nu awana mo eba kuba-mipi. Yau ka didiburu mena. Awana kubamana madegai ki eba wadubu. ¹⁶ Ko wi karako badidi empiyamu ki ka Mamanuga God takari kawayaya e bonanai wainapiyawa wagawa apunai Diyowero

kabuwapupu. ¹⁷ Oragai apunai Diyowero oka yau tapu, wagubu ke;

‘Mamanuga God e wagau; Mara kwauneya ka nau yau kwaesugani; Tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ki nau Keyaini tonopani iyapana kuduba mu kawarimugu miniyoto siwa kasiyara tageni manako nau kasiyarani pokaiya ka wi gubagaguma ade wi peteguma nau bonanani wainapomono matarau togomono, wi yaragaguma gwedegwede marai kawai waro were maba empomono ade iyapana magurai mete warotogomono.

¹⁸ Mibai, mara ki makeya ka nau bigabiganiy-oma uratanai yo ridai nau Keyaini mete tageyani mu kawarimugu miniyoto siwa manako mu nau kasiyarani pokaiya ubu-moto nau bonanani wainapomono mata-rau togomono.

¹⁹ Nau suwagani manako nau matakirani ebo ebo kunumau baitagisi kayatagisi. Nau wairau mete kwaesugani ki wi empumuri manako wi notaga koyagisi. Dara, mata nonarai, gwisi kawayi ki wi empumuri.

²⁰ Madega sisipupoto ki wi empumuri. Siragamu tanai dara maba daragayagisi ki wi empumuri manako ki eweya ka nau marani kawayi ki baiyagisi. Wi Kaiwawoga nau marani tanai bagi kawayi ki baiyagisi.

²¹ Mara ki makeya ka iyapana nima yagisi ke; ‘Kai-wawoni ke, kau iyasini’, nima inako yagisi ki nau e waitapani iya waunai kweyani.’ ”

²² Apunu Pita Mamanuga God e okai ki kawareya inako wagubu manako ade dimawena, wagubu ke; “Tawana Isiraero ragidai, nau yonani yau suwagani wainapumuri; Tawana Nasareta mu apunumaga Iyesu e ka Mamanuga God e kasiyarai pokaiya upiwagawa umawa wi paunagau matakira marai kawai ebo ebo kwaewagawa da wi ki empamana manako kataigamana da Mamanuga God e tonopupu bauwena. E matakirai ebo ebo kwaewagawa ki kuduba wi emupu kewowena. ²³ Ko Mamanuga God e naiya mena e ebo nuwai notai pokaiya wainapupu da baganai ki pokere e apunu Iyesu wi idaga rabineya tapu. Wi e minimana po wainamupu ki pokere wi e wadumupu iyapana berokoi Mamanuga God eba kataimugu ragidai mu idamaga rabineya e tamupu manako mu ubumpu wi iwagubu umunugere e ripa korosi naureya minimupu poyo. ²⁴ E powena ko Mamanuga God po makari rikapupu da e iyawena kipu ubupu, mibai ka po tawanai ki kasiyarai ka maraitau erida e wadana doko ki eba baganai.

²⁵ Takari kawaya ka oragai apunai Dewida ubupu Iyesu nene wagubu ke;

‘Nau Kaiwawoni maramara nau gwanawasiniyau tondau ki nau empakani. Nau rabinani bigawagana ki nana ka e nau madanani garu deneya nau togisiniyau uburau.

²⁶ Ki pokere, nau nuwani notani bagiwena ade nau yonani mibi mamamai mete suwagakani. Nau posugani ko nau notani eba koyagisi. Nau kataineya da nau ade iyasugani kirani uburani.

- 27 Nau po tawaneya kayasugani ko nau deni mena eba posugani. Kau kiya bigabigagi apunai mibai ka nau ki pokere nau kataineya da kau nau eba kamadisini. Nau midini kwakwarepuni ka uruba rabineya eba puwayagisi.
- 28 Iya yawatai ki kau nau kabuwasinibi kewowena. Kau gwanawasiniyei tondei ki pokere nau mamama kawaya wainapakani.’ ”

29 Apunu Pita Mamanuga God e okai kawareya inako wagubu ade dimawena, wagubu ke; “Iya-pananiyoma, nau karako yona ki mibai mata-rau suwagani ki wi wainapumuri. Nu bodanuga Dewida e naiya mena powena ononomupu. E ononomupu watai ki nu bamanugu yewena. 30 Ko e ka Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa ki apunai ki pokere Mamanuga God naiya badidi gwaiyaba sibu ki kuduba apunu Dewida e kataiya. Takari kawaya ka Mamanuga God wagubu da apunu Dewida e momai mosi aita ewa uburoto manako Dewida e watai yadini kaiwawoyagisi. 31 Gwedegwede kuduba aita ewa wenawagana ki kuduba oragai apunai Dewida e katai-wena ki pokere e wagubu da, ‘Nau po tawaneya kaya-sugani ko nau deni mena eba posugani. Nau kwakwarepuni uruba rabineya eba puwayagisi,’ e inako wagubu ki ka e nu Iya Negeyana Apunai Keriso ade iyawagana kirana uburana ki e nene wagubu. 32 Ko nau suwagani wainapu-muri; Yona ki mibai karako wenawena yau kena; Apunu Iyesu e ka Mamanuga God e kasiyarai pokaiya iyawena kipu ubupu ki nu yabunugere mata-

rau emipi. E sisiyai nu karako wi nidimei yau kena. ³³ E ka Mamanuga God wagubu umuneya kipu ubupu kunumau yapu kayawena karako Mamanuga God e taneya e idai garu deneya tondau. Mamanuga God naiya mena gwaiyaba wagubu da ewa marai mosi ka e uburoto e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya tonopoto iyapana puyo negeni. Apunu Iyesu karako puyo ki wadubu tonopupu nu kawarinugu minibu siwa kasiyara negebu ki pokere wi karako badidi empiyamu bo wainapiyamu ki ka wi e puyoi tonopupu ki matakirai empiyamu yau kena. ³⁴ Oragai apunai Dewida e ka kunumau eba yapu ko e apunu Iyesu e sisiyai yau wagubu ke;

‘Nu Kaiwawonuga Kawaya ubupu nau Kaiwawoni sibu, wagubu ke; Kau madanani garu deneya tondowa,

³⁵ da nau kau iyaragiyoma kuduba kwanatamani kau keraragi kobaiya nakatamani kewoyagisi werena.’ ”

³⁶ Apunu Pita inako wagubu, ade wagubu ke; “Iyapananiyoma, tawana Isiraero ragidai kuduba, nau yonani yau suwagani ki wi naigida mena wainapu-muri; Nau apunu Iyesu e sisiyai suwagu-buwani. Wi ubumpu ripa korosi naureya e minimupu poyo ko Mamanuga God ubupu e nu Kaiwawonuga sibu ade nu Iya Negeyana Apunai Keriso mete sibu.”

Iyapana dai Iyesu sumamupu

³⁷ Iyapana apunu Pita dimawagawa yonai ki wainamupu ka mu rabinamaga wadubu. Mu notamaga kowena manako ubumpu Pita yo Iyesu

tonotapu ragidai dai mete kina ki emitampu manutampu, tagubu ke; “Edamani, nu badidi kwaigamu?”

³⁸ Ko apunu Pita denai mu tadebu, wagubu ke; “Wi wibo wibo bigiga kamadumuri wi no-taga wirayagisi, manako ubumuri da nu Iyesu Keriso e si pokaiya wi siruwaniyamu. Wi inako kwaiwagi ki ka Mamanuga God wi bigiga ki empoto surupoto manako e Keyai Tanai Bagi Kawaya tonopoto puyo wi mete negeni. ³⁹ Mamanuga God naiya mena gwaiyaba wagubu da e puyo ki wi negeni, wi munuguma tageni ade iyapana kwaiyanai ragidai tawana tawana idiwu ki mu mete tageni. E ka nu Mamanuga God, nu Mamanuga Kawai. E iyapana nima nene yagisi ki e puyo ki mete kweyoto.”

⁴⁰ Apunu Pita yona ki wagubu kewowena ka e kawareya kawareya ragiragi kawaya mu tadeyawa teya-teyama, wagawa ke; “Yewe wairau idiwu ragidai bera berokoi waina-piyamu kwaetagamu ki mu ka aita ewa bita kawaya mo bananapomoto ki pokere kamaditamuri wi wibo iyaga nene kwaiwagi da wi iyaiwagi.” ⁴¹ E iyapana inako gwaiyabatamiyawa da kamadubu manako iyapana nima e yonai wainapupu sumapupu ki e mu bananamupu Iyesu si pokaiya siruwamupu. Mara ki makeya ka iyapana kuduba 3000 Iyesu sumapamawa ragidai mete dibimupu idiwa. ⁴² Mu maramara Iyesu tonotapu ragidai mu yonamaga wainapamawa ade maramara ewapuru mena bani ku-pamawa Mamanuga God bameya guriguritagamawa idiwa.

Iyesu sumapamawa ragidai ewapuru mena idiwa

⁴³ Iyesu tonotapu ragidai Mamanuga God e kasiyarai pokaiya matakira ropani kawaya ebo ebo kwaetagamawa ki pokere iyapana matakira ki empamawa ka mu notamaga kowena kudu mete wainapamawa.

⁴⁴ Iyesu sumapamawa ragidai ewapuru mena idiwa mu gwedegwede-maga mete deni deni nida kasiwara-tagamawa idiwa. ⁴⁵ Apunu bo ridi mosi e purapurai mete kina ki ka e purapura ki wadubu iyapana e bameya gimara-mupu manako mu denai bowa madai kwemupu ki e wadubu e waretai bani pa mena apunai bo ridai ki kwebu. ⁴⁶ Mu maramara Mamanuga God e Tawai rabineya ewapuru mena dibi-pamawa idiwa ade maramara ka mu tawamugu tawamugu nuwabagi rabineya mibi mamamai bani ewapuru mena kupamawa idiwa. ⁴⁷ Mu Mamanuga God e si esida mena tepapamawa ade iyapana kuduba mu emitamawa ki ka mu mamamamaga ade mu weremaga mete tagamawa. Mamanuga God maramara iyapana waunai iya tageyawa manako mu mete bautagamawa Iyesu sumapamawa ragidai mete ewapuru dibipamawa idiwa.

3

Pita yo Diyoni ubumpu apunu mosi iyamupu

¹ Mara mosi madega kekerawagawa iyapana Mamanuga God e Tawai rabineya guriguritagamana madegai wadubu ki makeya ka apunu Pita yo Diyoni kimpu ubumpu Mamanuga God e Tawaiya kayatagubu. ² Tawa ki katamurui mosi

si ka 'Katamuru Bagi' tagamawa ki madaneya ka mu apunu mosi e kerarai badabadamawena bisi kayawena ki ika tondawa emupu. Apunu ki e inai rabineya inako wenawena inako tondawa yabadawa da karako kawayawena. E kowaiyoma maramara e werokapamawa Mamanuga God Tawai ki katamurui madaneya tamawa manako e ika iyapana kaiwa kebomawa ki bowa madai nene gene-tamiyawa tondawa.

³ Apunu Pita yo Diyoni tawa rabineya kaiwana kwaetagamawa ka apunu kerarai berokoi ki mu emitapu, genetapu, wagubu ke; "Bowa madai dai nau tegemuri." ⁴ Ko Pita yo Diyoni apunu ki emupu manako Pita ubupu e sibu, wagubu ke; "Kau nu eminiyo." ⁵ E yona ki wagubu ka apunu ki mu bowa madai dai e kweyamana ki nana waina-pupu ki pokere e mu emitapu. ⁶ Ko Pita ade wagubu ke; "Bowa madai nau bamaneya pa mena ko gwede bagi mosi nau bamaneya uburau ki nau karako kau negeyani. Iyesu Keriso, tawana Nasareta apunai ki e si pokaiya ka nau karako kau nidiyakani; E kasiyarai pokaiya kau kiri uburi kayanuwagi." ⁷ Apunu Pita yona ki wagubu manako kanibu apunu ki e idai garu deneya wadubu manako waitapupu kipu ubupu. E kipu ubupu makeya ka e kerarai supasupawena tainipupu ragiragi, ⁸ manako e sikipupu supu ubupu kanibu yabadubu. E Pita yo Diyoni bananatapupu Mamanuga God e Tawai rabineya kaimupu manako ika mamamawagawa sikipiyawa taerewagawa mibi mamamai Mamanuga God e si esida tepapiyawa. ⁹ E inako kwaewagawa umawa ki pokere iyapana kuduba e kiyabui emupu ki ka

mu tagubu ke; ¹⁰ ‘Akae, ki ka apunu ki maramara ‘Katamuru Bagi’ ki madaneya bowa madai nene gene-wagawa tondawa apunai ki karako iyawena yau kena.” Mu inako tagamawa manako mu notamaga kowena kodabamaga mete kamupu.

Apunu Pita ade dimawena

¹¹ Kerarai berokoi apunai ki Pita yo Diyoni eba kamaditapu ko mete ewakumatamiyawa umawa ki pokere iyapana ika idiwa e badidi kwaewena emupu ki ka mu notamaga kowena kimpu ubumpu garumupu apunu Pita yo Diyoni mu diriwamaga bautagubu. Mu Mamanuga God e Tawai rabineya wata mo si tagamu ke; ‘Oragai Apunai Soromoni Watai’, ki ika dibimupu idiwa.

¹² Apunu Pita iyapana inako bau-tagamawa dibipamawa idiwa emitapu ki ka e mu tadebu, wagubu ke; “Tawana Isiraero ragidai, apunu yau e kerarai iyawena ko wi notaga badidi baba-wagau? Wi gwede nana nu eminiyamu idiwu? Wi bani wainapiyamu da apunu yau nu nubo kasiyaranuga pokaiya bo nu nubo beranuga bagi pokaiya iyapamana da e ka umana ki wainapiyamu bo? Ko ki pa mena. ¹³ Ki ka Mamanuga God e kwaewena yau kena. Nu ripakwarak-waranuguma Eburamu yo Aisiki yo Diyai kapu mu yo nu Mamanuga God e ubupu e bigabigai apunai Iyesu esida tepapupu. Nau suwagani wainapumuri; Wi ka apunu Iyesu wadumpu kawakawai ragidai mu idamaga rabineya e tamupu. Apunu Pairasi nuwaiya ka e idai rikapana da e kayawagana ki nana ko wi e wadumupu dokodoko. ¹⁴ Iyesu e ka apunu bagi supasupai

kawaya. E bameya berokoi mo pa mena. Ko wi rabinaga eyakamena-wena e tagararamupu manako apunu berokoi mosi iyapana naurawa apunai ki e nene wi notapamawa ki pokere apunu Pairasi dibura gudui kwaipupu manako apunu ki e mena bauwena kayawena. ¹⁵ Ko Iya Kerarai Apunai Iyesu ki e wi minimupu poyo. Wi e minimupu poyo ko Mamanuga God wagubu umuneya ka e ade iyawena kipu ubupu. Ko ki nu yabunugere matarau emipi manako e sisiyai nu karako wi nidimei.

¹⁶ Iyesu e si pokaiya ka apunu yau naiya e kerarai berokowena ki karako iyawena ka umau yau kena. Nu Iyesu sumapemei manako nu sumanuga pokaiya ade Iyesu e si kasiyarai pokaiya ka wi kataigau apunai yau deni mena iyawena, ko ki wi kuduba yabugere karako empiyamu yau kena.

¹⁷ Kowaniyoma, nau suwagani wainapumuri; Nau kataineya da wi kawakawaiguma mete kina notababa wadumupu ki pokere wi Iyesu minimupu poyo. ¹⁸ Takari kawaya ka Mama-nuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai kuduba oka yau tamupu, tagubu ke; ‘Nu Iya Negeyana Apunai Keriso e ka aita bita mido makari bananapoto.’ Wi Iyesu bameya badidi kwaigubu ki ka wi Mamanuga God e naiya mena wagubu ki makeya makeya kwaigamawa. ¹⁹ Ko wi beraga berokoi ki wi karako kamadumuri, wi notaga wirayagisi da Mamanuga God uburoto wi bigiga ki empoto surupoto, ²⁰ manako e ade wirayagisi wi gwanawaniyono tondono nuwanusuru waunai bagi mosi wi negeni manako e Gubagai Iyesu ade tonopoto kaworoto nu

bamanugu baiyagisi. Apunu Iyesu e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso. Mamanuga God naiya mena upubu Keriso wi nene winepupu. ²¹ E karako kunumau nawana tondono kaniyono da Mama-nuga God gwedegwede kuduba yewe wairau iyatamana marai baiyagisi ki ka e ade kaworoto nu bamanugu baiyagisi. Takari kaway a ka Mamanuga God ubupu iyapana bagi e nene no-tapamawa e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai sisiya ki kuduba mu kabuwa-tapu manako mu ubumpu sisiya ki oka pokaiya okamupu. ²² Oragai apunai Mosisi yona yau wagubu ke; 'Mara aita ewa ka Mamanuga God wi iyapanaga mosi wi waitaga winepoto tonopoto manako e nau maba wi paunagau uburono Mamanuga God e bonanai wainapono nidiyono kabukabuwa. E aita badidi yogono ki wi naigida mena wainapiyoi kwaiwogoi. ²³ Ko wi e yonai ki eba wainapiyoi ki ka Mamanuga God deni mena wi suruniyoto da wi e iyapanaiyoma mete eba idiwoi.' Oragai apunai Mosisi inako wagubu.

²⁴ Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai apunu Samuwero makeya yauda mu kuduba mara karako idiwei yamei ki nene tagamawa. ²⁵ Mu momo-muguma ka wiyo ki pokere Mamanuga God gwede bagi mosi mu tageyana ki nana gwaiyaba wagubu ki e karako wi mete negeni. E oragai apunai Eburamu sibu, wagubu ke; 'Kau ewagi pokere ka nau iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ki aita ewa waditamoni bagi umoni.' ²⁶ Mamanuga God e takari kaway inako wagubu ki mibai wana

bauwena yau kena. E apunu Iyesu winepupu tonopupu yabiri Diyu ragidai wi bamagau bauwena da wi notaga wirawagana manako wi beraga berokoi kamadamana da e wi wadiniyana bagi ki nana.”

4

Kawakawai ragidai apunu Pita yo Diyoni pari wirawiratomawa

¹ Pita yo Diyoni inako dimatagamawa idiwa ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawakawaimuguma, Mamanuga God e Tawai ki kwayubapiyamu ragidai mu kawaimaga mosi, ade iyapana Sadusi ragidai dai mete kina mu nuwamaga pupuwena mu bamamugu bautagubu. ² Mu nuwamaga pupuwagawa ki mibai ka apunu Pita yo Diyoni iyapana tademawa, tagamawa ke; ‘Apunu Iyesu e powena ade iyawena kipu ubupu ki pokere nu ewa popoigamu ki ka nu mete iyaigamu kimamu ubumamu.’ Yona ki ka kawakawai ragidai ki mu eba nuwamugu, ³ ki pokere mu karako bautagubu Pita yo Diyoni pari wirawira-tamana ki nana tetampu. Ko kemora-wena ki pokere mu diburatampu da marawani nawaru puruyagisi werena.

⁴ Iyapana ropani kawayaya apunu Pita yo Diyoni naiya dimatagamawa mu yonamaga wainamupu mibimupu ragidai ki mu ubumpu Iyesu sumapamawa ragidai mete dibimupu idiwa ki pokere iyapana ropaniwena, uratanai mena ka kuduba 5000 kwaitana.

⁵ Mu ukwampu nawaru puruwena ka Diyu ragidai mu kawakawaimuguma kuduba, debai ragidai ade Mamanuga God e gorai ki kataimugu ragidai mete kina ki natere Diyerusaremu rabineya dibimupu idiwa. ⁶ Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga si ka Anasi, e beteyai si ka Kaipasi, e wenai eyaka mena ragidai apunu Diyoni yo apunu Arekisanda ade e wenai ki dai mete kina ki mu ika bautagubu ewapuru dibimupu idiwa. ⁷ Mu Pita yo Diyoni nene tagubu bautagubu mu yabaramugu nakatampu manako manutampu, tagubu ke; “Wi badidi kwaigubu ki wi nima kasiyarai pokaiya bo nima si pokaiya kwaigubu? Ki sisiyai wi karako matarau iwagi da nu wainapamu.”

⁸ Ki makeya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayaya apunu Pita rabineya posiwenya kasiyara kwebu manako e denai wagubu ke; “Kawakawainiyoma ade debai ragidai mete kina, ⁹ wi karako apunu kerarai berokoi yau nene iwagamu ade nu gwede bagi e bameya badidi kwaigibi ade e badidi maba iyamipi ki nene nu manuniyamu, ¹⁰ ki ka wi tawana Isiraero ragidai kuduba yona yau suwagani ki naigida mena wainapumuri; Tawana Nasareta apunai Iyesu Keriso e si pokaiya ka apunu yau iyawena karako wi yabaragau uburau yau kena. Wi ubumpu Iyesu wadumpu ripa korosi naureya e mini-mupu poyo ko Mamanuga God wagubu umuneya ka e ade iyawena kipu ubupu. ¹¹ Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai e nene oka yau tamupu, tagubu ke; ‘Wi tawa wadamu ragidai wi waina-mupu da e ka

bebeda berokoi ki pokere e kwenumupu.
Ko Mamanuga God bebeda ki wadubu ade wowo
bebedai kaupupu.’

¹² Nu Iya Negeyana Apunai ka Iyesu eya mena. Tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ka Mamanuga God iya kerarai si mo eba tapu tondau da nu ki pokaiya iya yadamu.”

¹³ Kawakawai ragidai ki apunu Pita yo Diyoni inako yabarayabara kudu pa mena ubumawa yona supasupai kawaya tagamawa wainamupu ki ka mu baba-tagubu mu notamaga wagubu ke; “Iyapana yau ka pakasi katai pa mena ragidai ko mu nota kawaya yau badidi maba wadumupu?” Mu inako nota-pamawa manako ki makeya ka mu wainamupu da Pita yo Diyoni mu ka naiya Iyesu mete iwa ki ragidai. ¹⁴ Apunu kerarai berokoi ki iyawena Pita yo Diyoni mu madanimugu ika uburawa ki mu mete emupu ki pokere yona denai tagamana ki mu babatagubu. ¹⁵ Baba-tagubu ki pokere mu ubumpu apunu Pita yo Diyoni yona yau mena tade-mupu, tagubu ke; “Wi matarau kaiwagi da nu nubo mena yonaigamu kewo-yagisi were ade baiwagi.” ¹⁶ Mu inako tagubu, manako mu mubo mena keketa kupamawa, tagamawa ke; “Iyapana apeya ki mu bamamugu ka nu badidi kwaigamu? Mu matakiramaga kawaya kwaetagubu ki sisiyai ka natere Dyerusaremu ragidai kuduba waina-mupu kewowena ki pokere yona ki bodapamana yawatai mo pa mena. ¹⁷ Ko nu eba nuwanugu mu notamaga ki kawayayagisi kayayagisi ki pokere karako ragiragi kawaya tata-matamamu da mu apunu ki e sisiyai ewa iyapana

eba tademono iwono.” ¹⁸ Mu inako tagubu gudu kwaimupu apunu Pita yo Diyoni nene ade tagubu bautagubu manako ragiragi kawaya tademupu, tagubu ke; “Apunu Iyesu e sisiyai wi ewa mo eba iwogoi ade e bususui mo wi iyapana eba kabuwatamiyoi iwoi.”

¹⁹ Mu inako tagubu ko apunu Pita yo Diyoni denai tagubu ke; “Wi wibo wainapumuri; Nu Mamanuga God e yabuiya idiwei ki pokere e nuwaiya nu karako wi bonanaga yadamu bo e bonanai yadamu? ²⁰ Nu yabunugere badidi matarau emipi bo wainamipi ki sisiyai nu karako iwegemei ko wi nu tatamaniyamu ki ka nu wi bonanaga ki eba yadamu.”

²¹ Mu inako tagubu ko kawakawai ragidai ki mu bonanamaga ragiragi kawaya kawareya ade tatamatamawa. Mu gudatamana mete wainapamawa ko ade kamaditampu tonotampu kayatagubu. Mu iyapana kudumugu waina-pamawa mibai ka iyapana ropani kawaya apunu Pita yo Diyoni mu matakiramaga emupu manako ki pokaiya Mamanuga God e si esida tepapamawa. ²² Kerarai berokoi iya-wena apunai ki e kwamurai ka apunai apeya (40) kewowena.

Iyesu sumapamawa ragidai guriguritagamawa

²³ Apunu Pita yo Diyoni tawa ki kamadumpu kayatagubu mu kowa-muguma bamamugu ade bautagubu manako Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai ade debai ragidai mete kina badidi maba tatamatampu ki sisiyai kuduba mu kowamuguma tademupu. ²⁴ Tademawa da kama-dumpu manako mu rabinamaga

eyakamenawena Mamanuga God bameya guriguritagubu, tagubu ke; “Mamanuga Kawai, kau kunuma yamanapipi, kau waira yamanapipi, ade kau egi yamanapipi. Kau umunugeya ka gwedegwede kuduba wenatagubu gawarara.

²⁵ Kau Keyaigi Tanai Bagi Kawaya ki kau naiya takari kawaya tonopipi kau bigagi kwaewagawa apunai nu ripakwarakwaranuga Dewida sibi manako e ubupu wagubu ke;

‘Iyapana kwaiyanai ragidai mu rabinamaga pupuwagau ki mibai ka badidi? Mu Mamanuga God bameya wainapiyamu siyasiya ki mibai ka badidi?’

²⁶ Kaiwawo ragidai kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ubumu kawakawai ragidai dai ki mete dibipiyamu manako Mamanuga God e si kaupiyamu e yanuwey teyamu ade e winepupu apunai Keriso e si mete kau-piyamu.’

²⁷ Mamanuga, oragai apunai Dewida inako wagubu ki mibai wana wenawena yau kena. Natere yau rabineya ka iyapana kawakawai apeya, apunu Erodi yo apunu Pontiyasi Pairasi, ki mu ubumpu tawana Isiraero ragidai ade iyapana kwaiyanai ragidai mete dibi-mupu manako kau bigagi kwaewagawa apunai Iyesu, nu Iya Negeyana Apunai Bagi Kawaya, ki e yanuwey mu teya-mupu. ²⁸ Mu e yanuwey teyamawa ko mu asusu eba kwaetagamawa. Kau kiya naiya mena kau kasiyaragi pokaiya winepipi tapi ki mu makeya makeya mena kwaetagubu.

29 Ki pokere Mama-nuga; Mu karako mu bonanamaga ragiragi kawayaya tagubu tatamanimpu ki kuduba kau kataigeya. Kau upigi nu kwaigemei ki pokere kasiyara nege da nu yabarayabara ubumomu kau yonagi iwogomu iwomu. 30 Kau idagi roronapi kasiyara nege da nu kau bigabigagi apunai bagi kawayaya Iyesu e si pokaiya sigira ragidai iyatamomu iwomu manako iyapana kau matakiragi ebo ebo ki matarau empomono.”

31 Mu Mamanuga God bameya inako gurigitagamawa da kamadumpu makeya ka mu tawamaga ki geyageya-wena. Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawayaya ki kawapu mu kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu manako mu kimpu ubumpu kayatagubu Mamanuga God e yonai tagamawa iwa ko mu kudu mo eba wainapamawa.

Mu gwedegwedemaga ewapuru dibimupu

32 Iyesu sumapamawa ragidai mu nuwamaga notamaga eyaka mena idiwa. Iyapana mo eba wagubu ke; “Gwedegwede yau ka nau nene.” Pa mena, mu gwedegwedemaga kuduba deni deni nida kasiwaratagamawa idiwa. 33 Nu kaiwonuga Iyesu e iyawena kipu ubupu ki e tonotapu ragidai mu mubo yabumugere matarau emupu ki pokere mu kasiyarai kawayaya e sisiyai ki iyapana tademawa iwa. Mama-nuga God e iyapanaiyoma deni mena waitatamiyawa nota tageyawa, 34-35 ki pokere mu paunamugu ka e iyapanai mo

eba nuwasiyasiya wainapiyawa. Iyapana gwede-wau mu wairamaga bo tawamaga mete kina ki ka mu waira-maga bo tawamaga ki iyapana mu bamamugu gimarapamawa manako denai bowa madai wadamawa ki mu tepamawa Iyesu tonotapu ragidai tagemawa. Tagemawa manako mu ubumawa iyapana mo mu paunamugu bani pa mena iyapanai ki bowa madai dai waitapamawa.

³⁶ Apunu mo si ka Diyosepa. E kunui ka Ri-wai tawana Saiparasi rabineya wenawena. Iyesu tonotapu ragidai apunu Diyosepa e si daikere Banabasi simupu. (Si Banabasi ka keyakeyai ko ki mibai mete kina, ki ka; ‘Iyapana Mu Rabinamaga Wadau Bagi ki Apunai’.) ³⁷ Iyapana dai apunu Diyosepa bameya e wairai mo gimaramupu manako denai bowa madai kwemupu ki e tepupu Iyesu tonotapu ragidai mu bamamugu bau-wena tagebu.

5

Apunu Ananaiyasi e wainai Sapaira mete kina

¹ Mara ki makeya ka iyapana dai apunu mo si ka Ananaiyasi e wainai Sapaira mete kina mu bamamugu bautagubu mu wairamaga mo gimara-mupu, ² manako denai bowa madai tagemupu ki ka apunu Ananaiyasi wadubu daikere e ebo bondai tapu ko daikere ka e wadubu kayawena Iyesu tonotapu ragidai tagebu. Tagebu manako berawena, wagubu ke; “Nau wairani gimaramupu denai bowa madai tegemupu ki kuduba yau kena.” Apunu Ananaiyasi inako

kwaewena ki ka e ororeya mena e wainai mete mibimupu were inako berawena.

³ Ko Pita ubupu apunu Ananaiyasi sibu, wagubu ke; “Ananaiyasi, kau badidi pokere Berokoi Apunai Seitani e gudui kwaipipi kau rabinageya bauwena? Kau Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki bameya beranugibi. Kau wairagi gimaramupu denai bowa madai negemupu ki daikere kau kaubo bondagi tapi. ⁴ Waira ki naiya ka kau nene ade mu gimaramupu denai bowa madai negemupu ki bowai madai kuduba ki mete kau nene, ko kau badidi pokere bera kau rabinageya wainapipi weki gwaiya kwaenugibi. Kau eba iyapana kaina nu beranibi ko kau Mamanuga God e berapipi.

⁵ Apunu Ananaiyasi yona ki waina-piyawa makeya ka e gwairiwenana deni mena powena. Iyapana kuduba e powena sisiyai ki wainamupu ka mu kudu wainamupu, ⁶ manako iyapana yaraga dai bautagubu e kwakwarepui sikwamupu wadumpu kayatagubu ononomupu.

⁷ Madega napusi apeya eyaka kwaitana kewowena eweya ka apunu Ananaiyasi e wainai mete ika bauwena, ko e nobomoi powena ki sisiyai e eba kataiya ko pa asusu bauwena. ⁸ Bauwena manako Pita ridi ki empupu, manupupu, wagubu ke; “Kau sidi, kau nobomogi mete kina wi wairaga gimaramupu denai bowa madai negemupu ki yau mena baganai bo?”

“Ena, nu denai negemupu ka ki mena.”

⁹ Ridi ki inako wagubu manako Pita e ade sibu, wagubu ke; “Kau nobomogi mete kina wi rabinaga eyakamenawena were Mamanuga God e

Keyai berapa-mana empamana ki nana kwaigubu ki mibai ka badidi? Kau nobomogi onono-mupu ragidai karako bautagubu katamuru ubumu wau-nitau kau kwakwarepugi mete yadini kayatagisi.”

¹⁰ Apunu Pita yona ki wagawa makeya ka ridi ki Pita yabareya gwairi-wena deni mena powena. Onodiba ragidai bautagubu e ika powena uk-warawa emupu ka mu e kwakwarepui mete wad-umupu wira-tagubu e nobomoi madaneya onono-mupu. ¹¹ Ko Iyesu sumapamawa ragidai kuduba Mamanuga God nene dibipa-mawa idiwa ade iya-pana dai mete kina sisiya ki wainamupu ka mu kuduba notamaga kowena kudu ebotau wainapamawa.

Iyapana ropani kawaya Iyesu sumamupu

¹² Iyesu tonotapu ragidai iyapana paunamugu kunuma kasiyarai pokaiya matakira ebo ebo kwaetagamawa. E sumapamawa ragidai maramara Mama-nuga God e Tawai rabineya ‘Oragai Apunai Soromoni Wateya’ ika dibi-pamawa idiwa. ¹³ Iyapana mu were-maga tagamawa ade mu kudumugu mete wainapamawa ki pokere mu mete ewapuru eba idiwa. ¹⁴ Ko maramara ka ridi yo apunu waunai ropani kawaya mu notamaga wirawagawa Kaiwawo-nuga Iyesu sumapamawa manako mu bautagamawa e iyapanaiyoma mete dibipamawa ewapuru mena idiwa. ¹⁵ Iyesu tonotapu ragidai Mamanuga God e kasiyarai pokaiya badidi kwae-tagamawa ki kuduba ka bagi mena ki pokere iyapana ubumpu sigira ragidai tetampu yawata kwaiya mibi gagarai ade kebari kawareya mete nakatampu idiwa da apunu Pita ewa mu

madani-mugu bauwagana kayawagana ki ka e gwakui mu kawarimugu kaniyana manako mu iyatagamana ki nana. ¹⁶Iyapana inako kwaetagamawa ki pokere tawana tawana natere Diyerusaremu bameya ka iyapana ubumpu sigira ragidai ade keyai berokoi mu giritampu ragidai inako mete tetampu kebompu bautagubu manako mu kuduba iya-tagubu gawarara.

Iyapana kawakawai Iyesu tonotapu ragidai giritapu

¹⁷ Ki makeya ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga ade e kowaiyoma Sadusi ragidai mete kina ubumpu Iyesu tonotapu ragidai mu bamamugu nuwarorotagubu, ¹⁸ ki pokere bautagubu mu tetampu diburatampu. ¹⁹ Diburatampu ko kemora ki rabineya ka Mamanuga God e aneyai mosi tonopupu kawapu dibura gudui kwaipupu manako Iyesu tonotapu ragidai waratapu matarau bautagubu, wagubu ke; ²⁰ “Wi baiwagi kaiwagi manako Mamanuga God e Tawai rabineya iya waunai ki sisiyai kuduba iyapana tadeyoi iwoi.”

²¹ Mu aneya ki e umunui wadumupu manako nawaru puruwagawa ki makeya ka mu kaimpu Mamanuga God e Tawai rabineya iya waunai ki sisiyai iyapana ade tademawa kabukabuwata-mawa idiwa.

Ki makeya ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga e kowaiyoma mete kina bibi tonomupu da Diyu ragidai mu kawakawaimuguma kuduba

bautaga-mana dimatagamu wateya ika ewapuru dibipamana ki nana. Mu bautagubu dibimupu idiwa manako diburatampu ragidai ki mu yonamaga tonomupu. ²² Ko bibi ragidai kaimpu dibura gudui kwaimpu ki ka mu iyapana mo eba emupu ki pokere mu wiratagubu iyapana kawakawai ki mu bamamugu ade bautagubu manako tademupu, tagubu ke; ²³ “Nu dibura tawaiya baigibi gudu umamupu ki nu emipi ade dibura katamurui dagurapamawa ragidai ika ubumawa mete emitampi ko nu gudu kwaimipi ki ka nu tawa rabineya iyapana mo eba emipi.” ²⁴ Mamanuga God e Tawai ki kwayubapiyamu ragidai mu kawaimaga ade Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mete kina yona ki wainamupu ka mu notamaga babawena gwede aita ewa badidi wenawagana ki notapamawa.

²⁵ Ki makeya ka apunu mosi bau-wena yona yau wagubu ke; “Edamani, diburatampi ragidai karako Mamanuga God e Tawai rabineya ade bautagubu iyapana tadeyamu kabukabuwa idiwu.” ²⁶ Mu yona ki wainamupu ka Mamanuga God e Tawai ki kwayubapiyamu ragidai mu kawaimaga ubupu e kowakowaiyoma dai tetapu mete kayatagubu Iyesu tonotapu ragidai mu bamamugu bautagubu manako giyansu mena mu tetampu bananatampu dimatagamu wateya ade kayatagubu. Mu ragiragi kawaya eba tetapu kayatagubu mibai ka mu pakasi ragidai ubumana Iyesu tonotapu ragidai mu gwawimaga bowa were mu taunimana ki kudumugu wainapamawa.

²⁷ Mu dimatagamu wateya bautagubu

bananatampu kawakawai ragidai mu yabaramugu ubumpu manako Mama-nuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga ki ubupu Iyesu tonotapu ragidai tadebu, wagubu ke; ²⁸ “Nu ragiragi kawayaya nidimipi da wi apunu ki e sisiyai iyapana eba tademana kabukabuwa ki nana iwagibi. Wi nu umununuga ki wi eba wadumupu ko wi iyapana tademawa iwa manako wi yonaga ki karako natere Diyerusaremu kuduba kawayawena kayawena. Wi nu sinuga giripiyamu ade apunu powena ki e nari nu mete nariniyamu.”

²⁹ E inako wagubu ko apunu Pita e kowaiyoma mete kina denai tagubu ke; “Nu ka Mamanuga God e umunui wademei ragidai ki pokere nu e bonanai ki kwenupamu manako iyapana wi umunuga yadamu ki ka eba supasupai. ³⁰ Wi ubumpu Iyesu wadumpu ripa korosi naureya minimupu poyo ko nu ripakwarakwaranuguma mu yo nu ewapuru Mamanuga God e ubupu wagubu manako e umuneya ka Iyesu ade iyawena kipu ubupu kayawena. ³¹ Isiraero ragidai nu beranuga berokoi kamadamana ade nu notanuga wirawagana da Mamanuga God nu biginuga surupana ki nana ka e ubupu Iyesu wadubu tepapupu e idai garu deneya kunumau nu Iya Negeyana Apunai ade nu Kaiwawonuga kawayaya ika tondana ki nana tapu tondau. ³² Nu badidi yabunugere matarau emipi ki sisiyai nu karako iwegemei. Ko nu eba nu nubo nuwanugu wi nidime i ko Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawayaya yona ki mete nu kabuwaniyau. Iyapana nima Mamanuga God e umunui yadini ki

ka Mamanuga God uburoto e eya Keyai iyapana ki puyo mete kweyoto.”

³³ Iyapana kawakawai yona ki wainamupu ka mu nuwamaga pupuwena mu yabumaga daragawena manako mu Iyesu tonotapu ragidai ki taunimana popo wainapamawa. ³⁴ Ko Parisi ragidai mu kawaimaga mosi si ka Gamariyo ki Mamanuga God e gorai kataiya ade iyapana kuduba e werei tagamawa apunai ki e ubupu e kowaiyoma ki tadebu, wagubu ke; “Iyapana yau tonotamamu matarau kayatagisi da nu nubo mena yonaigamu kewoyagisi were ade baitagisi.” E inako wagubu, tonotapu kayatagubu, ³⁵ manako e ade ubupu dimawena, wagubu ke; “Tawana Isiraero ragidai, wi iyapana yau mu bamamugu badidi kwaiwagi ki ka wi rabinaga pakarayagisi naigida mena notapumuri were kwaiwagi. ³⁶ Wi kataigau da waunitau yewena ka apunu Teyudasi e kawai gisipiyawa manako iyapana 400 kwaitana e eweya kayatagubu. Ko iyapana dai ubumpu apunu ki minimupu poyo manako ki eweya ka e kowaiyoma daburimupu mu mubo mubo kayatagubu gawarara manako e notai ki kanibu supu mibai pa mena. ³⁷ Ki eweya, iyapana simaga tamawa ki makeya ka tawana Gariri mu apunu-maga mosi si ka Diyudiyasi ubupu manako e mete iyapana waratapu da mu e eweya kayatagamawa. Ko iyapana dai ubumpu e mete minimupu poyo manako e kowaiyoma kuduba daburi-mupu mu mubo mubo kayatagubu gawarara. ³⁸ Ki pokere, nau yonani suwagani ki wi naigida mena wainapumuri; Nu iyapana yau karako kamadi-tamamu

ade gwede berokoi mosi mu bamamugu eba kwaigamu. Mu mubo notamaga pokaiya kwaetagamu ki ka mu kwaetogomono yamono da mu notamaga ki aita gogayagisi. ³⁹ Ko Mamanuga God e nota yau tagebu ki ka nu kwaitana nota ki eba surupamu. Nota ki mu notamaga eba gogayagisi ko nu kwaenda aita Mamanuga God mete kandomu nene.”

Iyapana kawakawai ki apunu Gamariyo e umunui wadumupu, ⁴⁰ manako mu Iyesu tonotapu ragidai nene tagubu bautagubu. Mu kuwe pokaiya mu taunimawa da kamaditampu manako bonanamaga ragiragi kawayaya mu ade tatamatampu, tagubu ke; “Wi Iyesu sisiyai ewa eba iwogoi.” Mu inako tatamatampu mu idamaga rikamupu manako tonotampu kayatagubu.

⁴¹ Iyesu tonotapu ragidai dimatagamu watai ki kamadumpu kayatagubu ka mu mubo mena tagamawa ke; “Nu karako Iyesu nene midi makari bananamipi ko Mamanuga God e nu eminiyau wagau da nu ka baganai ki pokere nu mamama mete wainapemei.” ⁴² Mu inako tagubu manako maramara Mamanuga God e Tawai rabinaya iyapana tademawa kabukabuwa iwa ade mu mubo tawa-mugu tawamugu Mamanuga God e yonai bagi kawayaya iyapana tademawa, tagamawa ke; “Apunu Iyesu e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso ki Mamanuga God takari kawayaya nu bamanugu tonopana gwaiyabai wagubu.”

6

Mu iyapana ida daikere kewowena daikere apeya winetampu

¹ Iyesu sumapamawa ragidai ropaniwagawa yarawa ki makeya ka mu dai ki yona Guriki tagamu ragidai ubumpu yona Iburu tagamu ragidai mu bamamugu gunaratagubu, tagubu ke; “Wi maramara iyapana bani tageyamu kupamu ko nu koboronuguma ka wi bani naigida eba tageyamu.” ² Mu gunara inako tagubu ki pokere Iyesu tonotapu ragidai ida esida kewowena kerapu apeya ubumpu Iyesu suma-pamawa ragidai kuduba mu nene tagubu bautagubu manako tademupu, tagubu ke; “Nu upinuga kawai ka Mamanuga God e yonai wi kabuwanimana ki nana. Nu upinuga ki kamadamu manako bani mena wi negeyomu ki ka nu upinuga kawayi ki giriyagisi. ³ Ki pokere waina-pumuri; Iyapana uratanai ida daikere kewowena daikere apeya ki wi wibo nuwagau ki mu simaga wi karako iwagi manako nu iyapana bani tagemana ki upi mu tageyamu. Ko iyapana asusu mu simaga eba iwagi ko iyapana notamaga supasupai ade Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayi mu rabinamugu posiwena uburau ki ragidai mu simaga wi iwagi da mu kebomoto nu bamanugu baitagisi. ⁴ Ko nu nuga ka Mamanuga God bameya maramara gurigurigomu ade e yonai mena wi nidiyomu kabu-kabuwa idiwomu.

⁵ Iyapana yona ki wainamupu ka mu rabina-maga bagiwena manako mu mubo nuwamugu iyapanai ki winetampu simaga tagubu. Apunu ki mosi ka Stiweni. E sumai ka kawayi ade e nuwai notai kuduba Mamanuga God bameya tondawa. Mamanuga God Keyai e rabineya posiwena. Iyapana dai ki mu simaga ka Piripo yo Porokusi yo

Naikano yo Taimoni yo Pamenasi yo Nikorasi. Apunu Nikorasi e ka eba Diyu apunai ko e ka tawana Antiyoka ragidai mu apunumaga mosi ki Diyu ragidai mu bususumaga naigida mena kataiwena wetawetara makeya makeya kwaewagawa. ⁶ Iyesu sumapamawa ragidai ubumpu iyapana ida daikere kewowena daikere apeya ki bananatampu Iyesu tonotapu ragidai mu bama-mugu bau-tagubu manako mu ubumpu idamaga mu kawarimugu nakamupu manako Mamanuga God bameya mu nene guriguritagubu.

⁷ Mamanuga God e yonai kawaya-wagawa yarawa. Natere Diyerusaremu rabineya ka iyapana waunai mete notamaga wirawagawa maramara Iyesu sumapamawa ragidai mete dibipamawa idiwa. Iyapana kawakawai Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai ropani kawaya mete kina Iyesu sumamupu.

Iyapana gagayatagubu apunu Stiweni wadumupu

⁸ Mamanuga God apunu Stiweni deni mena wadawa bagi ade deni mena kasiyara kweyawa ki pokere e ubupu iyapana paunamugu kunuma kasiyarai pokaiya matakira ebo ebo kwaewagawa. ⁹ Ko Diyu ragidai dai ki mu gurigurimaga tawai eyaka mena simaga tagubu ke; 'Idamaga Rikatagubu Ragidai', ki mu ubumpu apunu Stiweni kiramupu. Iyapana ki kena mu ka tawana Sairini yo Arekisandiya ragidai karako Diyu ragidai tawana Sirisiya yo Aisiya were bautagubu ki mu mete dibimupu manako ewapuru mena apunu Stiweni pari wirawirapamawa

idiwa. ¹⁰ Ko Mamanuga God e Keyai apunu Stiweni e rabineya posiwena nota supasupai mena kwebu ki pokere e yonawagawa ki ka mu denai tagamana babatagubu. ¹¹ Mu denai tagamana babatagamawa ki pokere mu bowa madai dai temupu e yogoi iyapana dai tagemupu da mu Stiweni e si kaupamana ki nana. Mu yogo inako tamupu manako iyapana ki ubumpu beratagubu, tagubu ke; “Apunu Stiweni e ka oragai apunai Mosisi ade Mamanuga God mete kina mu simaga giripiyau umau ko ki nu wewnagunugere wainamipi kewowena.” ¹² Mu bera inako tagubu ki pokere tawana ki ragidai yo Diyu ragidai mu kawakawai-muguma yo Mamanuga God e gorai kataimugu ragidai mete kina ki mu nuwamaga apunu Stiweni bameya pupuwena. Mu e wadumupu kawakawai ragidai kuduba mu bamamugu bau-tagubu, ¹³ manako bera mubo nuwa-mugu tagamawa ragidai ki mu nene mete tagubu bautagubu manako mu ubumpu yona beratagubu, tagubu ke; “Mamanuga God e Tawai ki ka gwede bagi kawayaya mosi. Ko apunu yau tawa ki eba mayapiyau ade oragai apunai Mosisi gora tapu ki e mete eba kaisipiyau ko maramara giripiyau umau. ¹⁴ E badidi wagubu ki nu kuduba wainamipi. E wagubu da tawana Nasareta mu apunumaga Iyesu e uburoto Mamanuga God e Tawai koritapoto manako nu bususunuga ki oragai apunai Mosisi naiya mena nu negebu ki e mete surupoto waunai mosi taroto.”

¹⁵ Mu inako tagamawa ka kawakawai ragidai kuduba apunu Stiweni igida mena empamawa manako e kiyabui tanai kawayaya aneya maba

wirawena emupu.

7

Apunu Stiweni dimawena

¹ Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga ki ubupu apunu Stiweni manupupu, wagubu ke; “Kau sisiyagi tagubu ki mibai bo bera?”

² Ko apunu Stiweni denai wagubu ke; “Mamaniyoma, tataniyoma, yowani-yoma, nau karako suwagani wainapu-muri; Takari kawaya, nu ripakwara-kwaranuga Eburamu tawana Erani eba bauwena ko tawana Mesuputamiya rabineya tondawa ki makeya, ³ ka Tanai Bagi Kawaya Apunai Mamanuga God e eya kawapu e bameya bauwena tanai minibu siwa manako sibu, wagubu ke; “Eburamu, kau tawanagi ade kau iyapanagiyoma mete kina ki kamaditami manako tawana waunai mosi ki nau kau kabuwaniyani ki deneya kayanuwagi.” ⁴ Mamanuga God inako wagubu ki pokere apunu Eburamu kipu ubupu tawana Kadeya ki kamadubu manako e kayawena kaniyawa da tawana Erani bauwena manako ika tondawa. Apunu Eburamu e mamai powena eweya ka Mamanuga God ade wagubu manako e umuneya ka apnu Eburamu ade kipu ubupu kayawena yabadawa da tawana karako idiwei yau bauwena. ⁵ Ki makeya ka Mamanuga God apunu Eburamu waira mo eba winepupu kwebu.

Doboro Eburamu e munui mo pa mena ko Mamanuga God e gwaiyaba sibu da aita ewa ka e waira mo kweyoto manako apunu Eburamu

e ewai waira ki yadini idiwono. ⁶ E munui mo pa mena ko Mamanuga God e sibu, wagubu ke; 'Kau ewagi ka aita tawana kudubai mosi rabineya idiwono da kwamura 400 kewoyagisi. Mu tawana ki ragidai mu bigabigamuguma kwae-togomono yamono manako tawana ki ragidai ubumoto kau ewagi giritamono pasuta-mono idiwono. ⁷ Kwamura 400 ki kewoyagisi eweya ka nau tawana ki ragidai bita tageyani manako kau ewagi tawana ki kamadini kebomoto baitagisi tawana yau rabineya nau sini tepapomono idiwono.' ⁸ Mamanuga God e ubupu apunu Eburamu inako sibu manako ewa e ade sibu, wagubu ke; 'Nau gwaiyaba nidibuwani ki kau ewagi mete kina eba notagogapamana ki nana ka wi yau kwaiwagi; Wi munuguma uratanai aita ewa wenatagisi ki wi mu kwakwarepumaga wakapumuri. Wi ki kwaiwagi ki pokaiya ka wi kataiwagi da wi ka mibai nau iyapananiyoma.' Mamanuga God inako wagubu ki pokere apunu Eburamu e gubagai Aisiki wenawena makeya pura eyaka mena kewowena eweya ka e ubupu e gubagai kwakwarepui ki wakapupu. Ki eweya ka Aisiki ubupu e gubagai Diyaikapu e kwakwarepui wakapupu manako Diyaikapu tondawa yarawa da e gubagai-yoma ida esida kewowena kerapu apeya, nu ripakwarakwaranuguma kunu kerarai ragidai ki wenatagubu ki ka e mu kwakwarepumaga inako mete wakatapu.

Kunu kerarai ragidai

⁹ Nu ripakwarakwaranuguma mu yowamaga Diyosepa bameya nuwaroro-tagubu manako mu

ubumpu e nida-mupu tawana Idipi ragidai mu bigabiga-maga kwaewagana ki nana tagemupu manako denai bowa madai dai wadu-mupu. Mu kwaetagubu siyasiya ko apunu Diyosepa e ka Mamanuga God e idai rabineya tondawa. ¹⁰ Bita ropani kawayaya e bameya bauwagawa ko Mamanuga God e kwayubapiyawa tondawa. E tawana Idipi ragidai mu kawaimaga Pero e yabareya ubupu ki makeya ka Mamanuga God e waitapupu manako e berai bagi kawayaya ade e notai supasupai kawayaya ki apunu Pero mete empupu e werei wagubu manako sibu, wagubu ke; 'Kau ka apunu supasupai bagi kawayaya ki pokere nau kobaneya nau iyapananiyoma, nau wairani ade nau tawani gwedegwedeni kuduba mete kina ki kau mu debaimaga uburi.'

¹¹ Mara mosi eweya ka kapoi kawayaya mo ubupu manako tawana Idipi yo Kainani rabineya ka iyapana kuduba mibi wetei idiwa. Nu ripakwarakwara-nuguma mu banimaga ka pa mena. ¹² Ko mu mamamaga Diyaikapu e tawana Idipi rabineya bani dai uburawa ki sisiyai wainapupu ki pokere e ubupu e munuiyoma, nu ripakwarakwara-nuguma ki tonotapu tawana Idipi rabineya bani gimarapamana ki nana kayatagubu. Mu ika bautagubu ade wiratagubu mu tawanamugu ade kaya-tagubu. ¹³ Ki eweya ka mu tawana Idipi ade kayatagubu manako ki makeya ka mu yowamaga Diyosepa mu matarau tadebu, wagubu ke; 'Wi yowaga nidasinimupu apunai Diyosepa ka nau yau kena.' E inako wagubu, manako ki makeya ka apunu kawai Pero apunu Diyosepa e mamai ade e tataiyoma

mete kina mu bususumaga wainapupu. ¹⁴ Ki eweya ka apunu Diyosepa bibi tonopupu da e mamai Diyaikapu ade e ewai ridi yo apunu ropani kawayaya kuduba (75) mete kina ki e bameya kebomana tawana Idipi rabineya e mete ika idiwana ki nana wagubu. ¹⁵ Doboro Diyaikapu yona ki wainapupu ka e kipu ubupu e tondawa tawanai ki kamadubu manako kayawena kaniyawa da tawana Idipi bauwena manako e ika tondawa kaniyawa da ewa powena. E gubagayoma mete kina ika idiwa kaiwa da popotagubu gawarara, ¹⁶ ko mu kwakwarepumaga ka iyapana tetampu kayatagubu kaiwa idiwa da tawana Sekamu rabineya ononotampu. Takari kawayaya ka oragai apunai Eburamu ubupu apunu Emo e ewai ika Sekamu rabineya idiwa ki mu bamamugu waira munta mo bowa madai pokaiya gimarapupu. Waira ki kawareya ka iyapana ubumpu nu ripakwarakwaranuguma mu kwakwarepumaga ika ononotampu.”

Apunu Mosisi e bususui

¹⁷ Apunu Stiweni inako wagubu, ade wagubu ke: “Nu iyapananuguma ika Idipi rabineya idiwa kebomawa da kwamura 400 kewowena ki makeya, Mamanuga God naiya oragai apunai Eburamu badidi ewa wenawagana sisiyai gwaiyabai sibu ki wenawagana marai bauwena, ki ka nu iyapana-nuguma Isiraero ragidai ika kawayaya-wena minibu daburi. ¹⁸ Ki makeya ka apunu kawai mosi apunu Diyosepa e bususui eba kataiya apunai ki tawana Idipi ragidai mu kawaimaga ubupu. ¹⁹ E nu

ripakwarakwaranuguma berabera-tamiyawa giritamiyawa pasutamiyawa manako e bonanai ragiragi kawayaya mu tadebu, wagubu ke; 'Wi munuguma wawayai kuduba tetamuri gwabau asusu nakatamuri da popotagisi.' ²⁰ Ki makeya ka apunu Mosisi wenawena. E ka Mamanuga God e yabuiya munu komeruwana bagi kawayaya wenawena. E siragamu apeya eyaka e eya inai mamai mu bamamugu tondawa, ²¹ ko mu munumaga wawayai ki matarau tamupu ki makeya ka apunu kawai ki e petei e empupu bagi kawayaya manako wadubu kodapupu, ²² ki pokere Mosisi ridi ki bameya tondawa kaniyawa da kawayaya-wena. E tawana Idipi mu notamaga kuduba kataiwena ade kawaiwena apunu yonai kasiyarai kawayaya.

²³ Apunu Mosisi inako tondawa yarawa da e kwamurai apunai apeya (40) kewowena ki ka e eya iyapana-iyoma tawana Isiraero ragidai mu nene wainapupu manako mara mosi mu emitamana ki nana kayawena. ²⁴ E kayawena kaniyawa da tawana Idipi mu apunumaga mosi ubupu Isiraero iyapanai mosi gudapiyawa giripiyawa pasurawa ki empupu manako e nuwai pupuwena kanibu gwawai Idipi apunumaga ki minibu poyo. ²⁵ Mosisi wainapupu da e eya iyapanaiyoma e empamana ki ka mu kataitagamana da Mamanuga God e mu waitatamana bitamaga rikapana ki nana mu bamamugu tonopupu bau-wena, ko mu ki eba wainapamawa.

²⁶ Mu ukwampu nawaru puruwena ka e tawana Isiraero ragidai ade emitamana ki

nana kayawena. E eya iyapanaiyoma apeya mu mubo ika kandetagamawa emitapu manako e kanibu mu baramaga wadawa, wagubu ke; 'Iyapananiyoma, wi tawanaga ka eyaka mena ko wi gwede nana kira kasiwaraiwagamu kandamu idiwu?' ²⁷ E inako wagubu ko apunu ki mosi e waretai minibu apunai ki ubupu Mosisi weupupu kwenupupu manako sibu, wagubu ke; 'Kau nupara kamadi. Nima kau apunu kawai nidibu? Nima wagubu da kau idagi gurai nu naurinugu ugwedei?' ²⁸ Kau yomi tawana Idipi mu apunumaga minibi poyo ki maba kau karako nau mete susiniyana po ki nana wainapiyei bo?' ²⁹ Apunu ki ubupu Mosisi inako sibu ki pokere Mosisi kudu wainapupu tawana Idipi kamadubu manako wakapawena tawana Midiyani kayawena manako e ika tondawa yarawa da e gubagaiyoma apeya ika wenatagubu.

³⁰ Kwamura ropani kawaya apunai apeya (40) kewowena ki eweya ka apunu Mosisi mara mosi iyapana eba idiwu tawaneya kweya Sainai bameya ki kayawena manako ripa mo beuwena nonarai rabineya ka aneya mo ika tondawa ki e empupu. ³¹ E notai kowena manako e ripa ki bameya naigida mena empana ki nana kaniyawa da Mama-nuga God e eya bonanai wainapupu. Bonana ki wagubu ke; ³² 'Mosisi, kau ripakwarakwaragiyoma Eburamu yo Aisiki yo Diyaikapu mu Mamamaga eyaka mena God ka nau.' Apunu Mosisi yona ki wainapupu ka e kudu waina-pupu e didigurai wagubu ade e yabui mete topupu. ³³ Ko Mamanuga God e ade sibu, wagubu ke; 'Waira kawareya uburei ki ka

waira tanai bagi kawayaya ki pokere nau wiwirasini kau kerapugi kwakwarai rikapi nakapi. ³⁴ Nau iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai tawana Idipi rabineya nuwaboyatagamu idiwu ki nau mu emitamakani ade mu makaritagamu ‘aige aige’ tagamu ki nau mu mete wainatamakani ki pokere mu bitamaga rikapana waditamana bagi ki nana ka nau karako kunumau kawapuwani yau kena. Kau yabi, nau karako kau tononiyani tawana Idipi kayanuwagi.’ ”

Isiraero ragidai iyapana eba idiwu tawaneya iwa wadamawa

³⁵ Apunu Stiweni inako wagubu, ade wagubu ke; “Nu iyapananuguma mu ka oragai apunai Mosisi e midi togamupu, tagubu ke; ‘Nima kau apunu kawai nidibu? Nima wagubu da kau idagi gurai nu naurinugu ugwedei?’ Mu inako simupu midi ragiragimupu ko aneya naiya ripa beuwena ki rabineya matara-wena ki kawapu apunu Mosisi e waitai bauwena. E pokaiya ka Mamanuga God ubupu apunu Mosisi wadubu tawana Isiraero ragidai mu yabiyabirimaga sibu ade mu bitamaga ki rikapana apunai winepupu tapu.

³⁶ Oragai apunai Mosisi kasiyarai kawayaya ubupu e iyapanaiyoma banana-tapu tawana Idipi kamadumpu kaya-tagubu. E kwamura apunai apeya (40) ki rabineya kunuma kasiyarai pokaiya matakira ropani kawayaya ebo ebo kwaewagawa, tawana Idipi rabineya, Egi Daragai ki rabineya, ade iyapana eba idiwu tawanai ki rabineya. ³⁷ E tawana Isiraero ragidai tadebu, wagubu ke; ‘Aita ewa ka Mamanuga God wi iyapanaga

mosi winepoto manako e nau maba wi paunagau uburoto Mamanuga God e bonanai wainapono makeya makeya wi nidiyono kabukabuwa tondono.'

³⁸ Apunu Mosisi e madanai ka daikere daikere. Nu ripakwarakwaranuguma iyapana eba idiwu tawaneya dibipamawa idiwa ki ka Mosisi mu mete ika idiwa. Ko kweya Sainai kawareya ka aneya kawapu ki e bonanai e wainapiyawa manako Mamanuga God e gwedegwede kuduba nu iya negeyana yonai siyawa ki e mete wainapiyawa manako wirawena iya yonai ki iyapana tadeyawa.

³⁹ Ko nu ripakwarakwaranuguma ubumpu apunu Mosisi e yonai ki mu kwenumupu ade e umunui ki mu eba wadumupu. Mu e weumpu kwenumpu tawana Idipi ewamugere ade wirataga-mana kayatagamana wainamupu, ⁴⁰ ki pokere bautagubu apunu Mosisi e tatai Aroni simupu, tagubu ke; 'Apunu ki nu waranibu tawana Idipi kamadimpi kebompi yewe baigibi ko e karako bani kayawena ki nu eba katainugu ki pokere karako Mamanuga God e keyakeyai dai kau idagi pokaiya kaitepi manako nu keyakeyai ki sumatamamu da mu nu waranimoto kaigamu.'

⁴¹ Mara ki makeya ka mu papa burumakau munai mosi e keyakeyai mu idamugu yamanamupu, manako tagubu ke; 'Nu Kawainuga God e eya mibai ka yau kena.' Mu inako tagamawa manako keyakeyai ki mu mubo idamugugere yamanamupu ki mu mamamapamawa, taeretagamawa, papa tepamawa pasumawa puyo kweyamawa. ⁴² Mu inako kwaetagamawa

ki pokere Mama-nuga God mu kamaditapu mu notamaga wirapupu da mu madega yo supama yo siragamu inako bamamugu buburi-tagamawa idiwa. Nu ripakwarakwara-nuguma badidi inako kwaetagamawa kebomawa ki mu nene ka Mamanuga God e bonanai wainapamawa taga-mawa ragidai oka yau okamupu, tagubu ke; 'Isiraero ragidai, wi kwamura apunai apeya (40) ki rabineya iyapana eba idiwu tawaneya iwa wadamawa, papa namutamawa pasutamawa, ade keyakeyai wi wibo idagau kaitemupu ki mu bamamugu wi puyo kwaigamawa. Ko wi nau nene eba kwaigamawa.

⁴³ Wi nuwaga notaga ka eba nau bamaneya ko wi nuwaga notaga ka Moraki e bameya. E tawai papa kwakwarai pokaiya wadumupu ki wi bagi kawarapamawa iwa. Wi kawaiga mosi ka supama Repani. E keyakeyai dai wi idagau yamanatampu mu bamamugu ka wi buburigamawa idiwa ki pokere nau karako wi baiyononiyani tawana uwama kawayaya tawana Babironi tagere ki nau wi tononiyani kaiwagi.'

⁴⁴ Nu ripakwarakwaranuguma iyapana eba idiwu tawaneya iwa wadamawa ki ka mu Mamanuga God e tawai papa kwakwarai pokaiya wadu-mupu ki mete ika bagi kawarapamawa iwa manako mu tawa ki emupu, tagubu ke; 'Mamanuga God e eya tawa yau rabineya tondau.' Mu tawa ki asusu eba wadamawa ko Mamanuga God apunu Mosisi usi kunumau ki keyakeyai badidi kabuwapiyawa ki makeya makeya mu tawa ki

wadamawa. ⁴⁵ Apunu Mosisi e powena eweya ka Mamanuga God apunu Diyosuwa kasiyara kwebu manako e ubupu nu ripakwarakwaranuguma waratapu Mamanuga God e tawai ki bagi kawarapamawa iwa. Ko Mamanuga God ubupu e eya kasiyarai pokaiya iyapana tawana ki idiwa ragidai siwakeketapu bautagubu kayatagubu manako mu wairamaga ki ka nu ripakwarakwaranuguma wadumupu. Mu waira ki wadumupu kewowena ka mu tawa papa kwakwarai bagi kawara-pamawa iwa ki ika bagimupu manako tawa ki ika uburawa yabadawa da uburawa yabadawa da siyareya ka apunu Dewida wenawena.

⁴⁶ Mamanuga God apunu Dewida e mamamai wagubu manako Dewida ubupu guriguriwena, wagubu ke; 'Mamai, oragai apunai Diyaikapu e Mamai God ka kau. Nau tawa bagi kawaya kau nene wadana wainapakani.' ⁴⁷ Apunu Dewida inako guriguriwena ko e eya tawa waunai ki eba wadubu ko e gubagai Soromoni ki e ubupu Mamanuga God e Tawai ki wadubu."

⁴⁸ Apunu Stiweni tawana Isiraero ragidai mu bususumaga kawareya inako wagawa tondawa da kamadubu, ade wagubu ke; "Oragai apunai Soromoni e ubupu Mamanuga God e Tawai wadubu ko nau suwagani wainapumuri; Mamanuga God Esida Kunumau Tondau e ka tawa kaina rabinaya badidi tondono? Takari kawaya ka Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa apunai mosi oka yau okapupu, wagubu ke;

⁴⁹ 'Mamanuga God e wagau; Nau tondakani watani ka kunumau. Nau kerarani taini-

pana watai ka wairau. Wi tawa badidi maba nau nene wadamana ki nana? Nau aiyatasugana tondana watai ki wi bani wadumuri?

⁵⁰ Gwedegwede kuduba ki nau naubo idanere yamanapuwani kewowena.'

Mamanuga God e okai inako wagau."

⁵¹ Apunu Stiweni inako dimawagawa tondawa da kamadubu manako e bonanai ragiragi kawayaya kawakawai ragidai ki ade tadebu, wagubu ke; "Wi ka Mamanuga God bameya iwagamu mama ragidai. Wi wenaguga ka boda-bodai. Mamanuga God e yonai ki wi eba wainapiyamu ki pokere wi Mamanuga God eba kataigau diyayai maba inako kwaiwagamu. Nu ripakwarakwaranuguma Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayaya tagararapamawa idiwa ki maba wi mete inako kwaiwagamu. ⁵² Takari kawayaya ka iyapana ubumpu Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai kuduba giritampu pasutampu ade ubumpu iyapana gwedewau Mamanuga God e Bigabigai Apunai bagi kawayaya ki bauwagana sisiyai iyapana tademawa ragidai ki kuduba namutampu gawarara. Mu inako kwaetagamawa ko wi ka apunu bagi supasupai kawayaya ki e nidai iwagubu manako iyapana e minimupu poyo. ⁵³ Aneya naiya kawampu Mama-nuga God e gorai nu ripakwarakwaranuguma mu idamugu tampu ki yabadawa da kwauneya wi wadumupu ko gora ki wi raurupiyamu ade makeya eba kwaiwagamu." Apunu Stiweni inako wagubu.

Mu apunu Stiweni bowa were minimupu poyo

⁵⁴ Iyapana kawakawai apunu Stiweni e yonai ki wainamupu ka mu nuwa-maga pupuwena uwarimaga sisirimupu mu kakasimaga memupu.

⁵⁵ Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya apunu Stiweni e rabineya posiwena minibu siwa manako e kunumau esida yabu tapu ka e Mamanuga God e eya Tanai Bagi Kawaya ki empupu ade Iyesu kunumau Mamanuga God e idai garu deneya uburawa ki mete empupu. ⁵⁶ Empiyawa, manako wagubu ke; “Empumuri, kunuma gudui siwawena ki nau empa-kani. Kunumau Kawapu Apunai ki e nau Mamanuga God e idai garu deneya ika uburau mete empakani.”

⁵⁷ Apunu Stiweni yona ki wagawa makeya ka kawakawai ragidai ki mu bonanamaga ragiragi kawaya e nakari-mupu mu wenagumaga bodamupu manako weu kasiwaratagubu garugaru-mupu kaimpu apunu Stiweni wadumupu. ⁵⁸ Wadumpu dokodoko gari tagaiya kwenumupu manako bowa dai temupu kawareya kawareya bowa were e minimawa.

Bowa tempu minimawa ragidai mu monagamaga rikamupu ki mu apunu yaraga mosi si ka Soro e bameya nakamupu.

⁵⁹ Mu apunu Stiweni inako bowa were kawareya kawareya minimawa idiwa ko e eya ka Mamanuga God bameya guriguriwena, wagubu ke; “Kaiwawoni Iyesu, kau nau keyaini wadi.” ⁶⁰ E inako wagubu kwarisiwena e ramatai kawareya ubupu manako e bonanai ragiragi kawaya ade wagubu ke; “Kaiwawoni, mu berokoi yau karako kwaetagamu ki kau deni mena surupi ko eba

notapiyowa tondowa.” E inako wagubu manako powena.

Iyapana apunu Stiweni minimupu poyo ki ka apunu Soro mu emitapu, wagubu ke; “Wi bagi kawayaya e mini-mupu poyo.”

8

Apunu Soro Iyesu sumapamawa ragidai giri-tapu

¹ Mara ki eyaka mena ka iyapana ubumpu natere Diyerusaremu rabineya Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibipamawa idiwa ki mu kuduba giritamana pasutamana ki kerarai birikamupu. Iyesu tonotapu ragidai mu muga mena natere ki rabineya idiwa ko e sumapamawa ragidai kuduba yawira kudeya mu mubo mubo daburimupu wakapatagubu tawana Diyudiya yo Sameriya kaya-tagubu.

² Mamanuga God maramara nota-pamawa ragidai dai ki apunu Stiweni powena ki e apenai meyamawa yadi wadamawa da kamadumpu manako mu ubumpu e kwakwarepui wadumpu kayatagubu ononomupu.

³ Ko apunu Soro ubupu Iyesu suma-pamawa ragidai giritamiyawa pasu-tamiyawa umawa. E kayawagawa tawa tawa ridi apunu mu idamugu taini-tamiyawa tetamiyawa dibura rabineya nakatamiyawa umawa.

Apunu Piripo tawana Sameriya kayawena

⁴ Iyesu sumapamawa ragidai bani bani daburimupu kayatagubu ki ka nu Kaiwawonuga Iyesu e sisiyai mu mete tagamawa iwa.

⁵ Apunu Piripo ubupu natere mosi tawana Sameriya rabineya kayawena manako e ika dimawagawa iyapana tadeyawa, wagawa ke; “Iyesu, e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso.” ⁶ Iyapana kuduba apunu Piripo e yonai ki wainapamawa ade e matakirai kunuma kasiyarai pokaiya kwaewagawa ki mu yabumugere mete empamawa ki ka mu yona kerekereretagubu e yonai naigida mena wainapamawa idiwa. ⁷ E wagawa manako keyai berokoi iyapana ropani kawayaya mu rabinamugu idiwa ki matarau bautagamawa kwetagamawa kayatagamawa. Iyapana kiyokiyoi ade iyapana idamaga bo kerapumaga badabadamai ki mu mete kina e bameya bautagamawa manako mu kuduba iyatagamawa, ⁸ ki pokere natere ki rabineya ka iyapana mu rabinamaga bagiwena mamamatagamawa idiwa.

Kweri wasisinai apunai mosi Iyesu sumapupu

⁹ Natere ki rabineya ka apunu kweri wasisinai apunai mosi si ka Saimoni ika tondawa. E kawai gisipiyawa ko iyapana kuduba tawana Sameriya rabineya e badidi kwaewagawa ki empamawa ki ka mu notamaga kowagawa e si esida tepapamawa. ¹⁰ Iyapana kawakawai ade maimerei kuduba apunu Saimoni e yonai mibipamawa, tagamawa ke; “Apunu yau ka Mamanuga God e maba. Mamanuga God e kasiyarai kawayaya wadau apunai ka yau kena.” ¹¹ Iyapana inako tagamawa ki mibai ka mu rowarowa kawayaya apunu Saimoni iyapana kweritamiyawa ki matakirai kwaewagawa umunawa empamawa ki pokere mu e suma-

pamawa. ¹² Ko apunu Piripo karako bauwena Mamanuga God e gari rabineya idiwana ki yonai bagi kawaya iyapana tadeyawa ade nu Kaiwawonuga Iyesu nu Iya Negeyana Apunai Keriso ki e sisiyai mete kabuwa-tamiyawa, ki ka mu apunu Piripo e yonai sumamupu manako e ubupu ridi yo apunu Iyesu si pokaiya siruwatapu. ¹³ Apunu Saimoni e mete kina Iyesu yonai ki sumapupu siruwa kawapu manako ewa ubupu apunu Piripo maramara ewakumapiyawa umawa. E Piripo e matakirai ebo ebo kunuma kasiyarai pokaiya kwaewagawa ki empiyawa ki ka e notai kowena e kodabai kapupu.

¹⁴ Iyesu tonotapu ragidai natere Diyerusaremu rabineya idiwa tawana Sameriya ragidai Mamanuga God e yonai sumamupu ki sisiyai wainamupu ki ka mu apunu Pita yo Diyoni tawana Sameriya tonotampu kayatagubu. ¹⁵ Mu sumawa da bautagubu ka mu Mamanuga God bameya guriguritagubu da e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki tonopana iyapana ki mu kawarimugu mete miniyana siwa kasiyara tageyana ki nana. ¹⁶ Mu inako guriguritagubu mibai ka iyapana ki nu Kaiwawonuga Iyesu e si pokaiya siruwa kawampu ko Mamanuga God e Keyai mu kawarimugu eba kawapu minibu siwa. ¹⁷ Apunu Pita yo Diyoni ubumpu mu idamaga iyapana ki mu kawarimugu nakamupu manako ki makeya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu mu kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu.

¹⁸ Apunu Pita yo Diyoni mu idamaga iyapana kawarimugu inako naka-pamawa da mu Ma-

manuga God e kasiyarai wadumupu ki mataki-rai ka kweri wasisinai apunai Saimoni e empupu manako e bowa madai dai tepupu kanibu Pita yo Diyoni mu bamamugu bauwena, wagubu ke; ¹⁹ “Bowa madai yau tepumuri manako denai wi kasiyaraga ki nau mete tege-muri da nau idani iyapana kawarimugu tarani manako Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki mu kawarimugu mete miniyoto siwa kasiyara tageni.”

²⁰ E inako wagubu ko apunu Pita wirawena denai ragiragi kawaya e nakaripupu, wagubu ke; “Mamanuga God puyo deni mena nu negeyau ki kau bowa madai pokaiya gimarapana wainapiyei ki pokere karako kau bowagi madai mete kina gogaiwagi. ²¹ Nu yo kau upinuga ka eba eyaka mena. Kau Mamanuga God e yabuiya supasupai eba kwaenugei ade kau nuwagi notagi ka eba eyaka mena. ²² Ko karako kau beragi berokoi ki kamadi kau notagi wirayagisi manako Mama-nuga God bameya gurigurinuwagi da kau berokogi ki e empoto surupoto. Kataina, e surupoto bani, pa mena bani, ²³ mibai ka kau rabinageya nuwaroro kwaenugei ki nau empakani ade kau beragi berokoi paininibu umanibu dokodoko ki nau mete empakani.”

²⁴ Apunu Pita inako wagubu ka apunu Saimoni kudu wainapupu, wagubu ke; “Nu Kaiwawonuga bameya nau nene guriguriwagi da berokoi ki nau bananapana iwagubu ki mo nau bamaneya eba baiyagisi.” E inako wagubu.

²⁵ Apunu Pita yo Diyoni Mamanuga God baididi kwaewagawa mu yabu-mugere empamawa

ki sisiyai mu iyapana tademawa iwa ade Iyesu badidi tadebu ki yonai mu mete makeya makeya kabuwa-tagamawa iwa da kamadumpu ki ka mu wiratagubu natere Diyerusaremu ade kay-atagubu. Mu yawatau kayatagubu kaiwa ka mu tawana tawana Sameriya rabineya Iyesu e sisiyai bagi kawaya iyapana tademawa kabuk-abuwa kaiwa.

Tawana Isiyopiya mu kawaimaga mosi Iyesu sumapupu

²⁶ Mamanuga God e aneyai mosi kawapu apunu Piripo sibu, wagubu ke; “Kau kiri uburi suri tawana Diyudiya deneya yawata Diyerusaremu yo Gata paunau iyapana eba idiwu tawanai ki tenuwagi kayanuwagi.” ²⁷ Apunu Piripo yona ki wainapupu manako kipu ubupu kayawena kaniyawa da yawatau ka e tawana Isiyopiya mu kawaimaga mosi ika bananapupu. Apunu ki ka tawana Isiyopiya ragidai mu kawaimaga ridai si ka Kandasi e purapurai kuduba kwayuba-piyawa tondawa ki apunai mosi. E Mamanuga God e si tepapana ki nana natere Diyerusaremu daiyo umawa, ²⁸ ko e karako wirawena e ebo tawaneya kayawena. E kayawena kaniyawa papa osi iya-pana kawareya idiwana anai nikareya tainipamawa kaiwa ki kawareya tondawa manako oragai apunai Aisaiya Mamanuga God e okai tapu ki okai mosi iyabapiyawa kaniyawa.

²⁹ Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya apunu Piripo sibu, wagubu ke; “Kau buri kaniyo papa osi nikareya tainipiyau anai ki madaneya kaniyowa.” ³⁰ E inako wagubu manako Piripo garupupu kanibu e bameya

bauwena manako apunu ki ika Mamanuga God e yonai oragai apunai Aisaiya sibu okapupu ki iyabapiyawa kaniyawa waina-pupu. Wainapiyawa manako e apunu ki manupupu, wagubu ke; “Oka iyabapiyei ki mibai kau wainapiyei bo pa mena?”

³¹ Ko apunu ki denai wagubu ke; “Ae, nau baididi wainapani? Nau oka yau pa iyabapakani tondakani ko nima sidiyoto kabukabuwa da nau oka yau mibai mete wainapani? Kau umuni nau madanineya yewe tomi.”

³² Apunu ki Mamanuga God e okai iyabapiyawa ka yau kena;

‘Papa sipi mo yadamu miniyamu poyo ki ka e yona eba yagisi. Papa sipi munai mo kumai purupamu ki ka e yona mete eba yagisi. Ki maba ka iyapana apunu yau wadumupu ko e yona denai mo eba wagubu.

³³ Mu iyapana yabumugu e midimama kweyamawa ade naripamawa yona mibai mo e bameya eba tagamawa. Iyapana e minimupu poyo ki pokere e tawanai gumorowena. E ewai mu sisiyamaga ka nima yagisi?’

³⁴ Apunu kawai ki wirawena Piripo empupu manako manupupu, wagubu ke; “Kabai, kau sidi; Mamanuga God e okai yau tapu apunai ki ka e nima nene wagubu? E eya nene wagubu bo e apunu kudubai mosi nene wagubu?”

³⁵ E inako wagubu manako Piripo yabiri Mamanuga God e okai iyabapupu ki mibai e kabuwapupu manako ewa Iyesu sisiyai bagi kawaya kuduba ki mete kabuwapupu.

³⁶ Mu yawatau kayatagubu sumawa da awana mo papateya bautagubu ka apunu ki wagubu ke; “Awana yau emani. Ki gwedei mo mete kina nau kwaesugani da kau uburi Iyesu e si pokaiya nau siruwasini bo?”

³⁷ Ko apunu Piripo denai e sibu, wagubu ke; “Kau nuwagi notagi kuduba Mamanuga God bameya sumapi ki nau uburani kau siruwaniyani.”

Apunu ki denai wagubu ke; “Iyesu Keriso e ka Mamanuga God e Gubagai ki nau sumapakani.”

³⁸ E inako wagubu manako papa osi ki uburana wagubu manako mu apeya ewapuru mena kaimupu awanau sumupu manako Piripo ubupu Iyesu e si pokaiya apunu ki siruwapupu.

³⁹ Mu awana kamadumpu borau positagubu ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya gwede mo kwae-wena da Piripo gogawena bani kayawena ki pokere apunu kawai ki Piripo ewa mo eba empupu. E mibi mamamai e ebo tawaneya kayawena.

⁴⁰ Apunu Piripo gogawena ko tawana Asidoni rabineya ade matara-wena manako ewa tawana tawana bauwena kayawena Iyesu sisiyai bagi kawaya iyapana tadeyawa kabukabuwa umawa da tawana Sisaraiya bauwena.

9

Apunu Soro e notai wirawena

¹ Mara ki makeya ka apunu Soro Iyesu sumapamawa ragidai taunimana popo ki yonai ragiragi kawaya wagawa umawa. E kayawena Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga

sibu, ² da e tawana Damaskasi ragidai mu okamaga tarana ki nana manako apunu kawai ki ubupu Diyu ragidai tawana Damaskasi rabineya idiwa ki mu okamaga yau okapupu; ‘Apunu Soro wi bamagau baiyagisi manako ridi yo apunu gwedewau Iyesu Yawatai kataimugu ragidai ki kwaenitamini tetamini ki ka e mu idamaga umatamini wiratagisi natere Diyerusaremu baitagisi.’ E oka inako okapupu apunu Soro kwebu manako sibu, wagubu ke; “Kau oka yau wadi tawana Damaskasi kayanuwagi manako kau Diyu ragidai mu guriguri-maga tawaiya idiwu ki mu bamaugu baunuwagi ki kau debai ragidai oka yau mu kabuwatami.”

³ Apunu Soro kayawena kaniyawa da natere Damaskasi bameya bauwagana kwaewagawa ka tanai kawaya mosi garugaru mena kunumau kawapu e midi kuduba minibu siwa. ⁴ E gwairi-wena wairau ukwapu manako e bonana mosi yona yau wagubu ki wainapupu; “Apunu Soro, apunu Soro, kau gwede nana nau girisiniyei?”

⁵ “Kaiwawoni, kau nima?” Soro inako wagubu manako e bonana ki ade wainapupu, wagubu ke; “Nau ka Iyesu. Kau nau girisiniyei, ⁶ ko kau karako kiri uburi natere buri kayanuwagi manako kau ewa badidi kwaenuwagi ki sisiyai apunu mosi baiyagisi kau nidini.”

⁷ Iyapana Soro mete iwa ragidai bonana ki wainamupu ka mu notamaga kowena yona kerekereretagubu ubumawa. Mu bonana ki wainamupu ko nima wagubu ki mo mu eba emupu.

⁸ Apunu Soro bagi ubupu e yabui papupu ko e yabui kenewena tawana eba empupu ki pokere e kowakowa-iyoma ki e idaiya wadumpu bananamupu kayatagubu kaiwa da natere Damaskasi bautagubu. ⁹ Bautagubu ka apunu Soro mara apeya eyaka tawana mo eba empiyawa tondawa. E bani yo awana kuduba ragipupu.

Apunu Ananaiyasi Soro iyapupu

¹⁰ Natere Damaskasi rabineya ka Iyesu sumapiyawa apunai mosi si ka Ananaiyasi ika tondawa. E waro were maba nu Kaiwawonuga Iyesu e bonanai wainapupu, wagubu ke; “Apunu Ananaiyasi.”

Manako Ananaiyasi denai wagubu ke; “Kaiwawoni, nau yewena.”

¹¹ E denai inako wagubu manako nu Kaiwawonuga Iyesu e ade sibu, wagubu ke; “Kau kiri uburi yawata mo si ka Supasupai tagamu ki kayanuwagi manako kau apunu Diyudiyasi e tawaiya baunuwagi ki kau tawana Tasisi mu apunumaga mosi si ka Soro ki e nene manu wadi. E ika guriguriwagau, ¹² ko e waro were maba kau eminibu e bameya baunugibi kau idagi e kawareya tapi manako e yabui pawena tawana ade empupu. E waro were maba kau inako eminibu.”

¹³ Apunu Ananaiyasi Iyesu yonai inako wainapupu manako e denai wagubu ke; “Kaiwawoni, apunu Soro natere Diyerusaremu rabineya kau kiya iyapanagiyoma giritamiyawa pasu-tamiyawa ki sisiyai iyapana ropani kawaya tagubu nau wainapuwani. ¹⁴ Iyapana kawakawai

Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai kasiyara e kwemupu da e karako yewe Damaskasi bauwena nu notanimei sumanimei ragidai mete teniyana diburaniyana ki nana.”

¹⁵ Apunu Ananaiyasi inako wagubu, ko nu Kaiwawonuga Iyesu denai e sibu, wagubu ke; “Apunu Soro e ka nau bigabigani apunai winepuwani ki pokere kau e bameya kayanuwagi ko kudu eba wainapiyowa. E ewa kaya-yagisi tawana kwaiyanai ragidai yo kaiwawo dai ki yo tawana Isiraero ragidai mete kina mu bamamugu nau sisiyani yogono umono manako nau sini e pokaiya kawayayagisi kayayagisi. ¹⁶ E aita nau pokanere bita midi makari bananapoto ade nuwaboya kawayaya wainapoto ko ki nau niya aita ewa e kabuwapani.”

¹⁷ Apunu Ananaiyasi yona ki waina-pupu ka e kipu ubupu kayawena kaniyawa da tawa ki bauwena manako kanibu e idai apunu Soro e mideya tapu, wagubu ke; “Waretani Soro, nu Kaiwawonuga Iyesu ki kau yabedeya yawatau matarawena tanai empipi ki e karako kau yabugi kenewena ki ade pawagana da kau tawana ade empana ki nana nau tonosinibu bausugubuwani. Kau tawana ade emani manako Mama-nuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kaworoto kau kawarigeya miniyoto siwa manako kasiyara negeni.” ¹⁸ E inako wagawa makeya ka iyana tagai yadai maba apunu Soro e yabuiya gwegwetagubu manako e yabui pawena tawana ade empupu. Tawana empupu kipu ubupu manako mu e Iyesu si pokaiya siruwamupu. ¹⁹ Siruwamupu

kewowena ka e bani kubabu manako kasiyara e mideya ade bauwena.

Apunu Soro natere Damaskasi rabineya Iyesu sisiyai wagawa umawa

Apunu Soro Iyesu sumapamawa ragidai natere Damaskasi rabineya mara dai mu mete ika idiwa. ²⁰ E garugaru mena Diyu ragidai mu gurigurimaga tawaiya kayawena manako ubupu Iyesu sisiyai dimawagawa, wagawa ke; “Apunu Iyesu e ka Mamanuga God e eya Gubagai.” ²¹ Iyapana kuduba e yonai ki wainamupu ka mu notamaga kowena babatagubu, tagubu ke; “Apunu yau e notai badidi wirawena? Natere Diyerusaremu rabineya ka iyapana gwedewau Iyesu si tagubu ki ka e ubupu mu namutapu ade e karako Iyesu kowaiyoma yewe Damaskasi rabineya mete tetamana kawakawai ragidai natere Diyerusaremu idiwu mu idamugu nakatamana ki nana bauwena. Ko karako e notai ade badidi wirawena?” ²² Diyu ragidai inako tagubu ko apunu Soro e kasiyarai kawayawagawa yarawa. E mu paunamugu uburawa Mamanuga God e yonai ki mibai kuduba matara-piyawa kasiyarai kawaya wagawa ke; “Iyesu e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso.” Diyu ragidai kuduba natere Damaskasi idiwa yona ki wainamupu ka mu denai tagamana babatagubu.

²³ Mara ropani kawaya kewowena eweya ka Diyu ragidai dai bautagubu dibimupu idiwa manako apunu Soro minimana po ki keketai kupamawa. ²⁴ Natere Damaskasi kikiramugu ka iyapana gwarantana iyarau kawaya mosi minimupu

wiwiramupu ko tawa ka gwarantana ki rabineya. Diyu ragidai mu nuwamugu ka Soro minimana po ki nana wainapamawa ki pokere mara-mara kemora nawaru ka mu gwarantana ki katamuruiya e dagurai idiwa. Ko Soro mu sisiyama aga wainapupu, ²⁵ ki pokere e tadeyau kabukabuwa ragidai kemorau e wadumupu keketa rabineya kaumupu manako gwarantana kawareya ubumpu taburuba pokaiya e kwimpu tagaiya kaumpu manako e supu wairau ubupu kayawena.

Apunu Soro natere Diyerusaremu kayawena

²⁶ Apunu Soro kayawena natere Diyerusaremu bauwena ka e Iyesu sumapamawa ragidai ika mete dibipa-mana ewapuru mena idiwana ki nana wainapupu. E Iyesu mibai sumapupu ko mu e berawagana wainamupu ki pokere e kudeya mete kwaetagamawa. ²⁷ Ko apunu mosi si ka Banabasi e bauwena Soro bananapupu Iyesu tonotapu ragidai mu bamamugu bautagubu manako tadebu, wagubu ke; “Apunu yau ka yawatau kaniyawa da nu Kaiwawonuga Iyesu bananapupu e bonanai matarau wainapupu manako e ewa kipu ubupu kayawena natere Damaskasi rabineya kasiyarai kawaya ubupu nu Kaiwawonuga Iyesu e sisiyai iyapana tadeyawa kabukabuwa umawa.”

²⁸ Apunu Banabasi yona inako wagubu ki pokere Soro kanibu Iyesu sumapamawa ragidai mete ewapuru idiwa manako natere Diyerusaremu rabineya kasiyarai kawaya mete ubupu Iyesu sisiyai wagawa umawa. ²⁹ E Diyu ragidai yona Guriki tagamawa ki mu mete yona

deni deni tagamawa ko mu denai e minimana po wainamupu. ³⁰ Mu e minimana po ki yonai ka Iyesu sumapamawa ragidai wainamupu ki pokere mu Soro bananamupu tawana Sisaraiya kayatagubu manako tono-mupu natere Tasisi kayawena.

³¹ Mara ki makeya ka Iyesu suma-pamawa ragidai ika tawana Diyudiya yo Gariri yo Sameriya rabineya Mamanuga God nene dibipamawa ki mu kuduba bagi kawayaya idiwa. Iyapana yawira mo mu bamamugu eba kwaetagamawa. Mamanuga God mu gwanawatamiyawa ade e Keyai Tanai Bagi Kawayaya pokaiya kasiyara mu tageyawa ki pokere iyapana ropani kawayaya mu notamaga wirawena Iyesu sumapamawa ragidai mete dibipamawa ewapuru mena idiwa. Mu nuwamaga notamaga eyaka mena nu Kaiwawonuga wainapamawa wiwira-pamawa idiwa.

Apunu Pita tawana Rida yo Diyopa kayawena

³² Apunu Pita tawana tawana umawa wadawa manako mara mosi ka e Mamanuga God e iya-panaiyoma tawana Rida rabineya idiwa ki mu daiyomaga kayawena. ³³ Ika bauwena ka e apunu mosi si ka Aeneyasi ki e idai kerarai badabadamawena bisi kaya-wena kwamura ida daikere kewowena daikere apeya eyaka (8) ika kebari kawareya deni mena ukwarawa ki empupu. ³⁴ Empupu manako sibu, wagubu ke; “Aeneyasi, Iyesu Keriso karako iya kau negeyau. Kau kiri uburi kau kebarigi ewopi.” Apunu Pita yona ki wagawa makeya ka sigira apunai ki iyawena kipu

ubupu. ³⁵ Tawana Rida yo Seroni ragidai kuduba matakira ki emupu ka mu nuwamaga notamaga wirawena nu Kaiwawonuga sumamupu.

Ridi mo powena ade iyawena kipu ubupu

³⁶ Tawana Diyopa rabineya ka Iyesu sumapiyawa ridai mosi si ka Tabita ika tondawa. (Yona Guriki were ka mu e si Dokasi simupu.) E maramara bagi mena kwaewagawa iyapana nuwasiyasiya-tagamawa ragidai waitatamiyawa tondawa, ³⁷ ko mara mosi ka e sigira-wena manako powena. Iyapana e kwakwarepui wadumpu siruwamupu manako tawa rabinai tetaiya kebari mepu kawareya tamupu.

³⁸ Tawana Diyopa yo Rida ka eba uwama ki pokere Iyesu sumapamawa ragidai ika Diyopa rabineya apunu Pita tawana Rida bauwena ki sisiyai waina-mupu ka mu garugaru mena iyapana apeya bibi tonotampu Pita kai kaya-tagubu. Mu kayatagubu kaiwa da bautagubu ka mu Pita simupu, tagubu ke; “Kau garugaru mena nu mete kaigamu.” ³⁹ Apunu Pita yona ki wainapupu ka e garugaru mena kipu ubupu mete kayatagubu manako ika bautagubu ka mu e bananamupu tawa rabinai tetaiya ki yamupu. Koboro ropani kawaya mete bautagubu e kwagaramupu yadi wadamawa powena ridai ki e werei tagamawa. E naiya iyaiya tondawa makeya gwedegwede marai kawai mu nene yamanapupu tagebu ki mu mete temupu Pita kabuwa-mupu, tagubu ke; “E idai watai ka yau kena.”

⁴⁰ Apunu Pita ubupu ridi ki kuduba mata-
rau kayatagamana ki nana wagubu manako e

eya mena ika tondawa kwarisiwena e ramatai kawareya ubupu Mamanuga God bameya parauwena manako wirawena powena ridai ki sibu, wagubu ke; “Tabita, kau kiri uburi.” E yona ki wagawa makeya ka ridi ki e keyai bauwena e rabineya tewena yabui papupu Pita empupu manako e kirana uburana kwaewena. ⁴¹ E kirana uburana kwaewagawa ka Pita e idai kwebu waitapupu wadubu bagipupu. Pita ubupu Iyesu sumapamawa ragidai koboro ki mu nene mete wagubu bautagubu manako e powena ridai ki wadubu iyaiya mu tagebu. ⁴² Matakira ki sisiyai garugaru mena kawayawena kayawena tawana Diyopa rabineya manako iyapana ropani kawaya nu Kaiwawonuga sumamupu. ⁴³ Apunu Pita mara ropani kawaya tawana Diyopa rabineya papa kwakwarai kwererewagana upi kwaewagawa apunai mosi si ka Saimoni e tawaiya mete ika idiwa.

10

Pita yo Koneriyasi mu bususumaga

¹ Tawana Sisaraiya rabineya ka piyara apunai mosi si ka Koneriyasi tawana Rumi were bauwena ki ika tondawa. Piyara ragidai simaga tagubu ke ‘Itari Piyarai’ mu dai ropani kawaya (100) mu kawaimaga ka eyo. ² E notai kawaya Mamanuga God bameya ade e tawai eyaka mena ragidai mete kina maramara Mamanuga God e si tepapamawa idiwa. Diyu ragidai dai ki imagei ragidai ki e maramara mu waitatamiyawa ade Mamanuga God bameya guriguriwagawa tondawa.

³ Mara mosi madega kekerawagawa makeya ka e waro were maba matarau kawaya Mamanuga God e aneyai mosi e bameya bauwena uburawa ki empupu. Aneya ki e sibu, wagubu ke; “Apunu Koneriyasi.”

⁴ E inako wagawa ka apunu Koneriyasi kudu kwaewena aneya ki igida mena empiyawa manako denai e sibu, wagubu ke; “Kaiwawoni, badi?”

Ko aneya ki daikere wagubu ke; “Kau gurigurinugei iyapana imagei ragidai waitatamiyei ki kau Mamanuga God e yabuiya kwaenugei. E kau nene wainapiyau, ⁵ ki pokere karako uburi iyapana dai tonotami tawana Diyopa kayatagisi manako apunu mo si ka Saimoni si daikere ka Pita e bameya baitagisi. ⁶ E ka apunu Saimoni mosi papa kwakwarai kwererewagana upi kwaewagau apunai ki e tawai egi papateya ki e bameya tondau.”

⁷ Aneya yona ki wagubu kewowena ade kayawena ka apunu Koneriyasi ubupu e bigabigaiyoma apeya yo piyara apunai mosi ki maramara Mamanuga God notapiyawa ade Koneriyasi e diriwai mete kwaewagawa apunai ki mu nene wagubu bautagubu, ⁸ manako e aneya bauwena badidi sibu ki sisiyai kuduba mu tadebu tonotapu tawana Diyopa kayatagubu.

Apunu Pita waro maba mo wadubu

⁹ Mu ukwampu nawaru puruwena ade kayatagubu kaiwa da tawana Diyopa bautagamana kwaetagamawa ka apunu Pita madega paunau wadawa ki makeya kanibu tawa tagaiya yapu Mamanuga God bameya guriguriwagana ki nana.

¹⁰ E guriguriwagawa tondawa da wetei mebu manako iyapana tawa rabineya tawiyatagamawa ki makeya ka e waro maba mo wadubu. ¹¹ E kunuma yagarawena empupu manako aukwara maba mosi nikakawaneya taburuba apeya apeya umamupu ki kawarawa empupu. ¹² Aukwara ki rabineya ka papa kiyabumaga ebo ebo, mota-mota, midiwari mete kina inako idiwa emitapu, ¹³ manako bonana mosi kunuma were kawapu e sibu, wagubu ke; “Apunu Pita, kau kiri uburi papa yau namutami kupi.”

¹⁴ Ko Pita denai wagubu ke; “Ae, Kaiwawoni, nau ki pa mena. Nau ka Diyu apunai, nau kaisini mete kina. Papa bigibigi ki nau eba kupakani kena.”

¹⁵ Apunu Pita inako wagubu ko bonana ki kunuma were ade kawapu, wagubu ke; “Mamanuga God gwede-gwede kuduba iyapana nene bagi kawaya tapu ki kau bigibigi eba siyo.”

¹⁶ Bonana ki kawapu marai apeya eyaka manako ki eweya ka aukwara ki mibi papai ade wirawena kunumau yapu kayawena.

¹⁷ Apunu Pita waro maba wadubu ki mibai notapiyawa tondawa ki makeya ka iyapana apunu Koneriyasi tonotapu ragidai ki apunu Saimoni tawai kwaene-pamawa iwa da imateya bautagubu ¹⁸ manako tawa ki ragidai manutampu, tagubu ke; “Apunu mo si ka Saimoni si daikere ka Pita wi daiyoga bauwena ki e yewe tondau bo pa mena?”

¹⁹ Ki makeya ka Pita tawa tagaiya waro maba wadubu ki mibai nota-piyawa tondawa manako Mamanuga God e Keyai e bameya bauwena,

wagubu ke; “Kau wainapi; Iyapana apeya eyaka karako bautagubu kau nene manu wadamu, ²⁰ ki pokere uburi mu bamamugu kayanuwagi. Nau mu tonotapuwani bautagubu ki pokere mu kudumu eba wainapi ko kiri uburi mu mete kaiwagi.” ²¹ Mamanuga God e Keyai inako wagubu ki pokere Pita kipu ubupu supu iyapana ki mu bamamugu bauwena manako tadebu, wagubu ke; “Apunu kwaenei kwaigamawa apunai ki nau yau kena. Wi gwede nana yewe baigubu?”

²² Pita inako wagubu manako mu denai tagubu ke; “Piyara ragidai nu kawainuga apunu Koneriyasi nu tononibu ki pokere nu yewe baigibi. E ka apunu bagi kawaya maramara Mamanuga God notapiyau tondau. Diyu ragidai e werei mete tagamu. Ko Mamanuga God e aneyai tanai bagi kawaya mo tonopupu kawapu e bameya bauwena manako sibu da apunu mosi si ka Saimoni si daikere ka Pita e bameya bauwagana yona mo kabuwapana da e wainapana ki nana wagubu.”

²³ Bibi bautagubu ragidai inako tagubu manako Pita denai mu tadebu, wagubu ke; “Baganai, ko karako kemorawagau ki pokere umunumuri da nu mete yewe ukwapamu manako marawani were kaigamu.”

Mu ukwampu nawaru puruwena ka mu Pita bananamupu mete kayatagubu. Tawana Diyopa ragidai Iyesu suma-pamawa ki mu dai mete kayatagubu. Mu kayatagubu kaiwa idiwa da kemorawena yawatau ukwamupu, ²⁴ manako nawaru puruwena ade kayatagubu kaiwa da tawana Sisaraiya apunu Koneriyasi e tawaiya bautagubu.

Apunu Koneriyasi tawaiya bautagamawa ka e eya mu nawanamaga ika tondawa. E tawai rabineya ka iyapana ropani kawayaya, e ewai ade e kowaiy-oma mete kina ki ika ewapuru mena dibimupu idiwa.

²⁵ Pita tawa rabineya yarana kwae-wagawa ka apunu Koneriyasi yauda bauwena e empupu manako kwarisi-wena e ramatai kawareya ubupu Pita wiwirapupu e si esida tepapupu. ²⁶ Ko Pita ubupu e idaiya wadubu manako sibu, wagubu ke; “Kau uburi. Nau ka eba kawai mosi. Nau ka pa iyapana kaina.” ²⁷ Pita apunu Koneriyasi inako sibu mete ewapuru tawa rabineya yapu manako e yabu tapu iyapana ropani kawayaya ika tawa rabineya dibimupu idiwa ki emitapu. ²⁸ E tadebu, wagubu ke; “Nu Diyu ragidai nu kaisinuga ki wi kataigau. Iyapana kwaiyanai ragidai wi maba ki wi bamagau nu daiyoga eba baigamu. Ko Mamanuga God karako nau kabuwasinibu da nau iyapana berokoi bo bigibigi eba nidiyana ki nana wagubu, ²⁹ ki pokere wi nau bibini tonomupu ki nau eba basarasugu-buwani ko nau garugaru mena bausugu-buwani yau kena. Ko karako nau sidimuri; Wi gwede nana nau nene iwagubu?”

³⁰ Apunu Pita inako wagubu manako apunu Koneriyasi denai e sibu, wagubu ke; “Mara yau makeya mara apeya apeya nu taganugu kayawena madega kekerawagawa ki makeya ka nau Mamanuga God bameya guriguri-sugekeya tondekeya manako apunu mosi e aukwarai poe tanai kawayaya utawena ki nau yabaraneya bauwena uburawa empuwani. ³¹ Empekeya manako e ubupu nau sidibu, wagubu ke;

“Apunu Koneriyasi, kau guriguri-nugei ade iyapana imagei ragidai waitatamiyei ki kau Mamanuga God e yabuiya kwaenugei. E kau nene wainapiyau, ³² ki pokere karako iyapana dai bibi tonotami kayatagisi tawana Diyopa rabineya apunu mosi si ka Saimoni si daikere ka Pita e bameya baitagisi. E ka apunu Saimoni mosi papa kwakwarai kwererewagana upi kwaewagau ki e tawai egi papateya ki e bameya tondau.” ³³ Aneya ki nau inako sidibu ki pokere nau ubupuwani kau bibigi tonopuwani manako kau bagi kawayaya garugaru mena nau diriwani siyapi baunugibi. Nu karako yewe Mamanuga God e yabuiya dibimipi idiwei nu Kaiwawonuga gwede yonai nu kabuwaniyana nidibu ki wainapa-mana nawanai kau nawananimei.”

Apunu Pita dimawena

³⁴ Apunu Koneriyasi inako wagubu manako Pita ubupu dimawena, wagubu ke; “Nau karako wainapakani weta-wetara da Mamanuga God e yabuiya ka iyapana kuduba nu kiyabunuga eyaka mena. ³⁵ Tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau iyapana nima Mamanuga God wiwira-piyau ade e berai bagi mena kwaewagau ki ka Mamanuga God yagisi da e ka baganai. ³⁶ Wi kataigau da Mamanuga God yona mosi tonopupu nu Isiraero ragidai nu bamanugu bauwena. Yona ki kena ki ka nu Iya Negeyana Apunai Iyesu Keriso e yonai bagi kawayaya. Mamanuga God e eya Gubagai Iyesu nu doboniyana ki nana tonopupu da e yo nu kuduba rabinanuga eyakamena-wagana ki nana. Iyesu e ka iyapana

kuduba nu Kaiwawonuga kawaya. ³⁷ Apunu Diyoni dimawagawa iyapana siruwatamiyawa makeya yauda badidi yabiri tawana Gariri rabineya wena-wagawa yabadawa manako ewa tawana Diyudiya rabineya mete wenawena ki sisiyai kuduba wi wainamupu kewo-wena. ³⁸ Wi kuduba kataigau da Mama-nuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kawapu tawana Nasareta mu apunu-maga Iyesu e kawareya minibu siwa kasiyara kwebu. Mamanuga God e mete ewa-puru iwa ki pokere Iyesu tawana tawana umawa wadawa upi bagi mena kwaewagawa. Iyapana gwedewau Berokoi Apunai Seitani e idai rabineya idiwa ki ka e mu mete iyatamiyawa umawa. ³⁹ Nu Diyu ragidai nu tawanugu tawanugu ade natere Diyerusaremu rabineya mete kina e badidi kwaewagawa umawa nu yabunugere matarau empe-meya ki sisiyai nu karako iwegemei. Iyapana ubumpu ripa korosi naureya e minimupu poyo, ⁴⁰ ko mara apeya eyaka kewowena eweya ka Mamanuga God wagubu manako e ade iyawena kipu ubupu nu paunanugu matarawena, ko ki kuduba nu yabunugere emipi. ⁴¹ Eba iyapana kuduba e iyawena kipu ubupu ki emupu ko nu gwedewau Mamanuga God nu winenibu da nu e sisiyai iyapana tademana ki nana ki nu mena ka e ade iyawena kipu ubupu ki matarau emipi ade bani yo awana e mete kubamipi. ⁴² Ko Iyesu nu nidibu, wagubu ke; “Yona yau iyapana tadeyoi; Nau Mamai God nau mena winesinibu da nau aita ewa uburani iyapana iyaiya bo popai kuduba nau idani gurai mu naurimugu ugwaditamoni ragi-ragi.” ⁴³ Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai

wainapamawa tagamawa ragidai ki mu kuduba Iyesu sisiyai yau tagamawa ke; 'Iyapana nima e sumapoto ki ka Mama-nuga God uburoto Iyesu e si kasiyarai pokaiya iyapana ki e bigi kuduba deni mena surupoto.' ”

⁴⁴ Apunu Pita yona ki wagawa makeya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayaya kawapu apunu Pita e yonai wainapamawa ragidai kuduba mu kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu. ⁴⁵ Diyu ragidai Iyesu suma-pamawa Pita mete bautagubu ragidai gwede wenawena ki emupu ka mu notamaga kowena mibai ka Mamanuga God naiya e Keyai Tanai Bagi Kawayaya mu muga puyo tagebu ki maba e karako tawana kwaiyanai ragidai mete kina puyo ki tagebu. ⁴⁶ Tawa ki ragidai mu tenawarimaga wirawena da mu yona yona kuduba tagamawa Mamanuga God e si tepapamawa ki apunu Pita e kowa-iyoma mete kina mu mubo wenagu-mugere wainamupu, ⁴⁷⁻⁴⁸ ki pokere Pita wagubu ke; “Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayaya naiya nu kawarinugu minibu siwa kasiyara negebu ki maba e karako iyapana yau mete kasiyara tagebu ki pokere mu karako Iyesu e si pokaiya siruwatagisi. Mu yawatamaga ki nu eba bodapamu.”

Pita mu siruwatamana ki nana wagubu ki pokere mu Iyesu Keriso e si pokaiya iyapana ki siruwatampu. Siruwatampu kewowena ka iyapana ki apunu Pita munamupu, tagubu ke; “Kau garugaru mena eba kayanuwagi ko mara dai nu mete yewe idiwomu were kayanuwagi.”

11

Pita natere Diyerusaremu kayawena

¹ Tawana kwaiyanai ragidai Mamanuga God e yonai waina-mupu sumamupu ki sisiyai Iyesu tonotapu ragidai mu kowamuguma mete kina tawa tawa tawana Diyudiya rabineya wainamupu. ² Apunu Pita wirawena natere Diyerusaremu ade kayawena manako e ika bauwena ka iyapana Iyesu sumapamawa ragidai dai ki iyapana kwakwarepumaga mete wakapamana yonai tagamawa ragidai ki e bameya bautagubu manako mu bonanamaga ragiragi kawaya e simpu wirawira, tagubu ke; ³ “Kau kaisi beranugibi tawana kwaiyanai ragidai mu kwakwarepumaga eba wakamupu ki mu bamamugu daiyo kayanugibi ade mu banimaga mete kubabi.”

⁴ Mu inako tagubu ki pokere Pita ubupu e baididi empupu bo wainapupu ki kuduba supasupai mena mu kabuwa-tapu, wagubu ke; ⁵ “Nau tawana Diyopa rabineya Mamanuga God bameya gurigurisugekeya tondekeya da nau waro maba bagi kawaya mo wadu-buwani. Nau gwede mosi aukwara kawaya maba nikakawaneya taburuba apeya apeya pokaiya umamupu kunumau kawarawa da nau bamaneya bauwena ki empuwani. ⁶ Empuwani wetawetara manako aukwara ki rabineya ka nau papa kiyabumaga ebo ebo ade motamota yo midiwari ropani kawaya inako emitapuwani. ⁷ Emita-puwani manako nau bonana mosi wainapuwani, wagubu ke; ‘Pita, kau kiri uburi papa yau namutami kupi.’ ⁸ Bonana

ki inako wagubu ko nau denai suwagubuwani ke; 'Ae, Kaiwawoni, nau ki pa mena. Nau ka Diyu apunai. Nau kaisini mete kina. Papa bigibigi ki nau eba kupakani kena.' ⁹ Nau inako suwagubuwani manako bonana ki kunumau ade kawapu, wagubu ke; 'Mamanuga God gwedegwede kuduba iyapana nene bagi kawaya tapu ki kau bigibigi eba siyo.' ¹⁰ Bonana ki kawapu marai apeya eyaka manako ki eweya ka aukwara ki mibi papai ade wirawena kunumau yapu kayawena. ¹¹⁻¹² Yapu kayawagawa makeya ka iyapana apeya eyaka tawana Sisaraiya were nau kani bautagubu. Bibi ragidai ki mu ka eba Diyu ragidai ko mu tawa ki nau tonde-keya ki bautagubu ki ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya nau sidibu da nau kudu eba wainapana ko iyapana ki mete kayasugana ki nana wagubu ki pokere nau kipuwani ubupuwani mu mete kaigibi. Nau natere Diyopa ragidai ida daikere kewowena daikere eyaka mena (6) yau mete waratapuwanu iyapana ki bananamipi mete kaigibi. Nu kaigibi iweya wade-meya da tawana Sisaraiya baigibi ki ka nu apunu mosi si ka Koneriyasi e tawaiya yamipi, ¹³ manako apunu Koneriyasi yona yau nidibu, wagubu ke; 'Aneya mosi bauwena nau tawaneya uburawa empuwani manako e nau sidibu, wagubu ke; 'Bibi ragidai tonotami tawana Diyopa kayatagisi apunu Saimoni si daikere ka Pita siyomoto da e yabadini. ¹⁴ E baiyagisi manako kau tawagi eyaka mena ragidai mete kina Mamanuga God iya waunai negeyana ki sisiyai e uburoto wi nidini manako wi kuduba iya waunai wadu-

muri.’ ¹⁵ Apunu Koneriyasi ubupu nu inako ni-dibu manako nau waunai dimasuge-keya makeya ki ka Mamanuga God e Keyai naiya nu kawar-inugu minibu siwa kasiyara negebu ki maba e tawana kwaiyanai ragidai ki mu kawarimugu in-ako mete minibu siwa kasiyara tagebu. ¹⁶ Nau ki kuduba empuwani ki ka nau notani paparawena nu Kaiwawonuga Iyesu naiya nidibu ki yonai nau wainapuwani. E naiya yona yau nu nidibu, wagubu ke; ‘Apunu Diyoni ubupu awana pokaiya wi siruwanibu ko nau uburani Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya ki pokaiya wi siruwaniyani kasiyara negeyani.’ ¹⁷ Nu naiya ubumpi nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso sumamipi manako e puyo Mamanuga God e Keyai tonopupu deni mena nu negebu ki maba e karako tawana kwaiyanai ragidai mete tagebu. Nau ka iyapana kaina ki pokere nau badidi maba Mamanuga God e yawatai bodapani?”

¹⁸ Apunu Pita yona ki wagubu wainamupu ka iyapana ki e yona denai mo eba simpu wirawira ko mu Mama-nuga God e si tepamupu, tagubu ke; “Mamanuga, kau nuwagibi manako kau tawana kwaiyanai ragidai mete kina mu bigimaga surupipi mu rabinamaga wirapipi manako iya wau-nai tagebi.”

Iyesu sumapamawa ragidai natere Antiyoka ra-bineya idiwa

¹⁹ Iyapana apunu Stiweni bowa were minimupu poyo ki makeya ka mu Iyesu sumapamawa ragidai kuduba mete giritampu pasutampu ki pokere Iyesu sumapamawa ragidai

ki daburimupu mu mubo mubo tawana tawana kaya-tagubu. Mu dai ki tawana uwama kawayaya kayatagubu tawana Ponisiya yo Saiporosi yo natere Antiyoka bautagubu manako mu ika ubumupu Iyesu e sisiyai Diyu ragidai mu mubo mena ika idiwa ki tademawa kabukabuwa. Ko tawana kwaiyanai ragidai ki mu Iyesu sisiyai mu eba tademawa.

²⁰ Ko Iyesu sumapamawa ragidai dai ki tawana Saiporosi yo Sairini were bautagubu ki mu kimpu ubumpu natere Antiyoka kayatagubu manako mu ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu e yonai bagi kawayaya tawana kwaiyanai ragidai ika idiwa ki mu mete tademupu. ²¹ Mamanuga God mu kasiyara tagebu ki pokere iyapana ropani kawayaya mu yonamaga wainamupu manako mu notamaga wirawena nu Kaiwawonuga mete sumamupu.

²² Natere Antiyoka ragidai mu notamaga wirawena ki sisiyai Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibipamawa ika natere Diyerusa-remu rabineya idiwa ki wainamupu manako mu apunu Banabasi tonomupu natere Antiyoka kayawena. ²³ E ika bauwena manako iyapana ika idiwa bita mubo wadamana ki Mamanuga God e rikapupu deni mena mu waditapu bagi ki matakirai apunu Banabasi empupu ki pokere e rabinai bagiwena manako e ubupu iyapana ki gwaiyaba-tapu, wagubu ke; “Wi Kaiwawonuga Iyesu bameya naigida mena kwaiwogoi, e mena notapiyoi sumapiyoi ade e mena yonai wadoi yamoi.” ²⁴ Apunu Banabasi e ka apunu bagi kawayaya. E notai kawayaya daganani Iyesu bameya ade Mamanuga God e Keyai Tanai

Bagi Kawaya e rabineya posiwena. E sumai ka mete kawaya ki pokere iyapana ropani kawaya e yonai wainamupu ki ka mu nu Kaiwawonuga sumamupu.

²⁵ Apunu Banabasi ubupu apunu Soro e kwaenei tawana Tasisi supu kayawena, ²⁶ manako umawa da bananapupu ka mu ewapuru mena wiratagubu natere Antiyoka ade kaya-tagubu. Mu kwamura eyaka mena ika idiwa Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene ika dibipamawa ki mu ropani kawaya mete yona tademawa kabukabuwa idiwa. Ki makeya ka natere Antiyoka ragidai Iyesu suma-pamawa ragidai yabiri simaga waunai 'Keriso Ragidai' tademupu.

²⁷ Mara ki makeya ka iyapana dai ki Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai natere Diyerusaremu kamadumpu sumpu natere Antiyoka bautagubu. ²⁸ Mu iyapanamaga mosi si ka Agabasi. E Mamanuga God e Keyai ki kasiyarai pokaiya ubupu iyapana tadebu, wagubu ke; "Mamanuga God nau kabuwasinibu da nu yabaranugu ka tawana tawana kuduba kapoi kawaya mosi yabadau." (Kapoi ki ka tawana Rumi ragidai mu kawaimaga Korodiyasi kaiwawowagawa tondawa ki makeya bauwena.) ²⁹⁻³⁰ Apunu Agabasi inako wagubu ki pokere Iyesu sumapamawa ragidai eyaka eyaka mu kowamuguma waita-tamana ki nana wainamupu. Mu mubo mubo bowa madai dai temupu mu mubo denemugu denemugu ewapuru dibimupu manako mu bowa madai ki temupu apunu Banabasi yo Soro tagemupu da

mu ubumana tawana Diyudiya kayataga-mana debai ragidai Mamanuga God e iyapanaiyoma kwayubatamawa ika idiwa ki tagemana ki nana.

12

Iyapana apunu Diyemesi minimupu poyo

¹ Mara ki makeya ka kaiwawo Erodi Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibipamawa idiwa ki mu giritamana pasutamana ki kerarai birikapupu. ² E wagubu manako piyara ragidai ubumpu apunu Diyoni e tatai Diyemesi kereba pokaiya ugwadumpu poyo. ³ Diyu ragidai ki emupu ka mu rabinamaga bagiwena ki pokere kaiwawo Erodi ubupu apunu Pita mete wadamana ki nana wagubu. (E yona ki wagubu makeya ka Diyu ragidai 'Parawa Pa Pasumana Kupei' ki kupe-tagamawa.) ⁴ Piyara ragidai apunu Pita wadumpu diburamupu manako piyara kuduba ida esida kewowena kerapu daikere kewowena daikere eyaka mena (16) mara mo apeya apeya bau-tagamawa Pita goparapamawa ade kayatagamawa manako mu ewamugu ka apeya apeya ade bautagamawa, mu inako kwaetagamawa. Kaiwawo Erodi e notai wagubu da; "Mamanuga God Nu Raurunibu Poragai' yau kewoyagisi ki ka nau apunu Pita yadani Diyu ragidai mu yabaramugu tarani nau idani gurai e naureya ugwadani ragiragi manako mu ewa e minimoto poyo.' ⁵ E inako wainapupu ko apunu Pita diburawena tondawa ka Iyesu sumapamawa ragidai kuduba dibimupu Mamanuga God bameya Pita nene maramara

mu nuwamaga nota-maga eyaka mena pokaiya guriguri-tagamawa idiwa.

Apunu Pita dibura rabineya bauwena kayawena

⁶ Marawani didiburu mena ka kaiwawo Erodi nuwaiya ka apunu Pita Diyu ragidai mu yabaramugu tarana e idai gurai e naureya ugwadana ragiragi ki nana wainapupu. Ko kemora ki rabineya ka piyara ragidai apeya Pita paupunamupu mete ukwapamawa. E idai ka mu taburuba apeya ragiragi kawaya pokaiya umamupu dokodoko ade dibura katamuruiya ka piyara ragidai dai mete dagura ubumawa.

⁷ Garugaru mena ka Mamanuga God e aneyai mosi ika bauwena manako dibura tawai rabineya tanai minibu siwa. Aneya ki kanibu Pita mideya minibu wadubu kwisipupu manako sibu, wagubu ke; “Pita, kau garugaru mena kiri uburi.” Aneya ki inako wagawa makeya ka taburuba e idai umamupu ki kuduba purupurutagubu gwe-tagubu, ⁸ manako aneya ki Pita ade sibu, wagubu ke; “Kau kerapugi kwakwarai tepi umari ade kau mairagi kau naurigeya mete umari.” Pita ki kwaewena ka aneya e ade sibu, wagubu ke; “Kau aukwaragi pokaiya utanuwagi nau ewaneya yabodowa.”

⁹ Aneya Pita bananapupu ko mu dibura tawai ki kamadamana kwae-tagamawa ka Pita aneya badidi kwae-wagawa empupu ki e notai wagubu ke; “Yau ka nau bani waro maba wadakani.”

¹⁰ Mu sumpu dagura yabiri uburawa apunai ki raurumupu sumpu paunau uburawa apunai ki mete raurumupu manako kaimpu gudu siyarai kirama pokaiya yamanamupu ki bautagubu.

Ika bautagamawa ka gudu ki natere deneya ebo siwawena manako mu matarau bautagubu kayatagubu kaiwa da yawatau ka aneya ki bani gogawena garugaru mena Pita kamadubu kayawena.

¹¹ Kamadubu kayawagawa makeya ka apunu Pita e notai paparawena, wagubu ke; “Karako nau kataineya da nau waro maba eba wadubuwani ko aneya ki matarau nau nene kwaewena. Ma-manuga God e aneya ki tonopupu da Diyu ragidai kaiwawo Erodi e kasiyarai pokaiya gwede mo nau bamaneya berapamana wainapamawa ki mu eba kwaetagamana ki nana.”

¹² Pita wainapupu da e mibai dibura tawai ki kamadubu matarau bauwena ka e kayawena apunu Diyoni si daikere ka Maki e inai Meri e tawaiya bauwena. Tawa ki rabineya ka Iyesu sumapamawa ragidai ropani kawaya ika dibimupu gurig-uritagamawa idiwa. ¹³ Pita ika bauwena gudu minibu manako tawa ki bigabigai munu ridai mosi si ka Roda gudu kwaipana ki nana kaniyabu.

¹⁴ E Pita bonanai wainapupu ka e mamama-wena gudu eba kwaipupu ko garugaru mena wirawena iyapana tawa rabineya idiwa ki tadebu, wagubu ke; “Apunu Pita bauwena gudu tagaiya burida uburau.”

¹⁵ Iyapana yona ki wainamupu ka mu denai tagubu ke; “Kau babanugibi nuwegei.” Ko munu ridai ki yona ki kawareya kawareya ade wagawa tondawa ki pokere iyapana tagubu ke; “Ki ka eba Pita e eya bauwena ko ki ka bani e aneyai mosi ki bauwena.” ¹⁶ Ko Pita gudu kawareya kawareya miniyawa uburawa ki pokere iyapana dai kaimpu

gudu ki kwaimupu. Gudu kwaimupu manako Pita ika uburawa emupu ka mu notamaga kowena kodabamaga kamupu. ¹⁷ Ko Pita e idai bagipupu mu yona kerekereretagamana ki nana wagubu manako nu Kaiwawonuga dibura rabineya badidi kwaewena wadubu tonopupu ki sisiyai kuduba e mu kabuwatapu. Kabuwatamiyawa da kamadubu ade wagubu ke; “Kaiwagi nau sisiyani yau apunu Diyemesi e kowaiyoma kuduba mete tademuri.” E inako wagubu manako kamaditapu tawana mo kayawena.

¹⁸ Mu ukwampu nawaru puruwena ka piyara dagura ubumawa ragidai ki apunu Pita eba emupu ki pokere mu babatagubu, tagubu ke; “E ka bani bauwena kayawena.” ¹⁹ Kaiwawo Erodi piyara ragidai Pita ade kwaenepamana ki nana tonotapu ko mu e eba banana-mupu ki pokere Erodi dagura ubumawa ragidai ki mu muga nene wagubu bautagubu. Bautagubu, pari wirawira-tamiyawa da kamadubu, mu tau-nimana po ki nana wagubu manako ewa kipu ubupu tawana Diyudiya kamadubu supu tawana Sisaraiya bauwena manako ika tondawa.

Kaiwawo Erodi powena

²⁰ Kaiwawo Erodi tawana Taya yo Saidoni ragidai mu bamamugu gagaya kawaya mo wainapupu ki pokere mara mosi ka iyapana ki kuduba dibimupu kaiwawo Erodi e rabinai wadamana bagi ki nana e bameya kayatagubu. Mu kayatagubu kaiwa da bautagubu ka mu yabiri kaiwawo Erodi e tawai ki kwayubapiyawa apunai mosi si ka Barastasi e wade manamanamamupu

waretamupu manako ewa ka mu kaiwawo Erodi e eya bameya bau-tagubu. Mu nuwamugu ka e mete dobopamana ki nana mibai ka mu banimaga kuduba ka kaiwawo Erodi e tawaneya bauwagawa.

²¹ Mara mosi ki mu winemupu makeya ka kaiwawo Erodi e kaiwawo-wena monagai aukwara bagi kawayaya mo wadubu kaupupu manako yonawagana kemai kawareya yapu ika dimawagawa uburawa. ²² E ika dima-wagawa uburawa ka iyapana mu bonanamaga ragiragi kawayaya tagubu ke; “Yau ka eba apunu kaina mo wagau ko yau ka nu kawainuga sumapemei e eya wagau.” ²³ Kaiwawo Erodi yona ki wainapupu ka e rabinai bagiwena. E eba Mamanuga God e si tepapupu ko e eya si tepapupu ki pokere Mamanuga God e aneyai mosi garugaru mena bauwena Erodi bita kwebu manako ki makeya ka motamota rasirasi dai e rewonai baumupu manako e powena.

²⁴ Mara ki makeya ka Mamanuga God e yonai kawayawena kayawena.

²⁵ Apunu Banabasi yo Soro mu upimaga natere Diyerusaremu rabineya kwaetagamawa ki kewomupu manako ade wiratagubu natere Antiyoka kaya-tagubu. Mu apunu Diyoni si daikere ka Maki bananamupu mete kayatagubu.

13

Mu apunu Banabasi yo Soro winetampu tonotampu

¹ Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai natere Antiyoka rabineya idiwa mu paunamugu ka iyapana dai Mamanuga

God e bonanai wainapamawa tagamawa ade dai e yonai iyapana tademawa kabukabuwa mete kina. Iyapana ki mosi ka Banabasi, mosi ka Soro, mosi ka Simiyoni ki mu si daikere Pinai Apunai simupu, mosi ka Rusiyasi tawana Sairini mu apunumaga mosi, ade mosi ka Manaeni, e ka tawana Gariri mu kaiwawomaga Erodi mete ewapuru kawakaway-atagubu sipumamaga eyaka mena.

² Mara mosi mu guriguri nene bani kamadumpu Mamanuga God bameya ewapuru mena guriguritagamawa si tepapamawa idiwa ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya mu tadebu, wagubu ke; “Wi karako apunu Banabasi yo Soro nau nene winetamuri tonota-muri da mu nau upini purupuwani tagebuwani ki mu yodomono.” ³ Mama-nuga God e Keyai inako wagubu ki pokere iyapana ki guriguri nene bani kamadumpu guriguritagamawa idiwa da kamadumpu manako mu idamaga apunu Banabasi yo Soro mu kawarimugu nakamupu tonotampu kayatagubu.

Banabasi yo Soro tawana Saiparasi kayatagubu

⁴ Mamanuga God e Keyai apunu Banabasi yo Soro inako tonotapu ki mu sumpu tawana Serusiya bautagubu manako waka mosi ika wadumupu ruku mosi si ka Saiparasi kayatagubu.

⁵ Mu tawana Saiparasi bautagubu ka mu natere mosi si ka Saramisi kayatagubu manako ika bautagubu ka mu kaimpu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya yamupu manako Mamanuga God e yonai ika dimatagamawa

idiwa. Apunu Diyoni si daikere ka Maki mete ika bauwena mu waitatamiyawa tondawa.

⁶ Mu natere Saramisi kamadumpu manako kerapumugu kayatagubu kaiwa idiwa da ruku ki papasi daikere tawana Paposi bautagubu manako kweri wasisinai apunai mosi si ka Bara-Iyesu ika bananamupu. Apunu ki ka Diyu apunai. E maramara wagawa da e ka Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa ko ki pa mena. E yona pa berawagawa. ⁷ E waretai ka waira ki mu kawaimaga si ka Sogiyasi Porasi.

Apunu Sogiyasi Porasi e notai ka supasupai kawaya. E nuwaiya Mama-nuga God e yonai wainapana waina-pupu ki pokere e apunu Banabasi yo Soro nene wagubu bautagubu. ⁸ Ko kweri wasisinai apunai Bara-Iyesu (e si yona Guriki were ka Eremasi) e bau-wena mu yonamaga bodabodapupu, mibai ka e eba nuwaiya e waretai ki Iyesu sisiyai wainapana sumapana ki nana.

⁹ Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu apunu Soro si daikere ka Poru e rabineya posiwena kasiyara kwebu manako Poru ubupu kweri wasisinai apunai ki yabu doko-dokopupu sibu, wagubu ke; ¹⁰ “Kau ka Berokoi Apunai Seitani e munui mosi. Gwedegwede bagibagi supasupai kuduba ka kau iyaragiyoma. Nota berokoi ebo ebo kau rabinageya posi-wena ki pokere kau maramara iyapana wade wirawiratamiyei ade berabera-tamiyei tondei. Mamanuga God e yawatai supasupai bagi ki kau maramara wade kiyokiyopana giripana wainapiyei, ¹¹ ki pokere nau karako suwagani wainapi; Mamanuga God

e kasiyarai karako kaworoto kau bamageya bai-yagisi kau yabugi kenepoto da kau mara badibadi madega tanai mo eba emani.”

Apunu Poru yona ki wagawa makeya ka gwede mosi oroguma pinai kawaya maba garugaru mena bauwena apunu Eremasi e yabui kenepupu manako e tawana mo eba empupu. E tawana mo eba empiyawa ki pokere e iyapana e idaiya wadana waitapana kayawagana ki nana ki kwae-newagawa kaniyawa yabadawa. ¹² Waira ki kawaimaga gwede wenawena ki empupu ade nu Kaiwawonuga Iyesu e sisiyai mete wainapupu ki ka e notai kowena manako e nu Kaiwawonuga sumapupu.

Poru e kowaiyoma mete kina natere Antiyoka kayatagubu

¹³ Apunu Poru e kowaiyoma mete kina waka kawareya ade positagubu tawana Paposi kamadumpu manako kayatagubu kaiwa da natere mosi si ka Pega tawana Pampiriyo rabineya ki bautagubu. Bautagubu ka apunu Diyoni si daikere ka Maki e mido togawena mu ika kamaditapu wirawena natere Diyerusaremu ade kayawena, ¹⁴ ko apunu Poru yo Banabasi mu kimpu ubumpu natere Pega ki kamadumpu manako kayatagubu iwa wadamawa da natere Antiyoka tawana Pisiidiya rabineya ki bautagubu. Mu ika bautagubu idiwa da aiyata marai ki mu kaimpu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawaiya yamupu idiwa. ¹⁵ Mu idiwa da iyapana ubumpu oragai apunai Mosisi e gora tapu ki iyabamupu kewowena ade oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapa-

mawa tagamawa ragidai mu okamaga ki dai mete iyabamupu kewowena ka guriguri tawai ki debai ragidai ubumpu Poru yo Banabasi manutampu, tagubu ke; “Edamani, iyapana rabinamaga kirana uburana mamama wainapamana yonai ki dai wi bamagau mete kina bo pa mena?”

¹⁶ Apunu Poru ubupu iyapana yona kerekereketagamana ki nana e idai bagipupu manako tadebu, wagubu ke; “Iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina yewe Mamanuga God wiwira-piyamu e si tepapiyamu idiwu, nau yonani suwagani ki wi wainapumuri; ¹⁷ Mamanuga God ubupu tawana Isiraero ragidai nu ripakwarakwara-nuguma e eya iyapanaiyoma mu winetapu. Mu tawana Idipi rabineya iyapana bigabigamuguma kwae-tagamawa ki makeya ka e mu waita-tamiyawa da mu iyapanamuguma kawayawagawa yarawa. E kasiyarai kawayi ki pokaiya ka e mu waratapu tawana Idipi kamadumpu kayatagubu, ¹⁸ manako mu kwamura apunai apeya (40) kwaitana gwabau ukwapamawa idiwa ki rabineya ka e maramara mu kwayubatamiyawa tondawa ko e midi mu bamamugu eba togawena. ¹⁹ Tawana Kainani rabineya ka iyapana yonamaga ebo ebo kuduba ida daikere kewowena daikere apeya (7) ki e ubupu mu siwakeketapu manako mu wairamaga ki e eya iyapanaiyoma tawana Isiraero ragidai umani tadebu. ²⁰ Mu kwamura rowarowa kawayi 450 ika idiwa manako ki eweya ka Mamanuga God mu wade supasupatamana ragidai tagebu iyapana bagi kawayi idiwana

ki nana. Mu inako idiwa yamawa da Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa apunai Samuwero ubupu. ²¹ Ki makeya ka iyapana kaiwawo nene genetagamawa manako Mamanuga God mu apunu Kisi e gubagai si ka Soro mu kaiwawomaga tagebu. Apunu Soro e ka kunu Bendimani ki wenai wenawena kwamura apunai apeya kewowena (40) ki rabinaya kaiwawowagawa tondawa. ²² Kwamura apunai apeya (40) ki kewowena eweya ka Mamanuga God ubupu kaiwawo Soro e si kaupupu manako kaiwawo watai ki e apunu Dewida kwebu. E Dewida nene wagubu ke; ‘Apunu Diyese e gubagai Dewida ki e kwaitana nau nuwaneya. Nau badidi suwagani ki e wainapoto deneya deneya kwaeyagisi.’

²³ Oragai apunai Dewida e momai ka apunu Iyesu ki Mamanuga God nu Isiraero ragidai nu iya negeyana ki nana tonopupu. Mamanuga God naiya gwaiyaba wagubu ki mibai karako wana bauwena yau kena. ²⁴ Iyesu eba bauwena ki makeya ka apunu Diyoni ubupu nu Isiraero ragidai nidibu, wagubu ke; ‘Wi beraga berokoi karako kamadamuri wi notaga wirayagisi da nau wi siruwa-niyani.’ ²⁵ Apunu Diyoni Mamanuga God e upi ki kewopana kwaewagawa ki makeya ka e iyapana manutapu, wagubu ke; “Wi wainapiyamu da nau ka nima? Apunu ki e nawanai wi idiwu ki eba nau ko e aita nau ewaneya baiyagisi. E bigabigai nau kwaesugana waitapana e kerarai kwakwarai ki rikapana ko nau ka eba bagi ki pokere tondakani.’ Apunu Diyoni inako wagubu.”

²⁶ Poru bususu inako wagawa tondawa da kamadubu, ade wagubu ke; “Iyapananiyoma, oragai apunai Eburamu e wenai ade tawana kwaiyanai ragidai yewe Mamanuga God wiwirapiyamu e si tepapiyamu mete kina, nau yonani ade suwagani ki wi wainapumuri; Mamanuga God iya waunai nu negeyana yonai wagubu ki mibai nu bamanugu wana bauwena.

²⁷ Ko natere Diyerusaremu ragidai ade nu kawakawainuguma mete kina ki mu eba wainamupu da Iyesu nu iyanuga nene bauwena. Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa oka tamawa ki mu okamaga ki mu aiyata marai maramara iyabapiyamu idiwu ko yona ki mibai mu eba wainapiyamu. Ko Iyesu powagana ki nana ki yonai Mamanuga God e okai takari kawaya wagubu ki mibai wenawagana ki nana ka mu Iyesu wadumpu ade mu idamaga gurai e naureya ugwadumpu ragiragi. ²⁸ E gwede mo eba paerepupu da mu ki gwawai e minimana po ki nana ko mu e pa asusu wadumupu apunu Pairasi e idaiya tamupu, tagubu ke; ‘Kau nuwagi da mu apunu yau minimoto poyo.’

²⁹ Mamanuga God e naiya mena Iyesu nene wagubu ki kuduba mu makeya makeya kwaetagubu kewowena manako mu ubumpu e kwakwarepui ripa korosi naureya minimupu poyo ki wadumpu kayatagubu ragu mo rabinaya tamupu. ³⁰ Ko Mamanuga God e wagubu ki pokere e umuneya ka Iyesu ade iyawena kipu ubupu, ³¹ manako mara ropani kawaya mareya mareya iyapana tawana Gariri yo Diyerusaremu yawateya naiya e mete ika iwa ragidai ki mu

bamamugu matarau bauwagawa. Iyapana ki kena mu karako Iyesu e sisiyai tawana Isiraero ragidai tadeyamu kabukabuwa iwu, ³²⁻³³ ade nu mete kina e yonai waunai bagi kawaya ki wadi-mipi karako wi nidimana ki nana yewe baigibi. Iyesu powena ko e Mamanuga God e kasiyarai pokaiya ade iyawena kipu ubupu kayawena ki pokere Mama-nuga God nu ripakwarakwaranuguma badidi tageyana ki nana gwaiyaba wagubu ki mibai karako nu yo wi ewapuru bamanugu wana bauwena yau kena. Mamanuga God e 'Umayo Okai' apeya ki rabineya ka mu Iyesu e sisiyai oka pokaiya tamupu, tagubu ke;

'Mamanuga God wagau; Karako nau Gubagani kau ade kau Mamagi ka nau.'

³⁴ Iyesu e kwakwarepui uruba rabineya eba puwawagana ko e ade iyawagana kirana uburana ki nana ki sisiyai ka Mamanuga God naiya mena inako wagubu ke;

'Nau naiya mena apunu Dewida wadana bagi ki gwaiyabai bagi kawaya sibuwani, ko ki nau karako kau nidiyakani mibai wadinidiyakani bagi.'

³⁵ Mamanuga God e okai mosi rabineya ka oragai apunai Dewida oka yau tapu, wagubu ke;

'Kau bigabigagi apunai bagi kawaya ki kau eba kamadi.

E kwakwarepui ka uruba rabineya eba puwayagisi.'

³⁶ Oragai apunai Dewida oka ki tapu ko ki ka eba e eya nene wagubu. Apunu Dewida e ka

e ebo marai ki makeya Mamanuga God e bi-gabigai kwae-wagawa umawa da powena manako iyapana e kwakwarepui wadumupu e ripakwarakwaraiyoma mu madanimugu ononomupu.

³⁷ Oragai apunai Dewida e kwakwarepui ka ororeya mena puwa-wena ko apunu mosi ki powena e kwakwarepui ka eba puwawena. E powena ko Mamanuga God wagubu, manako e kasiyarai pokaiya ka e ade iyawena kipu ubupu.

³⁸ Ki pokere iyapananiyoma, nau yonani suwagani ki wi naigida mena wainapumuri; Iyesu eba bauwagubena ki ka Mamanuga God nu biginuga eba surupena. Ko Iyesu bauwena nu nene powena e nonai toporuwena manako ewa ade iyawena kipu ubupu ki pokere Mamanuga God nu biginuga karako deni mena surupiyau nu taganugu kwenupiyau. ³⁹ Oragai apunai Mosisi gora tapu ki ka baganai ko gora ki nu biginuga surupana kasiyarai pa mena. Nu Iyesu sumapamu ki mena pokaiya ka Mamanuga God nu biginuga empoto deni mena surupoto manako ki pokaiya ka nu e yabuiya bagi supasupai idiwomu. ⁴⁰ Ki pokere wi naigida mena idiwoi da oragai ragidai Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai tagubu ki wi bamagau eba baiyagisi. Mu tagubu ke;

⁴¹ ‘Waegeyageyamasiniyamu ragidai, nau yonani suwagani ki wi wainapumuri ade wi kodabaga kapiyoi da pa popoiwagi.

Nau aita gwede kawaya mosi wi yabugau kwaesugani ki wi eba sumapumuri wainapakani,

ade iyapana dai ki wi bamagau baitagisi sisiya ki wi kabuwa-nimoto ki ka wi mu yonamaga ki mete eba sumapumuri wainapakani.’ ”

⁴² Apunu Poru Mamanuga God e okai kawareya yonawagawa tondawa da kamadubu manako apunu Banabasi mete guriguri tawai ki kamadamana kwae-tagamawa ka Diyu ragidai ika idiwa mu tademupu, tagubu ke; “Edamani, aiyata marai usida ki wi ade baiwagi manako yona karako iwagubu ki kwaitana dai wi nu ade kabuwanimuri.” ⁴³ Diyu ragidai ropani kawaya ade iyapana kwaiyanai Diyu bususumaga sumamupu mete kina ki mu kebompu Poru yo Banabasi ewakumatampu mete kayatagubu kaiwa ki pokere Poru yo Banabasi ubumpu iyapana ki tademupu teyateyama, tagubu ke; “Wi bitaga wibo wadamana ki ka Mamanuga God rikapupu deni mena wi wadinibu bagi ki pokere e yonai ki wi eba kamadumuri ko sumapiyoi idiwoi.”

Diyu ragidai Iyesu sisiyai ki mu eba nuwamugu

⁴⁴ Pura usi yabaranugu aiyata marai ki bauwena ka natere ki ragidai waunitau tawamaga kuduba kamadamana kaya-tagamana gawarara kwaetagamawa manako mu kebompu bautagubu nu Kaiwawonuga e yonai ki ade waina-pamana ki nana. ⁴⁵ Ko Diyu ragidai iyapana ropani kawaya inako dibimupu idiwa emitampu ka mu nuwarorotagubu. Apunu Poru yonawagawa ki mu ubumpu e yonai ki bodabodapamawa ade wereyakaaurapamawa.

⁴⁶ Mu inako kwaetagamawa ko Poru yo Banabasi kudu eba wainapamawa ko kasiyarai kawayaya ubumawa kawareya kawareya iyapana tademawa tagamawa ke; “Nu Mamanuga God e sisiyai naiya wi Diyu ragidai nidimipi ki ka supasupai kawayaya. Ko wi yonanuga bodapiyamu tagararaniyamu, wainapiyamu ke; ‘Iya maramara idiwana kaiwana iyai nene tagamu ki ka eba iyapana nu kwaitana nu yonanuga.’ Wi inako wainapiyamu ki ka wi mibai iwagamu. Nu karako wi kamadiniyamu iyapana kwaiyanai mu bama-mugu kaigamu. ⁴⁷ Mamanuga God e nu tonon-ibu manako nidibu, wagubu ke; ‘Nau dunani nakaniyakani da wi iyapana kwaiyanai mu bamamugu kaiwagi iya waunai ki yonai tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ki iyapana tadeyoi kabukabuwatamiyoi iwoi.”

⁴⁸ Tawana kwaiyanai ragidai yona ki wainamupu ka mu rabinamaga bagi-wena nu Kaiwawonuga e yonai esida tepamupu, tagubu ke; “Yau ka yona bagi kawayaya mosi.” Mu inako tagamawa manako iyapana gwedewau Mamanuga God mu iya maramara idiwana kaiwana iyai tageyana ki nana winetapu ragidai ki mu notamaga wirawena Iyesu sumamupu.

⁴⁹ Tawana ki rabineya ka Mamanuga God e yonai kawayawena kayawena, ⁵⁰ ki pokere Diyu ragidai mu nuwamaga pupuwena manako kayatagubu natere ki kawakawaimuguma ade ridi kawa-kawai dai ki Mamanuga God si tepapamawa ki mu rabinamaga kupamupu manako mu ubumpu Poru yo Banabasi tawana ki ka-

madamana ki nana kiratampu siwakeketampu kayatagubu. ⁵¹ Ko Poru yo Banabasi waigugu kwae-tagubu mu kerapumaga dogiyai iyapana ki mu tawamaga pasimupu manako kamaditampu tawana Aikoniyamu kayatagubu. ⁵² Ko Iyesu sumapamawa ragidai ika Antiyoka rabineya mama kawayaya wainapamawa. Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayaya mu kawari-mugu minibu siwa mu rabinamugu posiwenena.

14

Poru yo Banabasi natere Aikoniyamu idiwa

¹ Apunu Poru yo Banabasi natere Aikoniyamu bautagubu manako mu mubo manamamaga Diyu ragidai gurigurimaga tawaiya ki yampu ika dimatagamawa idiwa. Mu yonamaga kasiyarai kawayaya tagamawa ki pokere Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina ropani kawayaya Iyesu sumamupu. ² Ko Diyu ragidai dai ki Iyesu eba sumapamana wainamupu ki mu ubumpu tawana kwaiyanai ragidai mu rabinamaga kupamupu ki pokere mu midimaga togawena apunu Poru yo Banabasi mu kowamuguma mete kina ki tagararatampu. ³ Ko Poru yo Banabasi mara rowarowa kawayaya ika idiwa. Mu kudu eba wainapamawa ko iyapana paunamugu yabarayabara ubumawa nu Kaiwawonuga e yonai kasiyarai kawayaya tagamawa. Bitu nubo wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi ki sisiyai ka mu ubumpu iyapana tademawa iwa manako Mamanuga God kasiyara

tageyawa da mu e yonai ki tagamawa ki ka mu iyapana yabumugu matakira ebo ebo mete kwaetagamawa. ⁴Tawana ki rabineya ka iyapana mu notamaga apeya. Iyapana dai ka Diyu ragidai mena sumatamawa ade dai ka Iyesu tonotapu ragidai ki mu sumatamawa.

⁵ Tawana kwaiyanai ragidai ade Diyu ragidai mu kawakawaimuguma mete kina ki mu nuwamugu ka Poru yo Banabasi giritamana bowa were tauni-mana popo wainamupu. ⁶ Ko Poru yo Banabasi sisiya ki wainamupu manako wakap-atagubu tawana Raekoniya kayatagubu. Tawana Raekoniya rabineya ka mu natere Rusitara yo Debe ki deneya kayatagubu, ⁷ manako Iyesu e yonai bagi kawaya ika dimatagamawa idiwa.

Poru yo Banabasi natere Rusitara kayatagubu

⁸ Tawana Rusitara rabineya ka apunu mosi ika tondawa ki e kerarai kiyokiyowena kasiyarai pa mena. E inai rabineya inako wenawena ki pokere e wenawena makeya yabadawa da karako ka e wateya mena tondawa ko e kerareya eba umawa. ⁹ E apunu Poru dimawagawa ki yonai naigida mena wainapiyawa tondawa manako Poru e notai wagubu ke; ‘Apunu ki e notai ka eyaka mena wainapakani ki pokere e iyayagisi ki mete baganai.’ Poru e notai inako wagubu manako e apunu ki empupu doko, ¹⁰ e bonanai ragiragi kawaya e sibu, wagubu ke; “Kau bagi uburi.” Kerarai berokowena apunai yona ki wainapupu ka e garugaru mena kipu ubupu kanibu yabadubu.

¹¹ Iyapana kuduba apunu Poru e matakirai kwaewena ki emupu ki ka mu mubo yonamaga Raekoniya were mu bonanamaga ragiragi kawayaya tagubu ke; “Nu daisusunuguma ade nu sumanuga kerarai ki mu karako iyapana kaina wenatagubu nu nene kawampu nu bamanugu bautagubu yau kena.” ¹² Mu inako tagubu manako ubumpu apunu Banabasi daisusu kerarai mosi si ka Seusi e ebokowai simupu ko apunu Poru e ka dimawagau apunai ki pokere mu daisusu kerarai mosi si ka Eremesi e ebokowai simupu. ¹³ Iyapana ki mu sumamaga kerarai Seusi e guriguri tawai ka gari tagaiya eba uwama ki pokere nota ki kawaimaga garugaru mena tawa ki kayawena papa burumakau uratanai yo rarema suya-mupu ki ika tepupu manako wirawena gari teta umampu ki deneya ade bau-wena. Bauwena manako e iyapana-iyoma tadebu, wagubu ke; “Papa yau ugwadamu pasumamu manako nu daisusunuguma bautagubu yau mu puyo tageyamu.”

¹⁴ Apunu Poru yo Banabasi iyapana yonamaga ki wainamupu ka mu ubumpu mu mubo aukwaramaga wade tegetegeremupu manako garugarumupu damu kawayaya ki mu paunamugu ubumpu manako bonanamaga ragiragi kawayaya iyapana tademupu, tagubu ke; ¹⁵ “Iyapananuguma, wi gwede nana inako kwaiwagamu? Nu ka eba daisusu kerarai ko nu ka iyapana kaina wi maba. Nu yewe baigibi mibai ka nu nuwanugu ka Iyesu Keriso e yonai waunai bagi kawayaya wi nidimana ki nana. Wi daisusu sumatamiyamu mu

mibimaga ka pa mena ki pokere wi kudubi kwaki yau kuduba kamadita-muri wi notaga wirayagisi manako Mamanuga God mibai tondau apunai ki e mena sumapumuri. E ka waira yo egi yo kunuma kuduba yamanapupu ade gwedegwede kuduba yewe idiwei nu mete yamananibu ki apunai. ¹⁶ Kwamura kwamura nu taganugu kayawena ka iyapana kuduba mu mubo nuwamugu nuwamugu nota ebo ebo beratagamawa kebomawa mu mubo nuwamugu ki kwaetagamawa, ko Mamanuga God mu eba bodabodatapu ¹⁷ E eba wekewena tondawa ko e matakirai bagi kawaya ki e maramara iyapana nu paunanugu nu nene kwaewagawa. E kunumau esida wagawa manako e umuneya ka nawaya kawarawa, bani bagibagi wenataga-mawa ade maura yabadawa. E mibi mamamai nu mete negeyawa.”

¹⁸ Apunu Poru iyapana ki mu rabina-maga wadana kwarisi ki nana inako wagubu ko ki ka ragiragi kawaya mibai ka iyapana ki mu rabinamaga tatawa-wena. Mu wainamupu da Poru yo Banabasi mu ka daisusu ki kerarai ki pokere mu papa pasumana puyo tagemana ki nana mete wainamupu.

¹⁹ Ki makeya ka Diyu ragidai dai ki natere Antiyoka tawana Pisidiya rabineya ade natere Aikoniyamu were ika bautagubu. Mu iyapana rabinamaga kupamupu da mu ubumana Poru yo Banabasi giritamana pasutamana ki nana nanamutampu ki pokere tawana ki ragidai ubumpu Poru bowa were minimupu. Bowa were minimawa da e powena maba emupu ki

ka mu e tainimupu gari tagaiya kwenumupu.
²⁰ Ko Iyesu sumapamawa ragidai bautagubu e kwagaramupu ki ka e mu paunamugu ade iyawena kipu ubupu gari rabineya natere ki ade kayawena. Nawaru puruwena ka e yo Banabasi kimpu ubumpu tawana ki kamadumpu manako natere Debe kayatagubu.

Poru yo Banabasi natere Antiyoka ade kayatagubu

²¹ Mu natere Debe bautagubu manako nu Kaiwawonuga e yonai bagi kawaya ika dimatagawawa idiwa da iyapana ropani kawaya mu yonamaga ki sumamupu. Mu inako tagamawa iwa da kamadumpu mu ewamugere wira-tagubu natere Rusitara yo Aikoniyamu ade bautagubu kayatagubu manako iwa wadamawa da natere Antiyoka tawana Pisidiya rabineya ki ade bautagubu. ²² Tawana tawana ka mu Iyesu sumapamawa ragidai mu rabinamaga wadamawa bagi kasiyara tagemawa ade mu ubumana suma mena sumatagamana ki yonai kawareya kawareya mu tademawa, tagamawa ke; “Nu Mama-nuga God e gari rabineya kaigamana ki ka nu naiya bita kawaya kawaya mete bananapamu.” ²³ Mu inako tagamawa manako tawaiya tawaiya Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibipamawa ki mu paunamugu debai ragidai dai mete nakatamawa. Mu mara dai guriguri nene bani kamadumpu manako Mamanuga God bameya iyapana nene guriguritagamawa, tagamawa ke; “Mamanuga God, kau iyapana yau kwayubatami da mu kau idagi rabineya idiwono manako mu

naiya kau suma-nimawa ki maba mu kawareya kau ade sumanimono yamono.”

²⁴ Mu tawana Pisidiya bautagubu kayatagubu iwa wadamawa da tawana Pampiriyo bautagubu, ²⁵ manako kaya-tagubu kaiwa da natere Pega bautagubu. Natere Pega rabineya ka mu Iyesu e yonai tagamawa idiwa da kamadumpu manako ade kimpu ubumpu sumpu natere Atariya egi papateya bautagubu. ²⁶ Natere ki rabineya ka mu waka wadumpu manako wiratagubu natere Antiyoka kayatagubu. Ika bautagubu ka mu naiya upimaga kerarai birikamupu ki wateya ade bautagubu. Naiya ka iyapana ika Antiyoka rabineya Mama-nuga God bameya mu nene guriguri-tagubu, tagubu ke; ‘Mamanuga God, nu karako apunu Poru yo Banabasi kau kaubo kwayubatamana ade deni mena waditamana bagi ki nana kau idagi rabineya mu nakatamemei tonotamemei.’ Mu upimaga wadumupu ki mu kewomupu manako karako wiratagubu bautagubu yau kena.

²⁷ Mu natere Antiyoka rabineya Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai kuduba mu nene tagubu bautagubu manako tademupu, tagubu ke; “Mamanuga God nu waitanibu kasiyara negebu manako e gudu kwaipupu da tawana kwayayanai ragidai mete kina karako Iyesu suma-piyamu.” ²⁸ Mu inako tagubu manako mara ropani kawaya Iyesu suma-pamawa ragidai mu mete ika idiwa.

Yona kawaya mosi natere Diyerusaremu rabineya

¹ Mara ki makeya ka iyapana dai tawana Diyudiya were kawampu natere Antiyoka bautagubu manako mu ubumpu Iyesu sumapamawa ragidai tademupu, tagubu ke; “Oragai apunai Mosisi nu goranuga tapu da nu munu uratanai mu kwakwarepumaga waka-pamana ki nana. Wi ki eba kwaiwagi ki ka wi iya waunai naigida mena eba wadumuri.” ² Apunu Poru yo Banabasi yona ki wainamupu ka mu ubumpu Diyu ragidai ki yona ragiragi kawaya mu mete deni deni tagamawa idiwa ki pokere Iyesu sumapamawa ragidai ubumpu Poru yo Banabasi ade iyapana dai mete kina ki tonotampu natere Diyerusaremu kayatagamana da mu Iyesu tonotapu ragidai ade debai ragidai mete kina mu bamamugu yona ki wadamana supasupa ki nana.

³ Mu tonotampu kayatagubu manako yawatau tawana Ponisiya yo Sameriya bautagubu kayatagubu ka tawana kwaiyanai ragidai mu notamaga wira-wena Iyesu sumamupu ki sisiyai mu iyapana tademawa iwa. Iyesu suma-pamawa Mamanuga God nene dibipa-mawa ragidai tawa tawa yona ki wainamupu ka mu rabinamaga bagi-wena.

⁴ Mu natere Diyerusaremu bautagubu ka Iyesu sumapamawa Mama-nuga God nene dibipamawa ragidai yo Iyesu tonotapu ragidai yo debai ragidai mete kina ika idiwa ki mu ubumpu mu parautampu manako apunu Poru yo Banabasi ubumpu Mamanuga God e kasiyara

tagebu pokaiya mu badidi kwaetagamawa iwa ki sisiyai kuduba mu kabuwatampu.

⁵ Ko Parisi ragidai dai ki Iyesu sumapamawa ki mu ubumupu, tagubu ke; “Baganai, ko tawana kwaiyanai ragidai Iyesu sumapiyamu ki mu mete kina ka mu kwakwarepumaga waka-pomoto. Oragai apunai Mosisi gora tapu ki mu mete wi-wirapomono makeya makeya kwaetogomono.”

Apunu Pita dimawena

⁶ Iyesu tonotapu ragidai ade debai ragidai mete kina yona ki wadamana supasupa ki nana dibimupu idiwa, ⁷ manako mu yonatagamawa idiwa da paunau ka apunu Pita ubupu wagubu ke; “Edamani, nau yonani suwagani wainapumuri; Wi kataigau da naiya mena ka Mamanuga God ubupu wi paunagau nau winesinibu da nau uburana tawana kwaiyanai ragidai e yonai bagi kawayaya mu mete tadeyana kabukabuwa da mu Iyesu sumapamana ki nana. ⁸ Nu iyapana kuduba Mama-nuga God e yabuiya idiwei. Nu nuwa-nuga notanuga kuduba e kataiye. Tawana kwaiyanai ragidai mete kina ki e wainatamiyau da mu ka baganai ade e nuwaiya po muyo ki pokere e Keyai Tanai Bagi Kawayaya puyo nu negebu ki maba e puyo ki mu mete tagebu. ⁹ Mamanuga God e yabuiya ka nu yo mu kiyabunuga eyaka mena ki pokere mu Iyesu sumamupu ki ka mu bigimaga rabinamugu uburawa ki kuduba e mete surupupu kewowena. ¹⁰ Ki pokere karako Mamanuga God e kerareya eba wadoi. Nu bodanuguma nu mete kina naiya bita kawayakawayaya kawarape-meya gora ki kaisi makeya

makeya kwaigemeya paerepameya kebomeya ko nu ki pokaiya iya mibai mo eba wadi-mipi. Ki pokere gora ki bitai nu eba nu kowanuguma karako Iyesu waunai sumamupu ragidai mu tageyamu da mu kawarapomoto. Pa mena. ¹¹ Nu yo mu ewapuru iyanuga kerarai ka eyaka mena yau kena; Nu Kaiwawonuga Iyesu sumapemei ki mena pokaiya ka Mamanuga God nu nene wainapiyau. Bita nubo wadamana ki e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi manako iya waunai deni mena nu negebu.”

¹² Apunu Pita inako wagubu ka iyapana kuduba ika dibimupu idiwa ki yona kereretagubu manako apunu Poru yo Banabasi ubumpu mu Mamanuga God e kasiyarai pokaiya matakira ebo ebo tawana kwaiyanai ragidai mu paunamugu badidi kwaetagamawa iwa ki sisiyai kuduba mu kabuwatampu.

Apunu Diyemesi dimawena

¹³ Mu yonatagubu kewowena ka apunu Diyemesi ubupu, wagubu ke; “Iyapananiyoma, nau suwagani wainapumuri; ¹⁴ Mamanuga God e tawana kwaiyanai ragidai mu nene wainapiyau manako mu paunamugu iyapana dai e eya nene winetapu ki sisiyai ka apunu Saimoni ika kabuwaniibu kewowena. ¹⁵ Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai yona ki eyaka mena mete takari kawaya nu nidimupu teyateyama kewowena. Mu oka yau tamupu, tagubu ke;

¹⁶ Nu Kaiwawonuga wagau; Mara ewa ki nau ade bausugani manako apunu Dewida e tawai

ki mu wadumupu rorororo isiyamupu ki nau ade bausugani wateya sunarapani. Girimupu pasumupu wateya ki nau ade bausugani yadani bagi.

¹⁷ Nau inako kwaesugani ki ka iyapana kudubai bani bani idiwu ki mete baitagisi nau kwaene-sinimoto. Tawana kwaiyanai nau nene ragidai ki mu mete baitagisi manako nau mu Kaiwawomaga uburani.

¹⁸ Yau ka nu Kaiwawonuga e yonai ki e takari kawaya wagubu.’ ”

¹⁹ Apunu Diyemesi Mamanuga God e yonai kawareya inako wagubu manako ade wagubu ke; “Edamani, nau waina-pakani ka yau kena; Tawana kwaiyanai ragidai karako mu notamaga wirawena Mamanuga God mena sumapiyamu ki pokere nu bita mo mu eba tageyamu. ²⁰ Ko nu oka mena mu bamamugu tonopamu, iwagamu ke; ‘Daisusu bo momorapa bo inako bamamugu yadau umamu buburitagamu ki yadau bo papai ki wi eba kupoi, ridi apunu taku maba igida yauda asusu eba kwaiwogoi, onowa yaraga didiwa eba ukwopoi, papa ebo gobai wadubu ki wi eba kupoi ade papa darai mete eba kupoi.’ ²¹ Tawana kwaiyanai ragidai yona ki wainapomoto mibai ka maramara aiyata marai ki makeya ka apunu Mosisi gora yau tapu ki ka Diyu ragidai nu gurigurinuga tawai rabinaya iwegemeya kebomeya tawana tawana iyapana tademeya kabukabuwa iweya.” Apunu Diyemesi inako wagubu.

Mu kwaiyanai ragidai okamaga tonomupu

²² Iyesu tonotapu ragidai yo debai ragidai yo Iyesu sumapamawa Mama-nuga God nene dibi-pamawa ragidai kuduba mete kina ki mu ubumpu iyapana dai purumupu apunu Poru yo Banabasi natere Antiyoka mete kayatagamana ki nana. Iyapana ki mu winetampu ragidai mosi ka apunu Diyudiyasi si daikere ka Basabasi tagubu ade mosi ka apunu Sairasi ki iyapana maramara mu weremaga tagamawa ragidai. ²³ Mu oka ki wadumpu kaya-tagubu ko oka ki rabineya ka mu yona yau okamupu, tagubu ke;

‘Kaiwa kaiwa iyapananuguma tawana kwaiyanai ragidai Iyesu suma-piyamu ika Antiyoka rabineya idiwu, tawana Siriya rabineya idiwu, ade tawana Sirisiya rabineya idiwu mete kina. Iyesu tononibu ragidai ade debai ragidai mete kina yewe Diyerusaremu idiwei ki nu karako ewapuru mena wi paraunimei. ²⁴ Iyapana dai ki nu mete yewe idiweya ki kayatagubu wi bamagau bautagubu manako yona mo mu mubo nuwamugu ki tagubu da wi nuwaboya-igubu ki sisiyai nu wainamipi. Ko iyapana ki ka eba nu ubumpi mu tonotampi ko mu mubo nuwamugu kayatagubu.

²⁵ Nu karako yewe ewapuru dibimipi idiwei manako nu rabinanuga eyaka-menawena iyapana dai purutampi nu kowanuguma Poru yo Banabasi mete tonotampi da mu nu yonanuga yau wi kabuwanimana ki nana. ²⁶ Apunu Poru yo Banabasi mu ka nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso e yonai matarau tagamu iwu ki ragidai. Mu po kudeya eba wainapiyamu ade mu muga iyamaga nene mete eba wainapiyamu. ²⁷ Nu iya-

pananuguma apeya apunu Diyudiyasi yo Sairasi karako mu mete tonotamemei da mu oka yau okamipi ki mu makeya makeya matarau wi kabuwanimoto. ²⁸ Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya nu mete rabinanuga eyaka mena purumipi da nu bita mosi wi eba negeyamu ko nu gora kawakawai yau mena wi kabuwanime; ²⁹ Daisusu bo momorapa bo inako ki iyapana mu bamamugu yadau umamu buburi-tagamu ki yadau bo papai ki wi eba kupoi, papa darai eba kupoi ade papa ebo gobai wadubu ki wi mete eba kupoi. Ridi yo apunu taku maba igida yauda asusu eba kwaiwogoi ade onowa yaraga didiwa eba ukwopoi. Wi supasupai inako idiwoi ki ka bagi kawaya.

Nu yonanuga rogobi munta ka yau mena. Kaiwa kaiwa wi bamagau.'

³⁰ Oka wadumpu kayatagubu ragidai ika natere Antiyoka bautagubu ki ka mu Iyesu sumapamawa ragidai kuduba mu nene tagubu bautagubu manako oka ki mu tagemupu. ³¹ Iyapana oka ki iyaba-mupu kewowena ki ka mu rabinamaga bagiwena ade mamama mete waina-mupu mibai ka oka ki mu kasiyara tagebu ade mu togitapu. ³² Apunu Diyudasi yo Sairasi mu ka Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai ki pokere mu mete rowarowa kawaya ika dimatagamawa Iyesu sumapamawa ragidai mu rabinamaga wadamawa bagi kasiyara tagemawa.

³³ Mu mara dai mete ika idiwa da kamadumpu ka Iyesu sumapamawa ragidai ika Antiyoka idiwa ki ubumpu mu nuwabagi rabineya tonotampu

manako mu wiratagubu kayatagubu naiya tonotampu ragidai ki mu bama-mugu ade bautagubu.

³⁴⁻³⁵ Apunu Poru yo Banabasi mara dai natere Antiyoka rabineya idiwa manako iyapana mete ewapuru upi-tagamawa Mamanuga God e yonai iyapana tademawa kabukabuwatamawa idiwa.

Poru yo Banabasi mu mubo mubo kayatagubu

³⁶ Mara mosi eweya ka Poru apunu Banabasi inako sibu, wagubu ke; “Kayo, kaigamu da Iyesu sumapiyamu ragidai tawana tawana naiya nu Kaiwawonuga e yonai mu tademeya kabukabuwa iweya ki ade emitamamu. Mu bagi kawaya idiwu bo pa mena?” ³⁷ Banabasi e nuwaiya ka apunu Diyoni si daikere ka Maki mete kayatagamana waina-pupu, ³⁸ ko Poru e nuwaiya ka pa mena mibai ka apunu Maki e ka naiya mu mete iwa Mamanuga God e yonai wagawa umawa ko paunau ka e midi togawena manako e tawana Pampiriyo rabineya mu kamaditapu kayawena.

³⁹ Poru yo Banabasi apunu Maki kawareya deni deni inako tagamawa ragiragi ki pokere mu mubo mubo kayatagubu. Banabasi waka wadubu apunu Maki mete tawana Saiparasi kayatagubu, ⁴⁰ ko Poru apunu Sairasi winepupu banana-pupu daikere kaya-tagubu. Iyesu sumapamawa ragidai ubumpu Poru yo Sairasi Mamanuga God e idai rabineya nakatampu da e deni mena mu waditamana bagi ade togitamana ki nana guriguritagubu manako tonotampu kayatagubu. ⁴¹ Mu tawana Siriya yo Sirisiya bautagubu kayatagubu manako Iyesu sumapamawa Mamanuga

God nene dibipamawa ragidai kuduba mu rabina-
maga wadamawa bagi kasiyara tagemawa iwa.

16

*Poru apunu Simosi mete kayatagamana
wagubu*

¹ Poru natere Debe bauwena manako ade kayawena umawa da natere Rusitara bauwena. Natere Rusitara rabineya ka Iyesu sumapiyawa apunai mosi si ka Simosi ika tondawa. Apunu Simosi e inai ka Diyu ragidai mu ridimaga ko e Iyesu mete sumapiyawa. E mamai ka eba Diyu apunai ko e ka yona Guriki wagawa ki apunai mosi. ² Iyesu sumapamawa ragidai kuduba natere Rusitara yo Aikoniyamu rabineya apunu Simosi e werei tagamawa. ³ Poru nuwaiya ka Simosi uburana e mete kayatagamana wainapupu, ko tawana ki rabineya ka Diyu ragidai ropani kawayaya ki mu kuduba kataimugu da Simosi e kwakwarepui ki mu eba wakamupu mibai ka e mamai ka tawana kwaiyanai yona Guriki wagawa ki apunai mosi. Iyapana inako waina-mupu ki Poru e kataiya ki pokere e ubupu apunu Simosi e kwakwarepui wakapupu manako ki eweya banana-pupu mete kayatagubu.

⁴ Mu tawana tawana bautagubu kayatagubu manako Iyesu tonotapu ragidai ade debai ragidai mete kina natere Diyerusaremu rabineya tawana kwaiyanai ragidai nene badidi oka tamupu ki mu iyapana kabuwatamawa makeya makeya kwae-tagamana ki nana mu tademawa teyateyama iwa. ⁵ Mu iyapana inako tademawa ki pokere

Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibi-pamawa ragidai mu sumamaga Iyesu bameya ki kawayawagawa yarawa. Iyapana waunai ropani kawayaya maramara bautagamawa Iyesu sumapamawa ragidai mete dibipamawa idiwa.

Poru natere Torowasi rabineya waro maba mo wadubu

⁶ Mu tawana Aisiya kayatagamana wainamupu ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayaya mu yawatamaga bodapupu, wagubu ke; “Tawana Aisiya rabineya Iyesu sisiyai eba iwogoi.” E inako wagubu ki pokere mu tawana Pirigiya yo Garasiya bautagubu kaya-tagubu. ⁷ Mu tawana Misiya ragidai mu wairamaga ki kiya bautagubu ka mu tawana Bisiniya kayatagamana wainamupu, ko Iyesu e Keyai mu tatamatapu, ⁸ ki pokere mu tawana Misiya madaneya madaneya mena bautagubu kayatagubu manako iwa wadamawa da natere Torowasi egi papateya ki bautagubu.

⁹ Kemora ki rabineya ka Poru waro were maba tawana Makedoniya mu apunumaga mosi waita nene uburawa wagawa ki empupu. Apunu ki wagubu ke; “Tawana tondei ki kau karako kamadi manako yewe Makedoniya yabi nu waitaniyo.’

¹⁰ Poru waro were maba apunu ki empupu eweya ka nu garugaru mena kimpipi ubumpi nu gwedegwedenuga temipi manako tawana Makedoniya kaigibi. Nu wainamipi da Mamanuga God nu kabuwanibu da e karako tawana Makedoniya ragidai Iyesu e yonai waunai bagi kawayaya mu kabuwatamana ki nana nu tononibu.

Ridi mosi si ka Ridiya Iyesu sumapupu

¹¹ Nu waka kawareya natere Torowasi kamadimpi manako kaigibi kaiweya idiweya da ruku mosi si ka Tamasuresi ki baigibi manako ika ukwampi. Ukwampi nawaru puruwena ade kimpi ubumpi kaiweya idiweya da natere Neaporisi baigibi, ¹² manako nu waka ika kamadimpi borau nu kerapu-nugu kaigibi iweya da natere Piripai baigibi. Natere ki kena ka tawana Make-doniya ragidai mu nateremaga kawayu. Tawana Roumi ragidai mu piyaramuguma ropani kawayu ika mete idiwa. Nu mara dai ika idiweya, ¹³ manako aiyata marai ki bauwena ka nu gari tagaiya awanau kaigibi. Nu notanuga wagubu da Diyu ragidai mu guriguritagamu watai ka bani ikana. Ika baigibi ka nu idimipi manako ridi dai ika dibimupu idiwa ki mu mete yonaigemeya yona dai mu tademeya kabukabuwa idiweya.

¹⁴ Ridi ki mosi si ka Ridiya ika tondawa nu yona iwegemeya ki waina-piyawa. E naterei ka Tayataira. Iyapana maramara bautagamawa aukwara daragidaragi bagi kawayu e bameya gimaratagamawa. E maramara Mama-nuga God e si tepapiyawa. Nu Kaiwawo-nuga karako ridi ki e notai wadubu papara da e Poru yonai wagawa ki naigida mena wainapiyawa ade suma-piyawa, ¹⁵ ki pokere nu ubumpi ridi ki ade e iyapanaiyoma tawamaga eyaka mena ragidai mete kina ki Iyesu e si pokaiya mu siruwatampi. Siruwatampi kewowena ka ridi Ridiya nu giginibu, wagubu ke; “Wi wainapiyamu da nau karako nu Kaiwawonuga mibai suma-pakani ki ka wi kebomuri nau tawaneya kaigamu manako nau mete idi-

womu.” E inako gigiwagawa ki pokere nu kimpri ubumpi e tawaiya e mete kaigibi.

Poru yo Sairasi natere Piripai rabineya dibu-ratagubu

¹⁶ Mara mosi nu guriguritagamu wateya kaigibi ki ka bigabiga munu ridai mosi ki iyapana e gimaramupu da e mu bigabigamaga kwaewagawa ki e nu ika bananamipi. Munu ridai ki ka keyai berokoi mosi e uwapu e rabineya tondawa. Gwede mosi ewa wenawagana ki kuduba keyai berokoi ki e kabuwa-piyawa manako munu ridai ki wirawena sisiya ki makeya makeya iyapana tadeyawa ki pokere mu denai bowa madai kawaya daganani e kweyamawa. Ko e eya bowa madai ki eba wadawa ko e gimaramupu ragidai ki mu ubumpu bowa madai ki kuduba mu tepamawa.

¹⁷ Munu ridai ki bauwena Poru yo nu mete ewakumaniyawa umawa manako e bonanai ragiragi kawaya wagawa ke; “Iyapana yau mu ka Mamanuga God kunumau tondau e upi wadamu ragidai. Wi iya waunai badidi maba wadamana ki sisiyai mu tagamu iwu.” ¹⁸ Munu ridai ki mara-mara nu sisiyanuga inako wagawa umawa ki pokere Poru e midi togawena manako wirawena keyai berokoi munu ridai ki rabineya tondawa ki sibu, wagubu ke; “Nau Iyesu Keriso e si pokaiya kau nidiyakani; Munu ridai yau karako kamadi deni mena baunuwagi kayanuwagi.” E inako wagawa makeya ka keyai berokoi ki munu ridai ki deni mena kamadubu matarau bauwena kayawena.

19 Munu ridai ki gimaramupu ragidai gwede wenawena ki emupu ka mu rabinamaga berokowena, tagubu ke; “Akae, iyapana yau karako bautagubu nu bowa madai wademeya yawatai ki girimupu.” Mu inako tagubu manako kayatagubu apunu Poru yo Sairasi wade dokodokotampu tainitampu iyapana kawakawai mu bamamugu imata paunau bautagubu, ²⁰ manako tawana Roumi ragidai mu kawakawaimuguma tademupu, tagubu ke; “Iyapana yau ka Diyu ragidai ko mu karako yewe bautagubu nu naterenuga giripiyamu.

²¹ Mu mubo bususumaga ki mu nuwamugu nu mete kwaiwagamana ki nana tagamu ko ki ka eba supasupai. Nu ki kwaigamu ki ka nu nuga goranuga giripamu. Nu ka tawana Roumi ragidai ki pokere mu yonamaga ki nu eba nuwanugu wainapamana bo kwaiwaga-mana wainapemei.”

²² Mu inako tagubu manako iyapana pakasi ragidai ropani kawaya mete bautagubu mu yonamaga ki kawareya ade tagamawa.

Kawakawai ragidai ki ubumpu Poru yo Sairasi tetampu mu gwedegwede-maga rikamupu manako iyapana dai tadempu, tagubu ke; “Baganai, kuwe pokaiya raukeketamuri.” ²³ Mu inako tagubu ki pokere iyapana dai bautagubu Poru yo Sairasi kawareya kawareya raukeketamawa da kamadumpu manako tetampu kaimpu dibura tawai rabineya isiyatampu. Isiyatampu manako dibura gudui kwayubapiyawa apunai ki gudu naigida mena umarana ki nana simupu, ²⁴ ki pokere e wirawena Poru yo Sairasi tetapu kanibu dibineya nakatapu. E ripa kawakawaya apeya

tepupu, mosi mu kerapumaga kobaiya tapu ade mosi kawareya tapu manako mu kerapumaga inako umeme dokodokotapu gudu umapu kamadi-tapu kayawena.

Dibura gudui kwayubapiyawa apunai ki Iyesu sumapupu

²⁵ Kemora paunau wadawa makeya ka apunu Poru yo Sairasi dibura rabineya guriguritagama-wa umayo pokaiya Mamanuga God e si tepapamawa idiwa, ko diburatagubu ragidai dai ki mu wainatamawa. ²⁶ Ki makeya ka waira nutanuta kawaya mo bauwena manako dibura tawai ki geyageyawena da e gudui daikere daikere ki wakawaka-tagubu. Diburatagubu ragidai ika idamaga kerapumaga umatampu dokodoko ki taburubai mubo mubo mete rikarikatagubu.

²⁷ Dibura gudui kwayubapiyawa apunai wakapa giriwena gudu waka-wakatagubu ki empupu ki ka e waina-pupu da dibura ragidai kuduba bani bautagubu kayatagubu gawarara. E kudu wainapupu manako e kerebai wadubu e eya wadewagana kwaewagawa. ²⁸ Ko Poru apunu ki inako kwaewagana kwaewagawa empupu ki ka e bonanai ragiragi kawaya e sibu, wagubu ke; “Kau kiya eba wadenuwagi. Nu kuduba yewe idiwei.”

²⁹ Dibura gudui kwayubapiyawa apunai yona ki wainapupu ka e siwe nene wagubu beupupu manako garugaru mena kanibu Poru yo Sairasi mu bama-mugu bauwena manako suyamaga ugwadubu didigurai wagubu mu yabara-mugu kwarisiwena. ³⁰ Kwarisiwena ade bagi ubupu manako bananatapu matarau

kayatagubu manako manutapu, wagubu ke; “Kawakawainiyoma, nau badidi kwaesugani da nau iya waunai yadani?”

³¹ E inako wagubu manako mu denai e simupu, tagubu ke; “Kau yabi nu Kaiwawonuga Iyesu sumapi ki ka e uburoto kau ridigi munugiyoma mete kina iya waunai negeni.” ³² Mu inako tagubu manako ubumpu apunu ki e wainai ade e munuiyoma ade e tawai eyaka mena ragidai kuduba mete kina ki nu Kaiwawonuga e yonai mu kabuwatampu. ³³ Kabuwatamawa da kewowena ka apunu ki garugaru mena kemora ki rabineya apunu Poru yo Sairasi tetapu kanibu taunimupu sipasipara ki kwatamaga siruwatapu manako mu muga ubumpu apunu ki e wainai ade e munuiyoma mete kina ki tetampu nu Kaiwawonuga Iyesu e si pokaiya mu siruwatampu. ³⁴ Siruwa-tampu kewowena ka apunu ki Poru yo Sairasi bananatapu e ebo tawaiya kayatagubu manako bani dai warapupu tagebu. E iyapanaiyoma kuduba mete kina karako Mamanuga God suma-mupu. Mu rabinamaga bagiwena mibi mamamai idiwa.

³⁵ Mu ukwampu nawaru puruwena ka tawana Roumi ragidai mu kawakawai-muguma piyara ragidai tonotampu dibura gudui ki kwayubapiyawa apunai e bameya bautagubu manako simupu, tagubu ke; “Kau dibura gudui kwaipi da iyapana apeya ki baitagisi kayatagisi.”

³⁶ Mu inako tagubu manako apunu ki kanibu Poru sibu, wagubu ke; “Tawana Roumi ragidai mu kawakawai-muguma yona tonomupu da wi pa baigamana kaigamana ki nana, ki pokere wi

kimuri ubumuri nuwabagi rabineya mena kai-wagi.”

³⁷ Ko Poru ubupu denai piyara ragidai ki tadebu, wagubu ke; “Wi kawakawaiguma nu gwede mo paere-mipi ki mo mu eba bananamupu. Mu iyapana yabumugu kuwe pokaiya nu pa asusu raukekenimawa. Nau ka Diyu apunai ko nau ka ade tawana Roumi ki taubanuwai mete kina. Mu nu pa tenimpu diburanimpu ade karako weki gwaiya nu pa tononimana tagamu, ko ki ka eba supasupai. Mu muga yewe baitagisi tagisi manako nu mu yabu-mugu baigamu kaigamu.”

³⁸ Piyara ragidai wiratagubu mu kawakawaimuguma bamamugu bau-tagubu manako Poru badidi wagubu ki mu makeya makeya mu tademupu, tagubu ke; “Apunu Poru yo Sairasi mu ka tawana Roumi ki taubanuwai.”

Kawakawai ragidai yona ki waina-mupu ka mu kudu mete wainamupu. ³⁹ Mu kimpu ubumpu Poru yo Sairasi mu bamamugu bautagubu manako parautampu, tagubu ke; “Nu diburani-mpi ki ka nu kwaigibi siyasiya.” Mu inako tagubu manako bananatampu dibura tawai ki kamadumpu manako besitampu tonotampu, tagubu ke; “Natare yau karako kamadumuri kaiwagi.”

⁴⁰ Poru yo Sairasi dibura tawai ki kamadumpu manako ridi Ridiya e tawaiya kayatagubu. Ika bautagubu ka mu kowamuguma dai ika bananatampu. Mu yona bagi kawaya mu tademawa da kamadumpu ade kasiyara mete tage-mupu manako ewa kamaditampu kayatagubu.

17

Mu natere Tesaronika bautagubu

¹ Poru yo Sairasi natere Ampiporosi yo Aporoniya bau-tagubu kayatagubu manako iwa wadamawa da natere Tesaronika bautagubu. Natere Tesaronika rabineya ka Diyu ragidai mu gurigurimagata tawai mosi ika mete kina. ² Poru e manamai ka guriguri tawai ki kayawagana ki nana, ki pokere mu ika bautagubu ka e daikere kayawena tawa ki rabineya yapu manako aiyata marai apeya eyaka rabineya ika Mamanuga God e Okai ki kawareya Diyu ragidai mete deni deni tagamawa kasiwara idiwa. ³ E Mama-nuga God e Okai iyabapiyawa manako oka ki mibai wagawa matara, wagawa ke; “Nu Iya Negeyana Apunai Keriso e iyapana nu nene eba makariwagubena powagubena ade e eba iyawagubena kipena ubupena ki ka e nu iyanuga yawatai ki mete eba mebena. Ko e nu nene makariwena powena ade ewa iyawena kipu ubupu manako nu iyanuga yawatai ki e mebu kewowena.”

Apunu Poru inako wagubu, ade wagubu ke; “Apunu Iyesu e sisiyai nau nidibuwani ki e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso eya ki kei.” ⁴ Iyapana dai yona ki wainamupu mibimupu manako mu Poru yo Sairasi mete ewapuru dibimupu idiwa. Yona Guriki tagamu ragidai ropani kawaya ki Mamanuga God e si tepapamawa idiwa ade ridi kawakawai dai ki mete kina ki mu mete bautagubu ewapuru mena dibimupu idiwa.

⁵ Ko Diyu ragidai mu nuwaroro-tagubu manako ubumpu iyapana berokoi dai ika imatau

idiwa ki tetampu iyapana ropani kawayu mete dibimupu. Mu iyapana rabinamaga kupampu nanamutampu ki pokere natere ki ragidai kuduba mu rabinamaga yayasi-pupu manako kimpu ubumpu apunu Poru yo Sairasi mu yawiramaga kaya-tagubu. Mu wainamupu da Poru yo Sairasi apunu Diyaisoni e tawaiya ika idiwana wainamupu ki pokere mu tawa ki bodamupu gudu baupamana kwae-tagubu. ⁶ Mu Gudu baupamana kwae-tagamawa ko mu Poru yo Sairasi ika eba bananatampu ki pokere mu apunu Diyaisoni ade Iyesu sumapamawa ragidai dai mete kina ki wade dokodoko-tampu tainitampu natere ki kawakawai-muguma mu bamamugu kayatagubu.

Mu ika bautagubu manako mu bonanamaga ragiragi kawayu tagubu ke; “Iyapana yau tawana tawana iyapana giritamawa pasutamawa iwa ko mu karako nu naterenuga rabineya mete bautagubu. ⁷ Apunu Diyaisoni mu diriwamaga kwaewena tetapu e tawai rabineya nakatapu mete idiwa. Nu kaiwawonuga kawai Sita e gorai tapu ki mu giripiyamu, tagamu ke; ‘Kaiwawo kawai ka eba Sita ko nu Kaiwawonuga Kawai ka apunu kudubai mosi si ka Iyesu.”

⁸ Iyapana kawakawai ade iyapana kuduba ika idiwa yona ki wainamupu ka mu rabinamaga mete urabu mu yabara-maga warawarasiwena, ⁹ manako mu apunu Diyaisoni e kowaiyoma mete kina tademupu, tagubu ke; “Wi kwaigubu siyasiya ki denai bowa madai dai yewe nakapumuri were baiwagi kaiwagi. Ko wi ewa nu goranuga makeya makeya kwaiwogoi yamoi ki ka

wi ade baiwagi wi bowaga madai nakamupu ki ade tepumuri.” Mu inako tagubu ki pokere apunu Diyaisoni e kowaiyoma mete kina ubumpu bowa madai dai ika nakamupu manako wiratagubu mu mubo tawamugu ade kayatagubu.

Mu natere Bereya kayatagubu

¹⁰ Kemorawagawa makeya ka Iyesu sumapamawa ragidai ika idiwa Poru yo Sairasi tonotampu natere mo si ka Bereya kayatagubu manako mu ika bautagubu ka mu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya yamupu. ¹¹ Natere Bereya ragidai mu beramaga ka eba natere Tesaronika ragidai mu beramaga maba ko mu nuwamugu ka Poru yo Sairasi mu yonamaga naigida mena wainapamana ki nana. Mu rabinamaga ka pakarawena ki pokere apunu Poru ubupu yona mo wagubu ki ka mu e yonai ki naigida mena notapamawa manako Mamanuga God e Okai mara-mara iyabapamawa Poru yona badidi wagubu ki mibai bo bera ki kwaenepamawa idiwa. ¹² Mu ropani kawaya Iyesu sumamupu. Yona Guriki tagamawa ragidai mu kawakawaimuguma dai ridi ade apunu mete kina Iyesu sumamupu.

¹³ Ko Diyu ragidai natere Tesaronika rabineya Poru natere Bereya mete bauwena Iyesu sisiyai ika wagawa umawa ki yonai wainamupu ki ka mu garugaru mena kebompu bautagubu manako iyapana ika Bereya mete kina mu rabinamaga kupampu nanamutampu da mu Poru yo Sairasi siwakeketamana ki nana. ¹⁴ Ko Iyesu sumapamawa ragidai iyapana yawiratagamana kwaetagamawa ki sisiyai wainamupu ki pokere

mu Poru garugaru mena banana-mupu magamau kayatagubu ko apunu Sairasi yo Simosi mu muga mena ka ika Bereyau idiwa. ¹⁵ Poru bananamupu ragidai e mete waka kawareya kaya-tagubu iwa wadamawa da natere Ateni bautagubu manako mu Poru ika kamadumpu ade wiratagubu kaya-tagubu. Ko Poru mu tadebu, wagubu ke; “Wi wiraiwagi kaiwagi natere Bereya ade baiwagi ki ka wi apunu Sairasi yo Simosi tademuri da baganai ki ka mu garugaru mena kawomoto nau mete idiwomu.”

Poru natere Ateni tondawa

¹⁶ Poru natere Ateni rabineya apunu Sairasi yo Simosi mu nawanamaga tondawa ki ka e natere ki rabineya daisusu yo momorapa keyakeyai ki iyapana mubo idamugere kaitetampu bama-mugu buburitagamawa idiwa ki ropani kawaya eba bigabigai ika ubumawa emitapu ki pokere e nuwaboyawena. ¹⁷ Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya ka e Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai Mamanuga God sumapamawa ki mu mete yona deni deni tagamawa kasiwara idiwa. E maramara pakasi ragidai imatau asusu bautagamawa ki mu mete tagamawa, ¹⁸ ade nota ragidai dai ki mu notamaga debai apeya, mosi ka Epikuriya yo mosi ka Sitoiki, ki mu mete deni deni tagamawa kasiwara idiwa. Ko mu dai tagubu ke; “Nota baba apunai yau gwede yonai wagau?” Ade dai tagubu ke; “E ka bani tawana kudubai ragidai mu daisusumaga mo empupu ki sisiyai bauwena wagau.” Iyapana inako tagamawa mibai ka Poru ubupu Iyesu e yonai

wagawa ade iyapana popotagubu ragidai ade iya-tagamana kimana ubumana ki yonai mete wagawa.

¹⁹⁻²⁰ Iyapana ki mu notamaga inako babawena ki pokere mu Poru wadumpu Kweya Areo yonatagamu wateya yamupu manako iyapana kawakawai mu yabaramugu tamupu, simupu, tagubu ke; “Kau yonagi nuwagibi ki mibai nu naigida eba wainapemei. Nu naiya nota inako mo eba wainamipi ki pokere kau nota waunai yau karako mibai matarau nuwagi da nu wainapamu.” ²¹ Mu inako tagubu ki mibai ka natere Ateni taubanuwai ade tawana kwaiyanai ragidai ika idiwa mete kina ki mu ka maramara nota kudubi kwaki kwaetagamawa idiwa. Nota waunai mo bauwena ki ka mu rabinamaga kipu ubupu manako mu nota ki maramara wainapamawa sisiyai mena tagamawa idiwa.

²² Apunu Poru ika Areo yonatagamu wateya iyapana kawakawai mu yabara-mugu ubupu manako dimawena, wagubu ke; “Iyapananiyoma yewe Ateni idiwu, nau yonani suwagani ki wi naigida mena wainapumuri; Nau kataineya da wi wibo daisusuguma idagau yamanatampu ki mu nene wi maramara notapiyamu idiwu.” ²³ Natere yau rabineya ka keyakeyai wi idagau kaitetampu bamamugu buburiwagamu ropani kawaya ki nau emitamekeya umekeya manako keyakeyai ki mu paunamugu ka nau kepakepa mosi empuwani ki kawareya wi oka yau okamupu; ‘Daisusunuga suma kerarai; Kau sigi nu eba katainugu ko wata yau ka kau nene.’ Wi bameya pa asusu paruiwagamu idiwu ko e si wi eba

kataigau ki kena, e sisiyai nau karako wi nidiyani wainapumuri;

²⁴ Waira yo gwedegwede kuduba yamanapupu apunai Mamanuga God ki e ka ade kunuma yo waira kuduba nu Kaiwawonuga Kawaya. E eba tawa iyapana kaina nu idanugere wademei ki rabineya tondau. Pa mena. ²⁵ Ade nu e waitapamana gwede mo puyo e kweyamana ki ka nu gwede e kweya-mana, mibai ka gwedegwede kuduba ki kerarai ka eyo. Nu iyanuga yo nu nonanuga yo gwedegwede kuduba ki e ubupu iyapana tawana tawana idiwei ki deni mena nu negebu. ²⁶ Kerareya ka e apunu eyaka mena yamanapupu manako e momai pokaiya ka e iyapana kuduba kiyabuiya kiyabuiya madega kauwagau madega posiwigau ki mete yamananibu wenaigibi gawarara. Nu wairanuga ki e ebo purupupu damupupu manako makeya makeya nu nakanibu kayawena. Nu maranuga ki e mete purupupu nu negebu.

²⁷ E inako kwaewena ki mibai ka e nuwaiya iyapana e kwaenei kwaene-togomono e nene togomono idiwono da mu e bananapomoto bani, pa mena bani. Ko Mamanuga God e ka eba uwama. E ka nu kuduba bamanugu yewena. ²⁸ Apunu mosi oka yau tapu, wagubu ke; 'Nu e kasiyarai pokaiya iwei idiwei ade ukwepe-me.' Ade wi wiga iyapanaga mosi oka yau tapu, wagubu ke; 'Nu kuduba ka e munuiyoma.' ²⁹ Ki pokere nau suwagani wainapumuri; Mamanuga God e ka eba gwede mosi da nu e keyakeyai bowa yamayamapiyau poe bo daragai bo gwedegwede ki maba pokaiya yamanapamana ki nana.

E munuiyoma ka nuyo ki pokere nu iwagamu da Mamanuga God e ka keyakeyai mosi ki nu idanugere yamana-mipi ki ka nu beraigemei. ³⁰ Naiya ka iyapana Mamanuga God e mu eba kataimugu ki pokere mu inako kwae-tagamawa. E mu beramaga ki empiyawa ko e wainapiyawa kamadawa. Ko karako ka e ragiragi kawaya nu nidiyau da iyapana tawana tawana idiwei ki nu kuduba ubumana nu beranuga oragai ki kamadamana manako nu notanuga wirawagana e mena notapamana idiwana ki nana. ³¹ E mara mosi nu yabaranugu winepupu da e uburoto apunu mosi ki e ebo nuwaiya winepupu tapu ki apunai pokaiya ka e idai gurai iyapana kuduba nu naurinugu ugwadini-yoto ragiragi. E eba nari maba yagisi ko e yona supasupai mibai mena yagisi. Mamanuga God badidi inako winepupu tapu ki iyapana kuduba nu naigida kataigamana wainapamana ki nana ki matakirai ka yau kena; E winepupu apunai ki powena ko e ade iyawena kipu ubupu.”

³² Iyapana apunu mosi powena ko ade iyawena ki sisiyai wainamupu ka mu dai Poru gwaigwita-mupu ko dai e simupu, tagubu ke; “Nu nuwanugu kau yonagi ki ewa marai mosi ade waina-pamana wainapemei.” ³³ Mu inako tagubu manako Poru kipu ubupu yonatagamu watai ki kamadubu kaya-wena. ³⁴ Ko iyapana dai e yonai wagubu mibimupu ki mu kimpu ubumpu e eweya kay-atagubu. Apunu ki mosi ka kweya Areo ragidai mu kawaimaga mosi si ka Daiyonisiyasi, ridi mosi si ka Damarisi ade iyapana dai ki mete kina.

18

Poru natere Korini bauwena

¹ Ki eweya ka Poru natere Ateni kamadubu manako kayawena umawa da natere Korini bauwena. ² Ika bauwena ka e Diyu apunai mosi si ka Akwira ika bananapupu. Apunu Akwira e ka tawana Pontasi rabineya wenawena. E wainai Pirisira mete kina karako waunitau tawana Itari were bautagubu. Mu tawana Itari kamadumpu ki mibai ka Rouni ragidai mu kawaimaga si ka Korodiyasi e ubupu Diyu ragidai kuduba baiyonotapu da mu natere Rouni kamadamana kayatagamana ki nana wagubu. Poru apunu Akwira e wainai mete kina mu bamamugu kayawena, ³ manako e mu mete idiwa ewapuru mena bagibagitagamawa idiwa mibai ka mu kataimaga ka eyaka mena. Mu papa kwakwarai kapitagamawa nabonabo waditamawa manako iyapana mu bamamugu bautagamawa nabonabo ki gimarapamawa.

⁴ Ko aiyata marai ki makeya ka Poru ubupu Diyu ragidai ade Guriki ragidai mete kina mu gurigurimaga tawai rabineya kanibu Iyesu e yonai ika wagawa tondawa mu notamaga wira-wagana da mu suma mena sumataga-mana ki nana.

⁵ Apunu Sairasi yo Simosi tawana Makedoniya were bautagubu ka Poru bagibagi wadawa ki kamadubu manako e maramara umawa nu Kaiwawonuga Iyesu e yonai Diyu ragidai tadeyawa kabukabuwa, wagawa ke; “Apunu Iyesu e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso ki kei.” ⁶ E inako dimawagawa umawa ko mu e umunai bodabodamupu bo e simpu siyasiya ki ka e eya midi

minibu manako waiguguwena e gwedegwedei kui minibu gwepupu, wagubu ke; “Baganai, wi wibo paerega pokaiya aita bita bananapumuri ki ka wi bona ko eba nau. Nau iya yonai wi nidibuwani kewowena ko wi nau eba wainasini-mupu ki pokere nau karako wi kama-diniyani tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu kayasugani.”

⁷ E inako tadebu manako kamaditapu tawana kwaiyanai apunai mosi si ka Taitayosi si daikere ka Diyastasi ki Mamanuga God si tepapiyawa apunai ki e bameya kayawena tondawa. Apunu ki e tawai ka Diyu ragidai mu guriguri-maga tawai ki madaneya. ⁸ Guriguri tawai ki debai apunai mosi si ka Kurisipa ade e wainai yo e munuiy-oma mete kina ki mu ubumpu nu Kaiwawonuga sumamupu manako natere Korini ragidai ropani kawaya Iyesu e yonai wainamupu mibimupu siruwa kawa-mupu.

⁹ Kemora mo rabineya ka Poru waro maba mo wadubu manako nu Kaiwawo-nuga empupu ki e sibu, wagubu ke; “Kau kudu eba wainapiy-owa ko nau yonani maramara nuwogowa tondowa, ko eba kamodowa nene. ¹⁰ Nau niya kau madanigeya ika uburakani ade tawana yau rabineya ka nau iyapanani-yoma ropani kawaya mete kina idiwu ki pokere iyapana mo eba baiyagisi kau giriniyoto.” ¹¹ Poru waro maba ki wadubu ki pokere e kwamura eyaka mena ade siragamu ida daikere kewo-wena daikere eyaka mena ika natere Korini rabineya Mamanuga God e yonai iyapana tadeyawa kabukabuwa tondawa.

¹² Tawana Rumi mu apunumaga mosi si ka

Gariyo tawana Akaiya mu kawaimaga ubupu ki makeya ka Diyu ragidai dai ki Poru e yanuwei teyamawa ki kaimpu e wadumpu mu kawaimaga bameya bautagubu e idai gurai Poru naureya ug-wadana ragiragi ki nana. ¹³ Mu bautagubu manako e simupu, tagubu ke; “Apunu yau e iyapana nu rabinanuga kupau da nu goranuga raurupamana manako yawata kudubai mosi nidiyau ki mena pokaiya nu Mamanuga God e si tepapamana ki nana wagau.”

¹⁴ Poru nuwaiya ka yona denai mo wagana ki nana ko kaiwawo Gariyo ubupu Diyu ragidai ki tadebu, wagubu ke; “Apunu yau gwede berokoi mo kwaewagubena sidimpena ki ka nau wi yonaga ki wainapena. ¹⁵ Ko yau ka wi Diyu ragidai wi wibo keteketega bo siga bo goraga ki kawareya iwagamu idiwu ki pokere wi wibo yona ki wadumuri supasupa. Ki ka eba nau sisiyani da nau suwagani.”

¹⁶ Apunu kawai ki inako wagubu manako yonatagamu wateya baiyonotapu matarau bautagubu kayatagubu. ¹⁷ Matarau bautagubu ka mu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai ki debai apunai mosi si ka Sotenesi wadumupu manako minimupu. Mu e minimawa ki ka kaiwawo Gariyo e yabuiya ko e yona mo eba wagubu.

Poru tawana Antiyoka ade wirawena kayawena

¹⁸ Poru natere Korini rabineya Iyesu sumapamawa ragidai mete rowarowa kawaya ika idiwa da kamadubu manako kamaditapu ridi Pirisira yo apunu Akwira bananatapu manako waka mo wadumpu tawana Siriya kayatagubu. Poru

kayawagana kwaewagawa ki makeya ka e natere Tenikiraiya rabineya gwaiyaba mo wagubu ade waigugu mo kwaewena e debai kumai mebu manako ewa kipu ubupu kayawena. ¹⁹ Mu kayatagubu kaiwa da natere Epeso bautagubu ka Poru apunu Akwira e wainai Pirisero mete kina ika kamaditapu manako e eya mena kanibu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya yapu manako ika iyapana mete yona deni deni tagamawa kasiwara idiwa. ²⁰ Mu nuwamugu ka e rowarowa kawaya mu mete ika idiwana ki nana tagubu ko Poru e eba nuwaiya. ²¹ Ko e tadebu, wagubu ke; “Mamanuga God e yagisi da baganai ki ka nau ewa mara mosi ade wirasugani wi bamagau bausugani.” E inako wagubu manako natere Epeso kamadubu waka kawareya ade kaya-wena.

²² E waka kawareya kayawena kaniyawa da natere Sisaraiya bauwena manako waka ika kamadubu e kerareya natere Diyerusaremu kayawena. E natere Diyerusaremu bauwena ka e Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai ika idiwa ki mu parautapu manako ewa mu kamaditapu natere Antiyoka kayawena. ²³ E natere Antiyoka bauwena ka e rowarowaitau ika tondawa manako ewa ade kipu ubupu tawana Garasiya yo Pirigiya ki kayawena Iyesu sumapamawa ragidai kuduba kasiyara tageyawa umawa.

Apunu Aporosi e bususui

²⁴ Mara ki makeya ka Diyu apunai mosi si ka Aporosi ika natere Epeso bauwena. E ka natere Arekisandiya tawana Idipi rabineya wenawena.

E ka dima waigugu apunai Mamanuga God e Okai mete naigida mena kataiwena wetawetara ki apunai. ²⁵ Iyapana naiya nu Kaiwawonuga Yawatai e kabuwa-mupu ki pokere e ragiragi kawayaya uburawa Iyesu e sisiyai kasiyarai kawayaya supasupai mena wagawa. Apunu Diyoni iyapana siruwatamiyawa ki sisiyai kuduba e wainapupu kewo-wena ade Iyesu e yonai ki dabeya e mete kataiya ko yona ki rabineya dai ka e naigida mena eba kataiwena wetawetara. ²⁶ Mara mosi ka e Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya yabarayabara ubupu e yonai kasiyarai kawayaya wagubu manako apunu Akwira e wainai Pirisira mete kina ika bau-tagubu e yonai ki wainamupu. Mu e yonai ki wainapamawa manako ewa bananamupu mu mubo tawamugu kayatagubu manako Iyesu e yonai kuduba ade Mamanuga God e Yawatai ki sisiyai mete kina ki naigida mena e kabuwamupu.

²⁷ Apunu Aporosi e nuwaiya ka tawana Akaiya ki kayawagana waina-pupu ki pokere Iyesu sumapamawa ragidai ika Epeso rabineya idiwa ki ubumpu e waitamupu oka mo okamupu mete tonomupu da Mamanuga God e iyapanaiyoma ika Akaiya rabineya oka ki empomoto manako e mamama-pamana ki nana. E oka ki wadubu kayawena umawa da tawana ki bau-wena manako Iyesu sumapamawa ragidai kuduba Mamanuga God deni mena mu waditapu bagi ika idiwa ki mu waitatamiyawa tondawa. ²⁸ Iyapana ropani kawayaya mu paunamugu ka e ubupu dimawagawa ade Diyu ragidai mete deni deni tagamawa kasiwara. E yonai ka kasiyarai kawayaya ki

pokere Diyu ragidai kuduba e yonai denai taga-
mana ki mu babatagamawa. E Mamanuga God
e Okai kawareya wagawa matara, wagawa ke;
“Iyesu, e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso.”

19

Poru natere Epeso bauwena

¹ Apunu Aporosi natere Korini rabineya ton-
dawa ki makeya ka Poru yawata kweyau e
kerareya kaya-wena umawa da natere Epeso
bauwena. E Iyesu sumapamawa ragidai dai ika
bananatapu, ² manako mu manutapu, wagubu
ke; “Wi Iyesu wauneya suma-mupu makeya ki ka
wi Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki
kasiyarai mete wadumupu bo pa mena?”

Ko mu denai tagubu ke; “Pa mena, ki nu eba
wadimipi. Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi
Kawaya ki ka gwede? E sisiyai mo nu eba
wainamipi.”

³ Mu inako tagubu, manako Poru mu ade
manutapu, wagubu ke; “Ko wi gwede siruwai
siruwai gubu?”

Mu tagubu ke; “Nu ka apunu Diyoni iyapana
siruwatamiyawa ki e siruwai mena nu siruwai-
gibi.”

⁴ Mu inako tagubu ki pokere Poru mu ade
tadebu, wagubu ke; “Apunu Diyoni naiya iya-
pana siruwatamiyawa ki ka e mu beramaga
berokoi kamada-mana ade mu notamaga wirawa-
gana ki siruwai mu siruwatamiyawa. E mu
siruwatamiyawa ka e mu mete tadeyawa, wa-
gawa ke; ‘Apunu mosi nau ewaneya baiyagisi ki e

mena sumapiyoi.’ Apunu Diyoni yona ki wagubu ki ka e Iyesu nene wagubu.”

⁵ Iyapana Poru e yonai wagubu ki wainamupu ki ka mu ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu e si pokaiya siruwatagubu, ⁶ manako Poru ubupu e idai mu kawarimugu tapu. E idai mu kawarimugu tarawa ki makeya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu mu kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu manako mu tenawarimaga wirawena da mu yona ebo ebo tagamawa ade Mamanuga God e bonanai mete wainapamawa iyapana tademawa. ⁷ Iyapana ki kena mu ka iyapana uratanai mena ida esida kewowena kerapu apeya.

Poru upiwagawa umawa

⁸ Apunu Poru Diyu ragidai mu gurigurimaga tawaiya siragamu apeya eyaka kewowena ki rabineya maramara yabarayabara uburawa wagawa kasiwara ade iyapana Mamanuga God e gari rabineya kaiwana idiwana ki sisiyai mu mete deni deni tagamawa da mu notamaga wirawagana ki nana. ⁹ Ko mu dai tagamawa mama mu midimaga togawena manako iyapana kuduba mu yabaramugu ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu nu Iyanuga Yawatai mebu ki sisiyai girimupu. Giripamawa ki pokere Poru mu kama-ditapu ubupu Iyesu sumapamawa ragidai waratapu kaya-tagubu kabuwa tawai mosi si ka ‘Sir-anisi’ ki rabineya maramara iyapana Mamanuga God e yonai ika tadeyawa kabukabuwa tondawa.

¹⁰ E iyapana inako tadeyawa kabuwa tondawa kaniyawa da kwamura apeya kewowena.

Tawana Aisiya rabineya ka Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina nu Kai-wawonuga e yonai ki mu kuduba wainamupu gawarara.

Apunu Sikiwa e gubagaiyoma mu bususumaga

¹¹ Mamanuga God apunu Poru pokaiya matakira ropani kawayaya ebo ebo kwaewagawa. ¹² Poru e kiyabui surusurui bo aukwarai bo inako ki iyapana te-pamawa kayatagamawa sigira ragidai mu kawarimugu nakapamawa manako sigira ragidai ki iyatagamawa ade keyai berokoi mu rabinamugu idiwa ki mete bau-tagamawa kayatagamawa.

¹³⁻¹⁴ Mara ki makeya ka Diyu ragidai dai ki mu mete kina keyai berokoi gwede mosi pokaiya siwakeketamawa iwa. Iyapana ki inako kwaetagamawa mu ka Mamanuga God bameya dobo-piyamu ragidai mu kawaimaga si ka Sikiwa e gubagaiyoma ida daikere kewowena daikere apeya. Mu waina-mupu da apunu Poru e ka Iyesu e si pokaiya keyai berokoi siwakeketamiyawa umawa ki pokere mu notamaga wagubu ke; ‘Nu mete inako kwaigamu.’ Mu notamaga inako wagubu manako wiratagubu keyai berokoi mosi inako simupu, tagubu ke; “Apunu Iyesu e sisiyai apunu Poru wagau ki e si pokaiya nu karako kau nidimei; Kau karako baunuwagi kayanuwagi.”

¹⁵ Mu inako tagubu ko keyai berokoi ki denai mu tadebu, wagubu ke; “Nau Iyesu kataineya ade apunu Poru e nau mete kataineya ko wi ka gwedewau?”

16 Keyai berokoi apunu ki rabineya tondawa ki inako wagubu manako e kasiyarai apunu ki rabineya matara-wena da apunu ki ubupu iyapana ki waipara mena taunibu sipasipara. E mu aukwaramaga tegerepupu ade mu sipumamaga rikatapu manako mu nimaga matarau wakapatagubu tawa ki kamadumpu garugarumupu kayatagubu. 17 Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina natere Epeso rabineya idiwa sisiya ki wainamupu ki ka mu notamaga kowena kudu mete waina-mupu manako nu Kaiwawonuga Iyesu e si tepamupu.

18 Iyesu sumapamawa ragidai ropani kawayaya bautagubu iyapana yabaramugu ubumpu mu mubo beramaga berokoi wekemupu ki tagubu matara. 19 Iyapana dai muwara bo simaga kwae-tagamawa ki ka mu muwara bo simaga ki pura-purai bo okai kuduba ki temupu iyapana yabaramugu matau pasumupu kwarisi. Mu purapuramaga pasumupu kwarisi ki denai ka kawayaya daganani.

20 Mara ki makeya ka Mamanuga God e yonai kawayawagawa yarawa manako iyapana ropani kawayaya e yonai ki kasiyarai mete empamawa.

Natere Epeso ragidai yawira bautagubu

21 Gwedegwede yau kuduba wenawena eweya ka apunu Poru natere Diyerusaremu ade kayawagana waina-pupu. E nuwaiya ka tawana Make-doniya yo Akaiya ki yawatai kayawagana ki nana manako e iyapana tadebu, wagubu ke; “Nau natere Diyerusaremu bausugani ki ka nau ewa natere Rumi mete empana ki nana kayasugani.”

²² E inako wagubu manako e kowakowai-yoma Simosi yo Erastasi tonotapu tawana Makedoniya kayatagubu ko e eya ka mara dai ika tawana Aisiya rabineya tondawa.

²³ Mara ki makeya ka yawira kawayo mo wenawena natere Epeso rabineya nu Kaiwonuga Iyesu nu Iyanuga Yawatai mebu ki yonai kawareya. ²⁴⁻²⁵ Natere ki rabineya ka mu daisusu ridai mosi si ka Atemesi e keyai mu idamugu kaitemupu e tawai mete wadumupu ki ika uburawa manako iyapana keyai ki bameya buburitagamawa idiwa.

Apunu mosi si ka Demeteresi. E ka daisusu ridai Atemesi e tawai ki keya-keyai rasirasi dai bowa yamayamapiyau pokaiya yamanapupu manako iyapana e bameya bautagamawa keyakeyai ki gimarapamawa. E bigabigaiyoma mete kina upi ki pokaiya bowa madai kawayo daganani wadamawa. Apunu Demeteresi ubupu iyapana kuduba keyakeyai bowa yamayamapiyau pokaiya yamanataga-mawa ragidai ki mu nene wagubu bautagubu manako tadebu, wagubu ke; “Edamani, nu bagibagi yau kwaigemei ki pokaiya ka nu bowa madai kawayo daganani wademei. ²⁶ Ko apunu beraberai Poru yewe bauwena badidi kwaewagau ki wi yabugere empiyamu bo pa mena? Nu iyapananuguma yewe Epeso rabineya ade tawana Aisiya kuduba mete kina ki mu rabinamaga e wirapiyau da mu ropani kawayo e eweya mena kayatagamu. E wagau da keyakeyai ki nu nubo idanugu kaitepemei ki mibai ka pa mena. ²⁷ E inako wagau ki pokere iyapana kuduba e yonai ki sumapomoto

ki ka mu keyakeyai nu kaitepemei ki eba gimara-pomoto manako nu sinuga giri-yagisi. Ade nu daisusunuga sumapemei ridai Atemesi e tawai ki mu mete kamadini gumoroyagisi. Ridi Atemesi e ka nu daisusunuga kawayaya. Iyapana kuduba tawana Aisiya rabineya ade tawana tawana madega kauwagau madega posiwagau e si nu tepapemei idiwei. Ko iyapana karako apunu Poru e yonai sumapomoto ki ka mu nu sumanuga ridai ki e si mete kaupomoto.” Apunu Demeteresi inako wagubu.

²⁸ Iyapana kuduba ika dibimupu idiwa yona ki wainamupu ka mu nuwamaga pupuwena manako mu bonanamaga ragiragi kawayaya tagubu ke; “Nu natere Epeso ragidai nima sumapemei ka ridi Atemesi e mena.” ²⁹ Mu inako tagamawa manako garugaru mena ka mu yonamaga ki kawayawena kayawena iyapana kuduba natere ki rabineya mu nuwamaga pupuwena mete dibimupu yawira kayatagubu. Mu ubumpu Poru e kowakowaiyoma apeya apunu Gaiyasi yo Aristakasi tawana Makedoniya were bautagubu ki mu waditampu dokodoko manako tainitampu garugarumupu yonatagamu watai mosi ika bautagubu.

³⁰ Poru nuwaiya ka yawira ragidai ki mu yabaramugu uburana ki nana wainapiyawa ko Iyesu sumapamawa ragidai e munamupu.

³¹ Tawana ki mu kawakawaimuguma dai ki ka Poru e kowaiyoma ki pokere mu yona tonomupu e bameya simupu, tagubu ke; “Kabai, kau yonatagamu wateya eba kayanuwagi kwaenda iyapana kau nunimoto poyo.”

³² Iyapana ika yonatagamu wateya dibipamawa patapamawa kwetagamawa idiwa mu rabinamaga ka ebo ebo. Mu dai ki yona mubo tagamawa ade dai ki yona kudubai mosi tagamawa, ko yawira ki kerarai ki mu eba kataimugu. ³³ Ki makeya ka Diyu ragidai dai ki mu apunumaga mosi si ka Arekisanda wadumpu iyapana yabaramugu tampu ubupu ki pokere iyapana mu notamaga wagubu ke; ‘Yawira yau debai ka bani eyo.’ Apunu Arekisanda ubupu iyapana kerekereeretagamana da e yona denai mo wagana ki nana e idai bagipupu, ³⁴ ko ki makeya ka mu emupu da e ka Diyu apunai ki pokere mu bonanamaga ragiragi kawaya madega napusi apeya rabineya ewapuru mena kawareya kawareya patapamawa, tagamawa ke; “Nu natere Epeso ragidai nima suma-pemei ka ridi Atemesi e mena.”

³⁵ Mu inako tagamawa idiwa da tagamawa idiwa da paunau ka natere ki yona okai tarawa apunai mosi ubupu wagubu manako e umuneya ka iyapana kuduba yona kerekereeretagubu. Apunu ki wagubu ke; “Kowaniyoma natere Epeso ragidai, nau yonani suwagani wainapumuri; Iyapana tawana tawana kuduba mu kataimugu da nu Epeso ragidai nu daisusunuga kawaya suma-pemei ridai Atemesi e tawai yewe uburau ki nu kwayubapemei. Bowa kawaya kunumau kauwena ki nu daisusunuga ki mete kaisitamemei. ³⁶ Iyapana mo eba baiyagisi nu beraniyoto yagisi da ki pa mena. Ki pokere wi karako kwe kamadumuri. Wi rabinaga kwarisiyagisi nota baba eba wadoi. ³⁷ Wi iyapana yau tempu yewe baigubu ki mu ka

nu daisusunuga tawai ki rabineya gwede mosi eba kuwatagubu ade nu sumapemei ridai Atemesi e si mu mete eba giri-mupu. ³⁸ Ko apunu Demeteresi e kowai-yoma mete kina mu nuwamugu mu idamaga gurai iyapana mosi e naureya ugwadamana ragiragi ki nana wainapiyamu ki ka nu iyapana tadeyamu wirawira tawai yewe mete kina da mu tawa ki rabineya mu mubo emepe-togomono deni deni togomono. ³⁹ Wi yona yau kawareya ade iwagamana wainapiyamu ki ka natere yau ragidai kuduba baitagisi were nu yona ki iwagamu. ⁴⁰ Ki pokere wi karako gwede ba ratapiyamu? Yawira yau debai ka nau yo wi eba katainugu ki pokere iyapana kawakawai baitagisi nu manunimoto ki ka nu denai badidi iwagamu? ⁴¹ Ko baganai, yona yau karako kewowena.” Apunu ki inako wagubu manako iyapana tonotapu mu mubo mubo tawamugu kayatagubu.

20

Poru tawana Makedoniya yo Gurisi kayawena

¹ Iyapana ratapamawa ki kewowena eweya ka Poru ubupu Iyesu sumapamawa ragidai mu nene wagubu bautagubu. E kasiyara tagebu ade mu rabinamaga wadubu kwarisi manako ewa kuwenatapu tawana Makedoniya kayawena. ² E tawana ki bauwagawa kayawagawa iyapana yona ebo ebo kabuwatamiyawa kasiyara tageyawa umawa da tawana Gurisi bauwena. ³ Bauwena manako siragamu apeya eyaka ika tondawa da kewowena ka e tawana Siriya

waka kawareya ade kayawagana ki nana ko Diyu ragidai e weki gwaiya minimana po sisiyai tagamawa ki e wainapupu ki pokere e wirawena tawana Makedoniya yawatai ewere ade wirawena kayawena. ⁴ E tawana Bereya mu apunumaga Pirasi e gubagai si ka Topata ade iyapana dai mete kina ki bananatapu ewapuru kayatagubu. Iyapana ki mu simaga ka yau kena; apunu Aristakasi yo Sekondiyasi, mu ka natere Tesaronika ragidai, apunu Gaiyasi, e ka natere Debe ki apunai, apunu Simosi, ade tawana Aisiya ragidai Taikikasi yo Toropimasi. ⁵ Iyapana ki mu kerapu-mugu yabiri kayatagubu natere Torowasi bautagubu manako mu nu nawananga ika idiwa.

⁶ Iyapana 'Parawa Pa Pasumawa' ki kupei kupetagubu kewowena ka nu natere Piripai rabineya waka mo wadimipi manako nu waka ki kawareya kaigibi kaiweya idiweya da mara ida daikere kewowena ka nu natere Torowasi baigibi manako nu kowa-nuguma dai ika bananatampi. Nu pura eyaka mena mu mete ika idiweya.

Poru daiyo siyarai natere Torowasi tondawa

⁷ Pura marai ki kemora nene ka nu bani ewapuru mena kupamana ki nana dibimipi idiweya manako nu paunanugu ka Poru ubupu yonawena. Marawani ka e kai ki marai ki pokere e rowarowa kawaya yonawagawa tondawa da kemora paunau wadubu. ⁸ Tawa iyarau rabinai apeya eyaka ki kawareya nu ika idiweya ki wateya ka mu duna ropani kawaya ika pasutampu nakamupu. ⁹ Munu yaraga mosi si ka Yusikasi e katamuru iyarau tondawa. E Poru

yonawagawa ki yonai wainapiyawa tondawa da e yabui towena e notai gogawena manako e tawa rabinai apeya eyaka wadumpu ki kawareya kauwena wairau ukwapu. Iyapana garugaru mena sumpu e wadumpu emupu ko e ororeya mena minibu powena.

¹⁰ Poru supu munu ki kawareya ukwapu e nodaiya wadubu manako iyapana tadebu, wagubu ke; “Wi notaga eba koyogono ko e iyaiya ukwarau.” ¹¹ E inako wagubu manako tawa iyarau ade yapu bani mo gerepupu kubabu manako iyapana ki mete yonatagamawa idiwa da nawaru puruwena ka e kipu ubupu mu kamaditapu kayawena. ¹² Ko iyapana munu kauwena ki iyaiya wadu-mupu ki pokere mu rabinamaga bagi-wena bananamupu e tawaiya kaya-tagubu.

Apunu Poru natere Mairitasi bauwena

¹³ Poru nu waka kawareya yabiri kaigamana wagubu ki pokere nu waka mo wadimipi kaigibi ko e eya ka e kerareya kayawena. Nu waka kawareya kaiweya idiweya da natere Asosi baigibi ka nu Poru e nawanai ika idiweya. ¹⁴ E ika bauwena ka nu e wadimipi waka kawareya mete kaigibi manako nu kaiweya idiweya da natere Misirini baigibi. ¹⁵ Nu natere Misirini ukwampi nawaru puruwena ade kaigibi kaiweya idiweya da tawana Kaiyosi baigibi manako ade kaiweya idiweya da yawatau nawaru puruwena ka nu tawana Samowa baigibi. Nu tawana Samowa baigibi manako ade kaiweya idiweya da natere Epeso kwempi paere manako nawaru puruwena

ka nu natere Mairitasi baigibi. ¹⁶ Nu natere Epeso raurumipi ki mibai ka Poru nuwaiya ka tawana Aisiya garugaru mena kamadana natere Diyerusaremu kayawagana bauwagana da e 'Pentikosi' marai ika tondana ki nana wainapupu.

Poru natere Epeso debai ragidai yona siyarai tadebu

¹⁷ Nu natere Mairitasi baigibi ka Poru ubupu Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai natere Epeso rabineya idiwa ki mu yabiyabirimuguma mu bibimaga tonopupu, ¹⁸ manako mu kawampu bautagubu ka e ubupu mu tadebu, wagubu ke; "Nau naiya mena tawana Aisiya rabineya wi bamagau bausugu-buwani mete idiweya nau badidi kwae-sugekeya umekeya ki kuduba wi nau emisnimupu kewowena. ¹⁹ Diyu ragidai nau girisinimawa pasusnimawa ade bita kawaya daganani nau tegemawa ko nau niya sini kaupekeya mibi yadi umekeya. Nu Kaiwawonuga e upi ki mo nau eba kamadubuwani. ²⁰ Wi tawaga tawaga rabineya ade yonatagamu wateya mete kina ka nau wi waitaniyana ki nana iya waunai ki yonai kuduba nidi-buwani kewowena ko nau gwede mo eba wekepuwani. ²¹ Diyu ragidai yo tawana kwaiyanai ragidai mete kina wi beraga berokoi kamadamana wi rabinaga wirawagana Mamanuga God bameya manako wi ade ubumana nu Kaiwawo-nuga sumapamana ki nana, yona ki mena nau wi nidiyekeya umekeya. ²² Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya wagubu ki pokere e umuneya ka nau karako

natare Diyerusaremu kayasugani. Nau ika bausugani ki ka mu nau bamaneya badidi kwaetagisi ki nau eba kataineya. ²³ Nau yau mena kataineya; Tawana tawana nau bausugekeya yabedekeya ka Mamanuga God e Keyai nau sidiyawa da nau yabaraneya ka dibura yo bita midi makari kawaya nau nawanasiniyau. ²⁴ Nau naubo iyani nene eba wainapakani ade nau po kudeya mete eba wainapakani ko nau Kaiwawoni Iyesu upi tegebu ki nau nuwaneya kuduba kewopana waina-pakani. E upi tegebu ka yau kena; Bita nubo wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi ko ki yonai waunai bagi kawaya ka e nau uburana iyapana tadeyana kabu-kabuwa ki nana sidibu.”

²⁵ Apunu Poru inako wagubu ade wagubu ke; “Nau wi paunagau igida kaniyekeya yauda yabedekeya Mama-nuga God e gari rabineya e kasiyarai pokaiya idiwana ki sisiyai nau dimasugekeya umekeya. Ko nau karako kataineya da wi nau kiyabuni ewa mo eba empumuri. ²⁶ Nau mibai nidiyakani yau kena; Wi mosi aita wi iyaga kaupumuri ki ka eba nau paerepuwani ki pokere wi iyaga ki kaumupu. ²⁷ Mama-nuga God wi badidi wainapamana ki nana wagubu ki yonai kuduba nau wi nidibuwani kewowena ko gwede mo nau eba wekepuwani. ²⁸ Ki pokere naigida mena idiwoi. Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya naiya mena wi winenibu da wi ubumana e suma-piyamu ragidai wi tawanagau ki papa sipi maba naigida mena kwayubatamana ki nana wagubu. E Gubagai Iyesu mu nene mete powena. E darai mu nene mete yewe wairau kawapu ki

pokere mu kuduba ka e iyapanaiyoma.

²⁹ Nau kataineya da nau karako wi kama-diniyani kayasugani ki ka iyapana dai ewa baitag-isi Mamanuga God e iyapanaiyoma beratamini mu notamaga wirapomoto. Mu ka taku kama-rai wasibena papa sipi metamiyamu ki maba baitagisi Mamanuga God e iyapanaiyoma girita-mini. Ki pokere wi iyapanaguma ki naigida mena kwayuba-tamiyoi idiwoi. ³⁰ Mara baiyagisi da wi wibo iyapanaguma dai wi paunagau ubumoto mu mubo rabinamugu bera-tagisi wi kerapugau yadini manako wi rabinaga wirapomoto da wi mu ewa-mugu kaigamana ki nana. ³¹ Ki pokere yabu tamiyoi wi wibo kwayubaga kwaiwogoi idiwoi. Nau kwamura apeya eyaka ki rabineya kemora nawaru mibi yadi mete kina wi nidiyekeya kabu-kabuwa tondekeya, ko ki wi eba notagogapumuri.

³² Nau karako Mamanuga God e idai rabineya wi nakaniyakani ade e deni mena wi wadiniyana bagi yonai ki mete gari maba umarakani da wi ki rabineya idiwoi. Wi yona ki sumapiyoi ki ka e wi kasiyara negeni manako gwede bagi mosi ki e iyapanaiyoma kuduba aita ewa tageyana ki nana gwaiyaba wagubu ki puyoi e wi mete negeni. ³³ Nau wi bowaga madai bo wi gwedegwedega empuwani ki nau yabuni eba midiyawena ade nau notani gwedegwede ki kawareya eba tondawa. ³⁴ Wi kataigau da nau naubo idani pokaiya bagibagi-sugekeya manako ki pokaiya ka nau kowakowaniyoma mete kina nu bani bo gwedegwede badidi wainapemeya ki nu gimara-pemeya. ³⁵ Nau eba pa aiyata tondekeya ko nau ragiragi kawaya upisugekeya ki mibai ka nau

nuwaneya wi naigida mena kabuwaniyana weta-wetara da nu ubumana iyapana kasiyara-maga pa mena ragidai mu waitatamana ki nana ka baganai. Nu Kaiwawonuga Iyesu wagubu ki nu eba notagogapamu. E wagubu ke; ‘Nu iyapana gwede mosi deni mena pa tageyamu ki ka nu nuga mamama kawayaya wainapamu. Ko nu gwede mosi denai yadamu ki ka nu mamama wainapamu ko ki mamamai ka ade maraitau erida.’ ”

³⁶ Apunu Poru yona ki wagubu kewowena ka e mu mete ewapuru kwarisitagubu mu ramatamaga kawareya ubumpu manako mu Mamanuga God bameya guriguritagubu.

³⁷ Mu guriguri-tagamawa da kamadumpu ka iyapana ki mibi yadi Poru barabaramupu kiyauyaumupu manako tonomupu. ³⁸ Mu e

ewa mo eba empamana wagubu ki pokere mu nuwaboya kawayaya daganani wainamupu. Mu kimpu ubumpu e waka kawareya tonopamana kayawagana ki nana bananamupu kayatagubu manako ewa kuwenamupu tonomupu kayawena.

21

Poru natere Diyerusaremu kayawena

¹ Nu iyapana kuwenatampi kewowena manako kamaditampi waka kawareya ruku mo si ka Kosi ki deneya kaigibi. Ika baigibi ka nu ukwampi nawaru puruwena manako ade kaigibi kaiweya da ruku si ka Roda ki baigibi manako ade kaiweya idiweya da natere Patara baigibi. ² Ika baigibi ka nu waka mo tawana Ponisiya kayawagana kwaewagawa ki emipi ki pokere nu waka ki wadimpi kawareya kaigibi. ³ Nu egi kawareya inako iweya

wademeya da ruku mo si ka Saiparasi nu idanuga tenene deneya emipi ki nu ade kaiweya idiweya da tawana Siriya baigibi. Nu tawana Siriya baigibi ka nu natere Taya ika borau sumipi mibai ka waka ragidai gwedegwede dai ika nakapamana ki nana. ⁴ Nu suma sumatagamawa ragidai dai ika bananatampi manako nu pura eyaka mena mu mete ika idiweya. Mamanuga God e Keyai ki kasiyarai pokaiya ka mu Poru simupu da e natere Diyerusaremu eba kayawagana ki nana, ⁵ ko nu daiyonuga marai ki kewowena ka nu kimpi ubumpi mu kamaditampi ade kaigibi. Iyapana ki mu ridimuguma munumuguma mete kina nu banana-nimpu natere ki kamadimpi sumpi egi papateya baigibi manako nu ika kwarisigibi nu ramatanuga kawareya ubumpi manako ewa-puru mena Mamanuga God bameya gurigurigibi. ⁶ Nu gurigurigibi kewowena ka nu besibesigibi manako nu waka kawareya yamipi ko mu ade wiratagubu mu tawamugu kayatagubu.

⁷ Nu waka kawareya natere Taya kamadimpi manako kaiweya idiweya da natere Toremesi baigibi. Nu Toremesi baigibi ka nu Iyesu sumapiyamu ragidai dai ika bananatampi manako nu mara eyaka mena mu mete ika idiweya. ⁸ Nu ukwampi nawaru puruwena manako iyapana ki kamaditampi waka kawareya ade kaigibi kaiweya da natere Sisaraiya baigibi. Ika baigibi ka nu Iyesu e sisiyai wagawa apunai mosi si ka Piripo e tawaiya kaigibi. Naiya mena ka Iyesu sumapiyamu ragidai natere Diyerusa-remu rabinaya apunu ida daikere kewo-wena daikere apeya winetampu ko Piripo e ka apunu ki mosi.

⁹ E peteyoma onowa mena apeya apeya mete ika idiwa. Mu mete kina ka Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa iwa ragidai.

¹⁰ Nu mara dai ika idiweya ka Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa apunai mosi si ka Agabasi tawana Diyudiya were ika bauwena. ¹¹ E nu bamanugu bauwena manako keyakeyai mo kwaewena Poru e taburubai naureya umapu ki wadubu rika e ebo idai kerarai taburuba ki pokaiya umapu dokodoko manako wagubu ke; “Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawayau nau kabuwasinibu yau kena; Nau karako umesugubuwani dokodoko ki maba ka Diyu ragidai natere Diyerusaremu rabineya taburuba yau e apunai waunitau yadini umomoto dokodoko manako tawana kwaiyanai ragidai mu idamaga rabineya e tamoto.”

¹² Apunu Agabasi yona ki wagubu wainamipi ka nu yo tawana ki ragidai mete kina Poru ragiragi kawayau muna-mipi da e natere Diyerusaremu eba kayawagana ki nana. ¹³ Ko e denai nu nidibu, wagubu ke; “Wi gwede nana yadi wadamu ade nuwaboya nau tegeyamu? Nau karako natere Diyerusa-remu kayasugani manako mu ubumoto nu Kaiwawonuga Iyesu e nene pokere nau umasinimoto bo susinimoto poyo ki mete baganai.” ¹⁴ Nu e munamipi iwagibi ko e notai eba wirawena ko kayawagana wainapupu ki pokere nu yona ki kamadimpi, iwagibi ke; “Baganai, Mamanuga God badidi waina-piyau ki e makeya makeya kwaeyagisi.”

¹⁵ Nu mara dai ika idiweya da kamadimpi manako nu gwedegwede-nuga temipi natere

Diyerusaremu kaigibi. ¹⁶ Iyesu sumapiyamu ragidai dai ika Sisaraiya idiwa ki mu kimpu ubumpu nu banananimpu mete kaigibi manako nu kaigibi iweya wademeya da apunu Nesoni e tawaiya baigibi e bameya ukwapamana ki nana. Apunu Nesoni e ka tawana Saiparasi mu apunumaga mosi ko e ka ade iyapana yabiri Iyesu sumapamawa ki mosi.

Poru apunu Diyemesi bameya daiyo kayawena

¹⁷ Nu natere Diyerusaremu baigibi ka Iyesu sumapiyamu ragidai kuduba nu diriwanuga kwaetagubu. ¹⁸ Nu ika ukwampi nawaru puruwena ka nu ubumpi Poru mete apunu Diyemesi empamana ki nana kaigibi. Debai ragidai ki mu kuduba ika mete idiwa. ¹⁹ Poru mu parautapu manako e Mamanuga God e kasiyarai pokaiya tawana kwaiyanai ragidai mu pauna-mugu badidi upiwagawa umawa ki sisiyai kuduba makeya makeya mu kabuwatapu.

²⁰ Mu e yonai ki wainamupu ka mu kuduba Mamanuga God e si tepamupu manako denai Poru simupu, tagubu ke; “Nu sumanuga eyaka mena apunai, kau wainapi; Diyu ragidai ropani kawaya yewe Diyerusaremu rabinaya karako Iyesu sumapiyamu ki kau yabugere emitamiyei. Ko mu kuduba ka oragai apunai Mosisi gora tapu ki mu mete wiwirapiyamu kaisi kwaetagamu. ²¹ Mu yona wainamupu da kau kayanugibi Diyu ragidai tawana kwaiyanai ragidai mu pauna-mugu idiwu ki mu bamamugu iweya ki kau mu tadeyeya da oragai apunai Mosisi gora tapu ki mu

kamada-mana munu uratanai mu kwakwarepuma eba wakapamana ade Diyu ragidai nu bususunuga mete kamada-mana ki nana nuwagibi. ²² Mu kau sisiyagi inako wainamupu ki pokere mu karako kau yewe baunugibi ki sisiyai wainapomoto baitagisi ki nu badidi kwaigamu?”

²³ Apunu Diyemesi e kowaiyoma mete kina inako tagubu manako mu Poru ade simupu, tagubu ke; “Nu karako kau nidimei ki kau makeya makeya kwae-nuwagi; Nu iyapananuguma apeya apeya yewe Mamanuga God bameya gwaiyaba kaimatana mo tagubu. ²⁴ Kau mu mete kaiwagi manako papa dai mu nene gimarapi da mu ubumoto Diyu ragidai nu bususunuga pokere papa ki Mamanuga God bameya puyopomoto. Mu idamaga kerapumaga rikapomoto kewoyagisi ki ka mu Mamanuga God bameya gwaiyaba tagubu kaisi idiwu ki kewoyagisi manako mu ewa ubumoto mu debamaga meyomoto. Kau mu mete inako kwaiwagi ki ka iyapana kau eminimoto, tagisi ke; ‘Baganai, apunu yau e ka mibai Diyu apunai. Oragai apunai Mosisi nu goranuga tapu ki e naigida mena kwaewagau ki pokere e kwaewena siyasiya yonai wainamipi ki mibai ka pa mena.’ Mu inako tagisi manako mu rabinamaga kwarisiyagisi. ²⁵ Ko tawana kwaiyanai ragidai Iyesu sumapiyamu ki mu nene ka nu gora purumipi mu okamaga okamipi, iwagibi ke; ‘Daisusu bo momorapa bo inako ki mu bamamugu iyapana yadau umamu buburitagamu ki yadau bo papai ki wi eba kupoi, papa darai eba kupoi, ade papa ebo gobai wadubu ki wi mete eba kupoi. Ridi yo apunu taku maba asusu igida yauda eba kwai-

wogoi ade onowa yaraga didiwa eba ukwopoi.’
Nu oka mu nene inako tonomipi kewowena.”

²⁶ Apunu Diyemesi e kowaiyoma mete kina inako tagubu ki pokere Poru ubupu iyapana apeya apeya ki banana-tapu mete kayatagubu manako mu ukwampu nawaru puruwena ka mu Mamanuga God e yabuiya ewapuru mena mu idamaga kerapumaga rika-mupu. Rikamupu kewowena ka Poru Mamanuga God e Tawai rabineya kayawena mu mara badibadi kaisi idiwana ade ewa mu eyaka eyaka Mamanuga God bameya puyo tamana ki sisiyai e iyapana kawakawai ika idiwa ki kabuwatapu.

Piyara ragidai Poru wadumupu

²⁷ Mara ida daikere kewowena daikere apeya ki kewowagana kwae-wagawa makeya ka Diyu ragidai dai ki tawana Aisiya were bautagubu ki Poru ika Mamanuga God e Tawai rabineya tondawa emupu manako mu iyapana kuduba ika idiwa ki mu rabinamaga kupampu manako kaimpu Poru ragiragi kawayu wadumpu dokodoko. ²⁸ Mu bonanamaga ragiragi kawayu tagubu ke; “Tawana Isiraero ragidai, garugaru kebomuri nu waitanimuri. Apunu yau tawana tawana umawa wadawa iyapana kuduba tadeyawa da mu ubumana nu Diyu ragidai tagararanimana ade oragai apunai Mosisi gora tapu ade Mamanuga God e Tawai ki si mete kaupamana ki nana ki yonai wagawa umawa. E karako Mamanuga God e Tawai rabineya tawana kwaiyanai ragidai mete bananatapu bautagubu ki pokere e inako kwaewena ki ka e

tawa bagi kawayau yau bigi kwebu.” ²⁹ Iyapana ki inako tagubu mibai ka mu natere Epeso mu apunu-maga mosi si ka Toropimasi ika natere Diyerusaremu rabineya Poru mete bauwena emupu manako mu notamaga wagubu da e bani Mamanuga God e Tawai rabineya mete bananapupu bauwena.

³⁰ Natere ki rabineya ka iyapana kuduba notababa kawayawena kaya-wena manako mu garugarumupu kaimpu Mamanuga God e Tawai rabineya Poru wadumpu dokodoko ubumawa. Mu e tainimupu matarau bautagamawa makeya ka tawa ki kwayubapamawa ragidai tawa ki gudui umamupu.

³¹ Iyapana Poru waunitau minimana po kwaetagamawa ade rata kandamawa idiwa ki sisiyai tawana Roumi ragidai piyaramuguma mu kawaimaga waina-pupu, ³² ki pokere e piyara ragidai dai ade mu kawakawaimuguma dai mete kina ki tetapu garugaru mena sumpu iyapana ki mu paunamugu bautagubu. Iyapana Poru ika minimawa idiwa ki piyara ragidai mu kawaimaga mete kina bautagamawa emitampu ki ka mu Poru kamadumpu.

³³ Apunu kawai ki Poru bameya bauwena kanibu piyara ragidai tadebu da mu Poru e idai kerarai taburuba ragiragi pokaiya umanamana ki nana wagubu manako wirawena iyapana manu-tapu, wagubu ke; “Apunu yau e ka nima? E berokoi badidi kwaewena?”

³⁴ E inako wagubu manako iyapana dai bautagubu mu mubo nuwamugu beratagubu ade dai

bautagubu mu mubo nuwamugu kudubai beratagubu, ko mu rabinamaga ka eba eyaka mena. Mu inako rata kãdamawa idiwa ko mibai mo eba bananamupu ki pokere piyara mu kawaimaga ki ubupu e kowakowaiyoma tadebu da mu Poru wadamana piyara tawamugu kayataga-mana ki nana wagubu. ³⁵ Mu Poru bananamupu teta kiya bautagamawa ka iyapana Poru gobai wadamana ki nana kwaetagamawa ki pokere piyara ragidai e tepamupu iyarau wadumpu kaya-tagubu. ³⁶ Ko iyapana damu kawaya ki mu ewamugu umunamawa pata-pamawa kwetagamawa mu bonanamaga ragiragi kawaya tagamawa ke; “Apunu yau wadumuri kaiwagi mini-muri poyo.” Mu inako tagamawa.

Poru ubupu e eya sisiyai wagubu

³⁷ Piyara ragidai Poru wadumpu mu tawamaga rabineya kayatagamana kwaetagamawa ka Poru piyara ragidai mu kawaimaga ki yona Guriki were manupupu, wagubu ke; “Nau yona mo kau nidiyani bo?”

E inako wagubu ka piyara apunai ki Poru empupu manako denai e manu-pupu, wagubu ke; “Akae, kau yona Guriki nuwegei ki apunai mosi bo? ³⁸ Nau wainapuwani da kau ka tawana Idipi mu apunumaga mosi ki waunitau yewena yawira ragidai 4000 yawira nene waratapu iyapana eba idiwu tawaneya kayatagubu.”

³⁹ Ko Poru denai wagubu ke; “Ae, ki ka eba nau. Nau ka Diyu apunai tawana Sirisiya natere Tatasi rabineya wena-sugubuwani. Nau ka natere kawaya ki apunai. Ko nau nuwaneya karako iyapana yau yona mo mu tadeyana wainapakani.”

⁴⁰ Piyara ragidai mu kawaimaga wagubu da baganai ki pokere Poru teta kawareya ubupu iyapana erekereretaga-mana ki nana e idai bagipupu manako yona Iburu were tadebu, wagubu ke;

22

¹ “Mamaniyoma, tataniyoma, yowaniyoma, wi nau sidiyamu wirawira ki pokere nau karako nau naubo yonani suwagani wainapumuri.” ² Apunu Poru mu yonamaga Iburu were yonawagawa wainamupu ka mu kuduba naigida mena kerekereeretagubu idiwa manako Poru ubupu mu ade tadebu, wagubu ke;

³ “Nau ka Diyu apunai, tawana Sirisiya natere Tasisi rabineya wena-sugubuwani, ko yewe Diyerusaremu rabineya ka nu Nidiyawa Kabukabuwa Apunai Gameriyo nau tegebu kawaya nau sidiyawa kabukabuwa mete yarekeya. Nu ripakwarakwaranuguma gora tamupu ki e mete nau kabuwa-siniyawa manako nau gora ki makeya makeya ragiragi mena kwaesugekeya yarekeya. Wi karako Mamanuga God nene kasiyarai kawaya kwaiwagamu ki maba nau mete inako kwaesugekeya. ⁴ Apunu Iyesu Iya Yawatai kabuwatapu kwaetagamawa ragidai ki nau giritame-keya pasutamekeya da mu dai mete popotagubu. Nau ridi yo apunu ropani kawaya tetapuwani dibura rabineya nakatapuwani.

⁵ Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga ade Diyu ragidai nu kawakawai-nuguma mete kina ki mu kuduba kataimugu da nau karako yona mibai suwagakani. Mu Diyu ragidai natere Damaskasi rabineya idiwu ki mu

oka-maga okamupu nau tegemupu manako nau oka ki wadubuwni Iyesu suma-pamawa ragidai ika Damaskasi idiwa ki tetamana mu idamaga umeme doko-dokopamana manako waratamana natere Diyerusaremu rabineya bita tagemana ki nana kayasugubuwni.”

Poru e notai wirawena Iyesu nene wainapupu

⁶ “Nau ki kayasugubuwni kaniyekeya da natere Damaskasi kikireya bausugana kwaesugekeya madega paunau wadawa ki makeya ka nau kunumau yangwara maba kawapu nau kawarineya wadubu empuwni. ⁷ Empuwni ka nau kiyabuni giwena wairau kausugubuwni manako nau bonana mosi wainapuwani ki nau sini mete wagubu, wagubu ke; ‘Apunu Soro, apunu Soro. Kau gwede nana nau girisiniyei?’ ⁸ Bonana ki inako wagubu, manako nau denai suwagubuwni ke; ‘Kaiwawoni, kau ka nima?’ Manako e denai wagubu ke; ‘Nau ka Iyesu, tawana Nasareta apunai, ko kau nau girisiniyei pasusiniyei.’ ⁹ Iyapana nau mete iweya ragidai ki ka mu tanai ki mete emupu ko nau sidibu apunai badidi sidibu ki mu eba wainamupu. ¹⁰ Nau niya mena bonana ki wainapuwani manako nau suwagubuwni ke; ‘Kaiwawoni, nau karako badidi kwaesugani?’ Nau inako suwagubuwni manako nu Kaiwawo-nuga denai nau sidibu, wagubu ke; ‘Kau kiri uburi natere Damaskasi kayanuwagi manako Mamanuga God badidi kau nene winepupu tapu ki sisiyai kuduba apunu mosi baiyagisi kau nidini.’ ¹¹ Yangwara maba

wadubu tawana minibu siwa ki nau yabuni kenepupu ki pokere nau mete iweya ragidai nau idaneya wadisinimpu bananasinimpu natere Damaskasi kaigibi.

¹² Natere ki rabineya ka apunu mosi si ka Ananaiyasi ika tondawa. E Mamanuga God nene notapiyawa ade nu goranuga ki e mete naigida mena kwaewagawa. Diyu ragidai kuduba ika Damaskasi idiwa e werei tagamawa. ¹³ E nau bamaneya bauwena nau madanineya ubupu manako sidibu, wagubu ke; ‘Nau waretani Soro, nau nidiyani wainapi; Kau yabugi papi tawana ade emani.’ Ki makeya ka nau yabuni papuwani manako nau tawana ade empuwani ade apunu ki mete empuwani. ¹⁴ Ko e ade sidibu, wagubu ke; ‘Nu ripakwara-kwaranuguma mu yo nu ewapuru Mamanuga God e kau winenibu da e badidi wainapiyau wagau ki kau katainuwagi manako e Bigabigai Apunai Supasupai ki e kau mete emani ade e bonanai ki kau mete matarau wainapi. ¹⁵ Kau yabugere badidi empiyei ade kau we-nagugere badidi wainapiyei ki sisiyai kuduba kau iyapana tadeyowa umowa. ¹⁶ Ki pokere kau karako eba nawana-nugowa ko kiri uburi da iyapana ubumoto Iyesu e si pokaiya kau siruwani-moto. Ade uburi e si pokaiya gurigurinuwagi da Mamanuga God kau bigigi kuduba ki empoto deni mena surupoto.’ Apunu Ananaiyasi nau inako sidibu.”

Poru tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu kayawena

¹⁷ “Nau wirasugubuwani natere Diyerusaremu ade bausugubuwani manako mara mosi nau Mamanuga God e Tawai rabineya gurigurisugekeya tondekeya ki ka nau waro were maba yau empuwani; ¹⁸ Nau Kaiwawonuga empuwani manako e nau sidibu, wagubu ke; ‘Kau garugaru mena kiri uburi natere Diyerusaremu kamadi kayanuwagi mibai ka iyapana yewe idiwu ki ka nau yonani nuwegei ki mu eba sumapiyamu.’ ¹⁹ E inako sidibu ko nau denai suwagubuwani ke; ‘Diyu ragidai kuduba mu kataimugu da nau naiya tawana tawana Diyu ragidai nu gurigurinuga tawaiya tawaiya ki umekeya wadekeya kau sumanimawa ragidai tauniyekeya ade tetamekeya diburatamekeya. ²⁰ Iyapana ubumpu kau yonagi wagawa apunai Stiweni minimupu poyo ki ka nau mete ika uburekeya, suwagubuwani ke; ‘Ki bagi kawaya.’ E minimana po ragidai ki mu kaimpu mu midimaga tatamai nau bamaneya nakapamawa.’ ²¹ Nau inako suwagubuwani ko nu Kaiwawonuga denai nau sidibu, wagubu ke; ‘Kau kiri uburi kayanuwagi. Nau uwama kawaya tawana kwaiyanai ragidai mu bama-mugu kau tononiyakani.’”

²² Poru inako bususuwena ki iyapana wainamupu ko e yona siyarai ki wagubu ka mu nuwamaga pupuwena manako mu bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; “Wadumuri kaiwagi minimuri poyo. Iyapana e kwaitana yewe eba tondono.” ²³ Mu inako kwetagamawa mu aukwaramaga rikapamawa iyarau isiyapamawa ade popoku mete tepamawa isiyapamawa, ²⁴ ki

pokere piyara ragidai mu kawai-maga ki ubupu e kowakowaiyoma tadebu da mu Poru wadamana mu tawamaga rabineya kayatagamana ki nana wagubu. Mu e wadumpu tawa rabineya kaimpu manako apunu kawai ki ubupu piyara ragidai dai tadebu da mu Poru kuwe pokaiya raukekepamana da Diyu ragidai e nakaripamawa ki kerarai e matarau wagana ki nana.

²⁵ Mu Poru e idai umamupu dokodoko manako e minimana kwae-tagamawa ka Poru piyara apunai kawai mosi ika uburawa ki sibu, wagubu ke; “Nau ka Diyu apunai ko nau ka ade tawana Roumi taibanuwai. Nau berokoi mo eba kwae-sugubuwani ko wi nau eba manusinimpu emisinimpu ade nau paereni ki mo wi eba bananamupu ko wi nau pa asusu susinimana kwaiwagamu. Wi inako kwaiwagamu ki ka nu Roumi ragidai nu nuga goranuga ki wi rauru-piyamu wainapakani.”

²⁶ Piyara apunai yona ki wainapupu ka e kanibu mu kawaimaga ki sibu, wagubu ke; “Kau badidi kwaenugei ki kau naigida wainapi wetawetara were kwaenuwagi. Apunu yau ka nu Roumi ragidai nu iyapananuga mosi.”

²⁷ E inako wagubu ki pokere piyara ragidai mu kawaimaga ki kanibu Poru manupupu, wagubu ke; “Kau sidi, kau mibai tawana Roumi ki taibanuwai bo?”

“Ena, nau ka tawana ki taibanuwai.”

²⁸ Poru inako wagubu manako piyara apunai ki denai e sibu, wagubu ke; “Nau bowa madai kawayo daganani kwenupuwani were iyapana nau tawana Roumi apunai sidimupu.”

Ko Poru denai wagubu ke; “Ko nau mamai nene ki ka nau tawana Roubi taubanuwai.”

²⁹ Poru yona ki wagubu ka e wadu-mupu dokodoko ragidai nitaisinitagubu kudu wainamupu. Mu kawaimaga e eya kudu mete wainapiyawa mibai ka e mu muga goramaga raurupupu mu tawana-maga eyaka mena apunai Poru umamana dokodoko ki yonai wagubu.

Poru kawakawai ragidai mu yabaramugu ubupu

³⁰ Mu ukwampu nawaru puruwena ka piyara ragidai mu kawaimaga ki e nuwaiya Diyu ragidai Poru siyamawa wirawira ki mibai naigida wainapana ki nana wainapupu ki pokere e ubupu Poru idai rikapamana ki nana wagubu manako Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga ade Diyu ragidai mu kawakawaimuguma mete kina ki mu bibimaga tonopupu da mu bautagamana yonatagamu wateya dibipamana ki nana. Mu bautagubu dibimupu idiwa ka e Poru wadubu mu yabaramugu teyapu uburawa.

23

¹ Poru ubupu kawakawai ragidai ki igida mena emitapu manako wagubu ke; “Iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai, nau ororeya mena Mamanuga God e yabuiya umekeya wadekeya da karako ka nau rabinaneya gwede berokoi mo eba kwaesugu-buwani wainapakani.”

² Poru yona ki wagubu wainapupu ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga si ka Ananaiyasi ubupu iyapana Poru

madaneya ubu-mawa ki e umunai musupamana ki nana tadebu. ³ Mu e minimawa da kamadumpu ka Poru wirawena apunu Ananaiyasi sibu, wagubu ke; “Kau ka pa midigi matakawagau ko kau rabinageya ka bigibigi. Ko Mamanuga God aita uburoto kau nuniyoto. Kau gora naigida mena empena pokaiya nau wadi-sinimpena supasupa ki ka baganai ko kau kiya karako nu goranuga giripiyei mibai ka kau iyapana asusu nau susinimana ki nana nuwagibi.”

⁴ Iyapana Poru madaneya ubumawa yona ki wainamupu ka mu e simupu, tagubu ke; “Kau Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga wereyakaurapiyei.”

⁵ Mu inako tagubu manako Poru denai wagubu ke; “Kaiwa kaiwa nau iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai; Nau eba kataineya da e ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga. Nau kataisugubena ki ka nau yona ki eba suwagubena mibai ka Mamanuga God e gora yau tapu, wagubu ke; ‘Wi iyapanaguma kawakawai ki eba tademuri siyasiya.’ ”

⁶ Kawakawai ragidai ika dibimupu idiwa ki daikere ka Sadusi ragidai ade daikere ka Parisi ragidai ko ki Poru mu emitapu ki pokere e ade wagubu ke; “Iyapananiyoma, nau mamai ka Parisi apunai ade nau mete kina ka Parisi apunai. Ko wi karako nau sidiyamu wirawira ki kerarai ka yau kena; Iyapana popotagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto ki nau sumapakani nawanai tondakani.”

⁷ Apunu Poru yona ki wagawa makeya ka Parisi ragidai yo Sadusi ragidai ika idiwa ki

ubumpu mu mubo mubo purumupu manako deni deni kira kasiwaratagamawa idiwa. ⁸ (Mu inako kwaetagamawa ki mibai ka Sadusi ragidai mu wainapiyamu da iyapana popotagisi ki ka mu ewa eba iyatagisi kimoto ubumoto ade mu wainapiyamu da aneya eba idiwu ade keyai mete eba idiwu. Ko Parisi ragidai mu waina-piyamu da iyapana popotagisi ki ka mu ade iyatagisi kimoto ubumoto ade mu wainapiyamu da aneya idiwu ade keyai mete idiwu.)

⁹ Iyapana mu midimaga minimawa yona deni deni kira kasiwaratagamawa bonana ragirag-itagamawa idiwa yamawa da paunau ka Parisi ragidai dai ki Mamanuga God e gorai kataimugu ragidai ki ubumpu mu bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; “Apunu yau e paerei mo nu eba bananamipi. Kaina, keyai mosi bo aneya mosi e bameya bauwena e sibu were wagau bo?”

¹⁰ Iyapana deni deni kira kasiwara-tagamawa idiwa da waunitau kande-tagamana kwaetagamawa ka piyara ragidai mu kawaimaga iyapana ubu-mana Poru minimana po teterepamana ki kudeya wainapupu ki pokere e kowakowaiyoma dai tonotapu da mu yawira ragidai ki mu paunamugu sumana Poru wadamana paere kaya-tagamana mu mubo tawamugu tamana ki nana wagubu.

¹¹ Kemora ki rabinaya ka nu Kaiwawonuga Poru bameya bauwena e madaneya ubupu manako sibu, wagubu ke; “Kau kasiyaranugowa kudu eba wainapiyowa. Kau nau yonani yewe Diyerusaremu rabinaya nuwegeya tondeya ki

maba kau natere Roumi rabineya nau yonani inako mete nuwogowa.”

Iyapana Poru minimana poyo ki yanuwey teyamawa

¹² Mu ukwampu nawaru puruwena ka Diyu ragidai dai dibimupu Poru minimana po ki keketai kupamawa, tagamawa ke; “Karako nu nuga gwaiyaba kasiwaraigamu mibipamu da nu bani yo awana ragipamu manako apunu Poru miniyamu poyo were ewa ade kupeigamu.” ¹³ Iyapana keketa ki weki gwaiya inako kupamawa ragidai mu ka iyapana apunai apeya (40) kewowena ade dai kawareya mete kina. ¹⁴ Mu Poru minimana po ki yanuwey teyamawa idiwa da kamadumpu ka mu kimpu ubumpu Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai ade iyapana kawa-kawai dai mete kina ki mu bamamugu kayatagubu manako tademupu, tagubu ke; “Nu karako purumipi gwaiyaba kasiwaraigibi mibimipi kewowena da nu bani yo awana kuduba ragipamu manako apunu Poru miniyamu poyo were ewa ade kupeigamu. ¹⁵ Ki pokere wi kawakawai ragidai mete kina karako yona mo tonopumuri piyara ragidai mu kawaimaga bameya beraiwagi, iwagi ke; “Nu nuwanugu ka apunu Poru e yonai naigida mena ade wainapamana wainapemei ki pokere wadumuri kawamuri da e yona ade yagisi nu wainapamu.” Wi inako beraiwagi manako mu e yadini kawomono ki ka nu yawatau dagura idiwomu manako miniyamu poyo.”

¹⁶ Mu inako tagubu ko sisiya ki ka Poru e eya korogoi wainapupu manako e kipu ubupu piyara

ragidai mu tawa-mugu Poru bameya kayawena sisiya ki kuduba e sibu. ¹⁷ Poru yona ki wainapupu ka e piyara kawai mosi ika uburawa ki sibu, wagubu ke; “Yaraga yau wadi kawaiga bameya kayanuwagi da e yona mosi e siyoto.”

¹⁸ Piyara apunai ki yaraga ki wadubu mu kawaimaga bameya kayawena manako sibu, wagubu ke; “Nu dibura-mipi apunai Poru e nuwaiya ka nau yaraga yau wadana kau bamageya yona mo kau kabuwaniyana ki nana sidibu ki pokere nau e wadubuwani bausugubuwani karako yau kena.”

¹⁹ E inako wagubu ka piyara ragidai mu kawaimaga ki ubupu yaraga ki e idaiya wadubu paeretagubu mu mubo mena idimupu manako manupupu, wagubu ke; “Kau gwede yonai nau sidiyana ki nana baunugibi?”

²⁰ Manako yaraga ki denai wagubu ke; “Diyu ragidai nu kawakawainuguma mu yona purumupu da mu marawani kau beraberanimoto. Mu nuwamugu kau uburana nau wawai Poru ki wadana surana da mu e yonai naigida mena ade wainapamana ki nana, ²¹ ko mu yona-maga ki kau eba wainapi. Iyapana apunai apeya (40) kewowena ade dai kawareya mete kina ki mu nuwamugu nau wawai minimana po ki nana ki pokere mu yawatau daguratogomono idiwono. Mu e wadamana keketai ororeya mena kupa-mpu kewowena ade gwaiyaba kasiwara-tagubu mibimupu da mu bani yo awana kuduba ragipomoto manako e minimoto poyo were ewa ade kupetagisi. Mu karako okukunatagubu idiwu kau yonagi denai ki nawanapiyamu.”

²² Piyara ragidai mu kawaimaga yona ki wainapupu ki ka e yaraga ki sibu, wagubu ke; “Baganai, kau sibiyo sinibi ki sisiyai kau iyapana eba tade.” E inako wagubu manako tonopupu kayawena.

Mu Poru wadumupu apunu Pirikisi bameya tonomupu

²³ Piyara ragidai mu kawaimaga ki ubupu e kowakowaiyoma apeya mu nene wagubu bautagubu manako tadebu, wagubu ke; “Wi piyara kuduba 400 tetamuri daikere 200 ka yawira gwedegwededei marai kawai tepomoto ade daikere 200 ka ta mena tepomoto ade papa osi kawareya iwono piyarai kuduba 70 ki mete kina tetamuri manako kemora yau rabineya oro madegai yodono ki makeya ka wi apunu Poru wadumuri natere Sisaraiya kaiwagi. ²⁴ Papa osi dai mete tepumuri ki kawareya Poru kayawagana ki nana manako e naigida mena kwayubapiyoi sumoi da natere Sisaraiya baiwagi ki ka wi kaiwawo Pirikisi bameya e ika kamadumuri.” ²⁵ E inako wagubu manako oka mo okapupu tagebu. Oka ki rabineya ka e yona yau wagubu ke;

²⁶ “Kaiwa kaiwa, nau kaiwawoni Pirikisi. Nau Korodiyasi Rausiyasi oka yau tonopakani kau bamageya. ²⁷ Diyu ragidai apunu yau wadumupu e minimana po ki nana kwaetagamawa ko nau wainapuwani da e ka tawana Roumi apunai ki pokere nau piyara dai tepuwani mete sumpi mu kodabamugu taorotampi. ²⁸ Mu gwede nana e siya-mawa wirawira ki kerarai nau naigida wainapana ki nana wainapuwani ki pokere nau e wadubuwani supuwani Diyu ragidai mu

kawakawaimuguma yabaramugu tapuwani.
²⁹ Ko e minimana poyo bo diburapamana ki nana ki e paerei mo nau eba bananapuwani. Diyu ragidai mu idamaga gurai e naureya ugwadamawa ragiragi ki ka mu pa mubo goramaga kawareya tagamawa. ³⁰ Ko nau karako sisiya mo wainapuwani da mu e yanuwey teyamawa e weki gwaiya minimana po ki yawatai kwaene-piyamu idiwu ki pokere nau e wadubuwani kau bamageya tonopakani yau kena. Nau Diyu ragidai tadebuwani da mu e gwede mo ade siyamana wirawira wainapiyamu ki ka mu sumoto kau bamageya yona ki tagisi. Kaiwa kaiwa, nau kaiwawoni Pirikisi. Nau yonani rogobi munta kewowena yau kena.”

E oka inako okapupu.

³¹ Piyara ragidai mu kawaimaga wagubu ki mu makeya makeya Poru wadumpu kemora ki rabineya kaya-tagubu iwa da natere Ansipasi bau-tagubu manako ika ukwamupu.

³² Nawaru puruwena ka piyara kerapu-mugu kebomupu ragidai wiratagubu mu watamugu ade kayatagubu ko papa osi kawareya iwa ragidai ki Poru banana-mupu mete kayatagubu. ³³ Mu kaya-tagubu iwa wadamawa da natere Sisariya bautagubu ka mu kaimpu kaiwawo Pirikisi bameya bautagubu manako oka ki Poru mete kina e idaiya nakamupu.

³⁴ Kaiwawo Pirikisi oka ki iyabapupu manako ubupu Poru manupupu, wagubu ke; “Kau tawanagi ka bani kena?” Poru denai wagubu da e tawanai ka Sirisiya, ³⁵ ki pokere apunu ki ade wagubu ke; “Baganai, kau nidimawa

wirawira ragidai yewe baitagisi were ki nau uburani kau paeregi ki yonai kuduba wainapani.” E inako wagubu manako piyara ragidai tadebu da mu Poru wadamana kaiwawo Erodi e tawai bagi kawayi ki rabineya tamana naigida mena kwayubapamana ki nana ki mete wagubu.

24

Diyu ragidai Poru simpu wirawira

¹ Mara ida daikere mena kewowena eweya ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga si ka Ananaiyasi, iyapana wade supasupatamiyau apunai mosi si ka Totorasi ade iyapana kawakawai dai mete kina ika Sisaraiya bautagubu manako mu kaimpu kaiwawo Pirikisi e yabareya ubumpu Poru e paerei badidi kwaewena wainamupu ki sisiyai e siyamana ki nana. ² Kaiwawo Pirikisi wagubu da baganai manako apunu Totorasi ubupu e idai gurai Poru e naureya ugwadubu ragiragi, wagubu ke;

“Kaiwawoni Pirikisi, nau yonani yau suwagani ki kau wainapi; Kwamura ropani kawayi nu taganugu kayawena ki kau bagi kawayi nu kwayubaniyeya yabedeya. Kau nu nene wainapiyeya manako nu nuwaboyanuga ebo ebo marai kawai ki kau wade supasupa-niyeya ade nu tomonuga oragai mete wirapiyeya tomo waunai bagi kawayi mosi nu negeyeya. ³ Kau bera bagi kawayi inako kwaenugeya ki pokere nu rabinanuga bagiwena poyo. Nu karako paraunimei kawayi daganani kau bamageya. ⁴ Nau yona rowarowa kawayi eba suwagani ko kau notagi wirapi nu bamanugu da nu

yona rogobi munta yau mena iwagamu ki kau wainapi; ⁵ Apunu yau Poru e berai ka eba bagi. E tawana tawana kuduba madega kauwagau madega posiwagau ki kayawena Diyu ragidai yawirataga-mana ki nana mu rabinamaga kupawa umawa. Nasareta notai wadamu doko ragidai Mamanuga God bameya bera-tagamu idiwu ki mu kawaimaga ka eyo. ⁶ E natere Diyerusaremu rabineya Mamanuga God e Tawai ki mete giripana kwaewagawa ki pokere nu ubumpi e wadimipi Diyu ragidai nu goranuga pokaiya e siyamana wirawira ki nana. ⁷⁻⁸ Baganai, nu karako ki nene yewe baigibi ki pokere kau kaubo e manupi da e paerei ki yonai badidi nidimipi ki e ebo yagisi wainapi.” ⁹ Apunu Totorasi inako wagubu manako Diyu ragidai kuduba e tagawaiwitai ika mete bautagubu ki mu kuduba tagubu ke; “E yona mibai wagau.”

Poru denai e eya sisiyai wagubu

¹⁰ Diyu ragidai yona ki tagubu kewowena ka kaiwawo Pirikisi e yabui mena Poru bameya kwaewena da e uburana yona denai wagana ki nana wagubu manako Poru ubupu yona denai inako wagubu ke;

“Kaiwawo Pirikisi, nau kataineya da kau kwamura ropani kawaya tawana Isiraero ragidai nu wadiniyeya supasupa tondeya. Ki pokere, nau karako kau yabarageya uburakani mu yonamaga tagubu ki denai kau nidiyakani ki ka nau mibi mamamai suwagakani. ¹¹ Waunitau yewena, mara ida esida kewowena kerapu apeya (12) nu taganugu kayawena ki makeya ka nau Mamanuga

God e si tepapana ki nana natere Diyerusaremu yapuwani. Kau nuwageya nau yona mibai bo bera suwagubuwani ki bananapi ki kau iyapana manupi. ¹² Mamanuga God e Tawai rabineya bo guriguri tawai rabineya bo ade natere ki rabineya ka nau iyapana eba kiratamekeya bo yawiratagamana ki nana mu rabina-maga kupekeya. Nau sidiyamu wirawira ragidai nau inako mo eba kwaesugu-buwani emisinimupu. Pa mena. ¹³ Mu karako naritagamu ubumu ki ka mu pa tagamu ko mu mibai mo eba banana-mupu were kau nidiyamu.

¹⁴ Ko mu yona eyaka mena tagamu ki mibai; Iya Yawatai ki yonai nau sumapakani manako nau sumani ki pokaiya ka nau uburakani nu ripakwara-kwaranuguma mu yo nu ewapuru Mamanuga God e si tepapakani. Iyapana yau mu tagamu da yawata ki ka bera, ko nau yawata ki sumapakani kaniyakani. Oragai apunai Mosisi gora tapu ade oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai oka badidi tampu ki kuduba nau mete sumapakani. ¹⁵ Iyapana karako bautagubu nau sidiyamu wirawira idiwu ki mu mete kina nu nuwanuga notanuga eyaka mena Mamanuga God bameya wainapemei da iyapana bagi ade berokoi kuduba popoigamu ki ka nu ewa marai mosi ade iyaigamu kimamu ubumamu. ¹⁶ Nau ki mena sumapakani ki pokere nau maramara ragiragi kawaya uburakani Mamanuga God e yabuiya ade iyapana kuduba mu yabumugu mete kina ki nau bagi supasupai mena kwaesugakani. Nau inako tondakani ki ka nau rabinaneya mena waina-

pakani da nau baganai ade nau gwede mo eba paerepuwani.”

¹⁷ Apunu Poru inako wagubu ade wagubu ke; “Nau kwamura badibadi natere Diyerusaremu kamadubuwani umekeya wadekeya ki ka tawana kwaiyanai ragidai ubumpu bowa madai nakamupu ki dai nau tegemupu da nau kayasugana nau iyapananiyoma natere Diyerusaremu rabineya wetei idiwa ki puyo mu tageyana ki nana. Nau ika bausugubuwani ki nau bususunuga pokaiya Mamanuga God bameya puyo papa pasumei ki mete wainapuwani, ¹⁸ ki pokere nau Mamanuga God e Tawai ki kayasugubuwani. Diyu ragidai nu bususunuga pokaiya ka nau idani kerarani rikapuwani manako nau ika tondekeya ki makeya ka Diyu ragidai dai bautagubu nau emisinimupu. Ko iyapana damu kawaya nau mete eba dibimipi idiweya ade nu yawira mo mete eba kwaigibi. ¹⁹ Diyu ragidai bautagubu nau emisinimupu ki mu dai ka tawana Aisiya ragidai. Nau paere mosi mu yabumugere kwaesugubena emisinimpena maba ki ka mu karako yewe bautagumpena yona ki matarau tagumpena da kau katinugubena, ko mu yewe eba bautagubu. ²⁰ Nau Diyu ragidai nu kawakawainuguma mu yabaramugu ubupuwani ki makeya mu nau paereni badidi bananamupu ki kau iyapana yau mena manutami da mu ubumoto kau kabuwanimoto. ²¹ Nau mu yabaramugu ubupuwani ki ka nau yona eyaka mena yau mena nau bonanani ragiragi kawaya mu tadebuwani, suwagubuwani ke; ‘Popotagubu ragidai ewa ade iyatagisi kimoto ubumoto ki

yonai nau suwegekeya umekeya ki mena pokaiya ka wi karako wi idaga gurai nau naurineya ugwadisiniyamu ragiragi idiwu.’ ”

Poru e eya sisiyai inako wagubu.

²² Iya Yawatai ki yonai ka Kaiwawo Pirikisi e naiya mena wainapupu kewowena ki pokere e ubupu, wagubu ke; “Yona yau karako kamadamu. Piyara ragidai mu kawaimaga Rausiyasi baiyagisi were ki nau uburani apunu yau e paerei ka mibai bo bera ki suwagani.” E inako wagubu, ²³ manako wirawena piyara ragidai mu kawaimaga mosi sibu, wagubu ke; “Kau kowakowa-giyoma mete kina apunu yau Poru ki naigida mena kwayubapiyoi. E daiyo mo kayawagana wainapiyau ki ka baganai kayayagisi ade e gwede mo nene wainapiyau ki ka e kowaiyoma e bameya baitagisi e kweyomoto ki mete baganai.”

Poru kaiwawo Pirikisi e yabareya ubupu

²⁴ Mara dai kewowena eweya ka kaiwawo Pirikisi e wainai Durusira (e ka Diyu ragidai mu ridimaga mosi) ki bananapupu mete bau-tagubu. Kaiwawo Pirikisi ubupu Poru nene wagubu bauwena manako Poru ubupu nu Iyesu Keriso badidi maba sumapamana ki yonai dai mu kabukabuwatamiyawa da paunau ka e wagubu ke; ²⁵ “Naigida supasupai mena idiwoi ade wi notaga pakarayagisi were kwaiwogoi. Bagi kwae-tagamu ragidai ki mu ka aita bagi bananapomoto ko berokoi kwaetagamu ragidai ki mu ka aita berokoi banana-pomoto mibai ka Mamanuga God e ewa marai mosi uburoto e idai gurai nu iyapana kuduba naurinugu ugwadiniyoto ragiragi.”

Poru yona ki wagubu ka kaiwawo Pirikisi kudu wainapupu manako e ubupu Poru sibu, wagubu ke; “Baganai, nau mara mosi pa tondoni makeya ki nau kau nene ade suwagani manako nau kau yonagi ki wainapani.” ²⁶ Kaiwawo Pirikisi wainapupu da Poru dibura kamadana kayawagana ki nana bowa madai dai e kweyana wainapupu ki pokere e mareya mareya e nene wagawa mete deni deni tagamawa ko Poru bowa madai mo e eba kwebu.

²⁷ Mu inako idiwa kaiwa da kwamura apeya kewowena ka kaiwawo Pirikisi upi mo wadubu manako apunu mosi si ka Pasiyasi si daikere ka Pestasi ki bauwena e watai wadubu. Ko kaiwawo Pirikisi e nuwaiya ka Diyu ragidai e werei tagamana ki nana ki pokere e Poru ika dibura rabineya pa kamadubu kayawena.

25

Poru kaiwawo kawai Sita bameya kayawagana wagubu

¹ Apunu Pestasi natere Sisaraiya bauwena kaiwawo Pirikisi e watai wadubu ki ka e mara apeya eyaka mena ika tondawa manako ade kipu ubupu natere Diyerusaremu kayawena. ² E ika bauwena ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga ade Diyu ragidai mu kawakawai-muguma dai mete kina e bameya bautagubu manako mu ubumpu apunu Poru bera berokoi baididi kwaewena ki sisiyai naritagamawa, tagubu ke; ³ “Kau waitaniyo apunu Poru tonopi yewe Diyerusaremu baiyagisi.” Mu inako tagubu ki

mibai ka mu nuwamugu yawatau daguratagamanya da Poru bauwagana manako mu e minimana po ki nana wainapamawa.

⁴ Ko kaiwawo Pestasi denai wagubu ke; “Apunu Poru karako natere Sisaraiya dibura rabineya tondau ko nau waunitau ade wirasugani ika kayasugani, ⁵ ki pokere wi wainapiyamu da e berokoi mo kwaewena ki ka wi kawakawaiguma dai nau mete kaigamu manako wi idaga gurai uri Sisaraiya rabineya e naureya ugwadumuri ragiragi.”

⁶ Kaiwawo Pestasi mara ida daikere kewowena daikere apeya eyaka bo ida esida mena ki kwaitana ika Diyerusa-remu tondawa da kamadubu ka e ade wirawena natere Sisaraiya kayawena. E ika bauwena ukwapu nawaru puruwena ka e yonatagamu tawaiya kaiwawo kemai umampu ki kawareya yapu tondubu manako e iyapana Poru wada-mana ika bautagamana ki nana ki yonai wagubu. ⁷ Poru ika bauwena emupu ka Diyu ragidai natere Diyerusaremu were bautagubu e kwagaramupu yona ragiragi kawaya e empamawa tagamawa ko mu yonamaga ki mibai ka pa mena.

⁸ Mu inako tagamawa yamawa da kamadumpu ka Poru ubupu e eya sisiyai wagubu ke; “Diyu ragidai nu goranuga mo ki nau eba giripuwani, Mamanuga God e Tawai ki nau eba sibuwani siyasiya ade tawana Roumi ragidai mu kawainuga Sita bameya ki nau gwede berokoi mo eba kwaesugubuwani.”

⁹ Kaiwawo Pestasi e nuwaiya ka Diyu ragidai e si mete tepapamana ki nana ki pokere e wirawena Poru sibu, wagubu ke; “Kau nuwageya

nu natere Diyerusaremu kaigamu manako mu usi nau yabuneya mu idamaga gurai kau naurigeya ugwadinimoto ragiragi bo?”

¹⁰ Ko Poru denai kaiwawo Pestasi sibu, wagubu ke; “Nau karako tawana Roumi ragidai nu kawainuga Sita e wadiniyana supasupa tawai rabineya kau yabarageya ba uburakani yau kena ko nau badi pokere ade wirasugani natere Diyerusaremu kayasugani? Kau kataigeya da mu karako nau nari-siniyamu bera umani nau sidiyamu. Diyu ragidai mu bamamugu ki nau gwede berokoi mo eba kwaesugu-buwani.

¹¹ Nau gora mo giripena bo gwede berokoi mo kwaesugubena da wi ki gwawai nau susinimpena poyo ki ka baganai, nau denai yona mo eba suwagubena. Ko kau karako mu idamaga rabineya nau tamusiniyana ki nana wainapiyei ki ka eba supasupai ki pokere nau nuwaneya ka kaiwawonuga kawai Sita e yabareya uburani manako e mena nau wadisiniyoto supasupa.”

¹² Kaiwawo Pestasi yona ki waina-pupu ka e wirawena e tagawaiwitai yona dai mete yonatagubu kewowena manako ade wirawena Poru empupu sibu, wagubu ke; “Kau kiya nu kaiwawo-nuga kawai Sita e bameya kayanugana nuwagibi ki pokere nau tononiyani da kau e bameya kayanuwagi ka baganai.”

Poru kaiwawo Agiripa e yabareya ubupu

¹³ Mara dai kewowena eweya ka kaiwawo mosi si ka Agiripa e egarai Bonisi mete kina natere Sisaraiya kayatagubu apunu Pestasi ika waunai kaiwawowena ki paraupamana ki nana e daiyoi

bautagubu. ¹⁴ Mu bautagubu mete idiwa da mara dai kewowena eweya ka kaiwawo Pestasi ubupu apunu Poru e sisiyai kaiwawo Agiripa kabuwa-pupu, wagubu ke; “Apunu mo si ka Poru yewe diburawena tondau ki kaiwawo Pirikisi dibura rabineya pa kamadubu kayawena. ¹⁵ Nau natere Diyerusaremu yapuwani ka Manuga God bameya dobopiyamu ragidai ade Diyu ragidai mu kawakawaimuguma mete kina ubumpu apunu ki e bera berokoi mo kwaewena ki denai nau bita e kweyana ki nana sidimupu. ¹⁶ Mu sidimupu ko nau denai mu tadebuwani, suwagubuwani ke; ‘Nu Roumi ragidai iyapana asusu bita eba tageyamu ko apunu mosi bera berokoi mo kwaewena ki ka e bera berokoi kwaewena emupu ragidai ki baitagisi e mete empepetagisi manako e eya uburoto e eya sisiyai mete yagisi.’ ¹⁷ Nau inako suwagu-buwani ki pokere Diyu ragidai mu kawakawaimuguma nau bamaneya yewe bautagubu ki ka nau mara mo eba pa tondekeya ko nu ukwampi nawaru puruwena ka nau kaiwawo kemai kawareya yapuwani manako iyapana apunu Poru wadamana bautagamana ki nana suwagubuwani. ¹⁸ Nau waina-puwani da e bani bera berokoi kawaya mo kwaewena ki pokere mu e siyamawa wirawira ko mu ubumpu tagubu ki ka mu berokoi kawaya inako ki sisiyai mo eba tagubu. ¹⁹ Mu mubo sumamaga kawareya e kirapamawa ade powena apunai mo si ka Iyesu ki Poru wagubu da e ka ade iyawena kipu ubupu mu yona ki kawareya mena tagamawa. ²⁰ Mu yonamaga mibai bo bera ki nau mete babasugubuwani ki pokere nau

apunu ki e eya manupuwani, suwagu-buwani ke; ‘Kau nuwageya nu kaigamu natere Diyerusaremu manako mu usi nau yabuneya mu idamaga gurai kau naurigeya ugwadinimoto ragiragi bo?’

²¹ Nau inako manupuwani ko e basara-wena sidibu da e nuwaiya dibura yau rabineya tondana da ewa kayawagana nu kaiwawonuga kawai Sita e yabareya uburana ki nana wagubu. E inako sidibu ki pokere nau piyara ragidai e naigida mena kwayubapamana ki nana tadebuwani manako ewa were ka nau uburani nu kaiwawonuga kawai Sita bameya e tonopani kayayagisi.”

²² Kaiwawo Pestasi yona ki wagubu kewowena ka kaiwawo Agiripa denai e sibu, wagubu ke; “Nau nuwaneya ka apunu ki yonayagisi manako nau e yonai wainapani.”

E inako wagubu ki pokere kaiwawo Pestasi denai wagubu ke; “Baganai, marawani ka e yonayagisi wainapi.”

²³ Mu ukwampu nawaru puruwena ka kaiwawo Agiripa e egarai Bonisi mete kina kaiwawo monagai bagibagi ki monagatagubu manako gayo tawaiya bautagubu. Piyara ragidai mu kawa-kawaimuguma ade natere ki debai ragidai mete kina mu waratampu mete bautagubu. Kaiwawo Pestasi ubupu Poru nene wagubu bauwena, ²⁴ manako e iyapana ki tadebu, wagubu ke; “Kaiwawo Agiripa ade nau iyapananiyoma kuduba yewe baigubu mete kina, nau yonani suwagani ki wi wainapumuri; Apunu yau empiyamu ki ka Diyu ragidai kuduba yewe Sisaraiya rabineya ade natere Diyerusaremu mete

kina ki mu eba nuwamugu eyo. Mu nau bamaneya mu bonanamaga ragiragi kawaya tagamawa ke; ‘E poyagisi, e poyagisi.’ ²⁵ Mu inako tagamawa ko e denai powagana kerarai ki nau berokoi mo eba bananapuwani ki pokere e eya wagubu da e nuwaiya kaiwawo kawai Sita e yabareya natere Rouni rabineya uburana ki nana ki ka nau suwagu-buwani da baganai. ²⁶ E paerei ki nau kwaenepekeya tondekeya ko eba bananapuwani ki pokere e kaiwawo kawai Sita bameya kayayagisi ki ka nau nu kaiwawonuga kawai ki bameya oka badidi okapani?

Kaiwawo Agiripa, nau babasugu-buwani ki pokere nau karako apunu yau wadubuwani kau yabarageya tapuwani uburau yau kena. E wi kuduba yabaragau mete uburau da wi yo nau ewapuru e berokoi badidi kwaewena ki kwaenepamu were ewa nau oka ki okapani tonopani. ²⁷ Nau uburani e asusu pa tonopani ko ade gwede berokoi kwaewena tagamu ki okai mo eba okapani ki ka eba supasupai wainapakani.”

26

Poru kaiwawo Agiripa e yabareya ubupu e ebo sisiyai wagubu

¹ Kaiwawo Pestasi inako wagubu manako kaiwawo Agiripa wirawena Poru empupu sibu, wagubu ke; “Baganai, karako kau kaubo sisiyagi nuwagi da nu wainapamu.”

E inako wagubu manako Poru e idai bagipupu e ebo sisiyai wagubu ke;

²“Kaiwawoni Agiripa, Diyu ragidai mu idamaga gurai nau naurineya ugwadisimawa ragiragi ki pokere nau karako kau yabarageya uburakani nau naubo sisiyani suwagakani ki ka nau rabinani bagiwena. ³Diyu ragidai nu bususunuga ade nu notanuga ebo ebo kuduba ki kau kataigeya ki pokere nau mamama mete wainapakani. Ko nau yonani suwagani ki kau naigida mena wainapi ko eba bodasini.

⁴ Nau munu marai munta makeya tondekeya yabedekeya da karako nau naubo tawanani rabineya ade natere Diyerusaremu rabineya mete kina badidi kwaesugekeya umekeya ki ka Diyu ragidai mu kuduba kataimugu. ⁵ Mu kwamura rowarowa kawaya nau emisinimawa kataisinimawa ko mu yona ki matarau tagisi bo pa mena ki nau eba kataineya. Mu kuduba kataimugu da Parisi ragidai nu bususunuga ki nau naigida mena kwaesugekeya. Nu goranuga ragiragi kawaya ki mo nau eba kamadubuwani. ⁶ Ko nau karako yewe uburakani wi idaga gurai nau naurineya ugwadisiniyamu ragiragi ki mibai ka Mamanuga God nu ripakwara-kwaranuguma bamamugu badidi gwaiyaba wagubu kabuwanimpu ki bauwagana nawanai nau tondakani. ⁷ Nu Isiraero ragidai kunu kuduba ida esida kewowena kerapu apeya (12) kemora nawaru Mamanuga God e si tepapemei idiwei ki mibai ka popotagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto Mamanuga God wagubu ki yonai nu sumapemei ade mara ki bauwagana nawanai nu idiwei. Kaiwawoni Agiripa, Diyu ragidai karako mu idamaga gurai nau naurineya ugwadisiniyamu ragiragi ki

kerarai ka yau kena; Mamanuga God takari kawayaya gwaiyaba wagubu ki nau sumapakani ade nawanai tondakani. ⁸ Popotagubu ragidai Mamanuga God e umuneya ade iyatagisi kimoto ubumoto, ko wi badidi pokere wainapiyamu da ki pa mena?

⁹ Naiya mena ka nau mete waina-pekeya da nau ragiragi kawayaya uburekeya tawana Nasareta mu apunu-maga Iyesu e si giripekeya ki ka nau wainapekeya da nau bagi kawayaya kwaesugekeya. ¹⁰ Nau natere Diyerusa-remu rabineya tondekeya ki ka nau inako mete kwaesugekeya. Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawakawaimuguma nau kasiyara tegemupu manako kasiyara ki pokaiya ka nau kayasugubuwani Iyesu iyapana-iyoma ropani kawayaya ki tetamekeya diburatamekeya. Kawakawai ragidai ubumpu mu idamaga gurai iyapana ki mu naurimugu ugwaditamawa ragiragi ade denai popotagamana yonai mu tademawa ki ka nau mete kina uburekeya suwegekeya ke; 'Ki baganai, popotagisi.' ¹¹ Mara ropani kawayaya ka nau guriguri tawaiya tawaiya kaniyekeya Iyesu iyapanaiyoma bita tageyekeya umekeya. Mu ubumana e wereyakaurapamana tagararapamana ade eba sumapamana ki nana ki yonai nau mu tadeyekeya. Mu sumamaga ki nau nuwaneya pa mena ki pokere nau nuwani pupuwena tawana uwama kawayaya mete kayasugekeya Iyesu sumapamawa ragidai ki giritamekeya pasutamekeya umekeya."

Poru e notai wirawena Iyesu sumapupu

¹² Nau inako kwaesugekeya umekeya ki pokere mara mosi ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawa-kawaimuguma nau kasiyara tegempu manako tonosinimpu tawana Damaskasi kayasugubuwanani. ¹³ Kaiwawoni Agiripa, nau yawata ki kayasugubuwanani kaniyekeya da madega paunau wadawa ki makeya ka tanai kawaya mosi kawapu nau kowakowaniyoma mete kina nu kawarinugu tawana minibu siwa. Tanai ki sinini ka kawaya. Madega tanai ka marai munta. ¹⁴ Nu kuduba kiyabunuga giwena wairau gwemipi manako nau bonana mosi yona Iburu were inako wagubu wainapuwani; ‘Apunu Soro, apunu Soro, kau gwede nana nau girisiniyei? Kau inako kwaenugei ki kau kiya makarinugei.’

¹⁵ Nau denai suwagubuwanani ke; ‘Kaiwawoni, kau ka nima?’

Manako e denai wagubu ke; ‘Nau ka Iyesu. Kau nau girisiniyei, ¹⁶ ko baganai, kau karako bagi kiri uburi. Nau kau bamageya bausugubuwanani ki mibai ka nau bigabigani kau winenibuwani da kau karako emisinibi ki sisiyai kau iyapana kabukabuwatamiyowa ade nau ewa badidi nidiyani ki sisiyai kuduba kau mete nuwogowa umowa. ¹⁷ Nau Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina mu bamamugu kau tononiya-kani. Mu kau nunimana po kwaetogomonono ko nau bausugani mu idamaga rabineya kau iyagi nene taorotamani. ¹⁸ Mu yabumaga kenekenei idiwu ki pokere mu yabumaga ki kau waditami papi. Mu sisipu rabineya idiwu ki pokere kau tetami tawana taneya nakatami.

Mu Berokoi Apunai Seitani e kasiyarai pokaiya idiwu ki pokere mu bamamugu kayanuwagi mu nuwamaga notamaga wirapi da mu Mamanuga God e kasiyarai pokaiya idiwono. Iyapana nima nau sumasiniyoto ki ka nau e berai berokoi ki empani ddeni mena surupani manako e Mamanuga God e iyapanaiyoma winetapu ragidai ki mu mete idiwono.’ Iyesu bauwena yona inako sidibu.”

Poru e eya upiwagawa umawa ki sisiyai wagubu

¹⁹ Poru e eya sisiyai ade wagubu ke; “Kaiwawoni Agiripa, nau waro were maba kunuma were bauwena empuwani ki nau eba notagogapuwani ko e badidi sidibu ki nau makeya makeya kwaesugekeya. ²⁰ Nau upini ki kerarai ki nau yabiri natere Damaskasi rabineya birikapuwani manako ewa kayasugu-buwani natere Diyerusaremu rabineya, tawana Diyudiya rabineya ade tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu mete kina ki nau umekeya wadekeya mu tadeyekeya da mu beramaga berokoi ki kamadamana mu notamaga wirawagana Mamanuga God bameya. Iyapana gwedewau mu notamaga wirawena ki ka nau mu tadeyekeya, suwegekeya ke; ‘Wi notaga karako wirawena ki pokere naigida mena idiwoi da iyapana wi eminimoto, tagisi ke; Mu ka mibai mu notamaga oragai kamadumpu ragidai.’

²¹ Nau iyapana inako tadeyekeya umekeya manako mara mosi nau natere Diyerusaremu Mamanuga God e Tawai rabineya tondekeya ki ka Diyu ragidai dai bautagubu nau wadisnimupu

dokodoko manako nau susinimana po mete kwae-tagamawa. ²² Ko nau naiya mena tondekeya yabedekeya da karako ka Mamanuga God maramara nau waitasiniyawa mu idamaga rabineya nau taorosiniyawa ki pokere nau iyapana kawakawai maimerei wi yabaragau karako uburakani nau badidi empuwani ki sisiyai suwagakani yau kena. Nau eba gwede yonai suwagakani ko Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai oragai apunai Mosisi mete kina takari kawayaya badidi tagamawa ki yonai nau mete suwagakani.

²³ Mu naiya mena tagubu da nu Iya Negeyana Apunai Keriso bita kawayaya bananapoto poyagisi manako yabiri ade iyayagisi kirotu uburoto. E duna maba nu negeni mibai ka Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina ki nu bamanugu ka e uburoto iya sisiyai nidini da nu popoigamu ki ka nu e eweya mete kimamu ubumamu.”

²⁴ Poru yona ki wagawa ka kaiwawo Pestasi e bonanai ragiragi kawayaya denai e sibu, wagubu ke; “Poru, kau baba-nugibi nuwegei. Kau nota ropani kawayaya wainapiyei ki pokere kau yabaragi bani babawagau.”

²⁵ Kaiwawo Pestasi inako wagubu, ko Poru denai e sibu, wagubu ke; “Kaiwawoni, nau yabarani eba baba-wena. Nau yonani mibai naigida mena notapuwani were suwagubuwani. ²⁶ Nau kataineya da kaiwawo Agiripa yona yau kuduba e kataiwena ki pokere nau karako e yabareya uburakani ki ka nau yona matarau suwagakani. Iyapana ropani kawayaya mu kataimugu da apunu Iyesu e ade iyawena kipu ubupu. Ki ka eba

gwede mosi tawa rabineya digumau weki gwaiya wenawena maba. Kaiwawo Agiripa, nau wainapakani da kau mete kina kataigeya, ²⁷ ki pokere nau karako kau nidiyani wainapi; Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai badidi tagubu ki kau sumapiyei bo pa mena? Nau kataineya da mu yonamaga ki kau sumapiyei.”

²⁸ Poru inako wagubu manako kaiwawo Agiripa denai e sibu, wagubu ke; “Kau rogobitau yonanugibi ki pokaiya nau Keriso sumapana ki nana nuwegei bo?”

²⁹ E inako wagubu manako Poru denai wagubu ke; “Yona rogobitau bo rowarowa kawayi ki kau bo mena. Nau karako Mamanuga God bameya guriguri-sugakani da kau yo iyapana kuduba karako nau yonani wainapiyamu ki wi nau maba ubumuri nu Iya Negeyana Apunai Keriso sumapumuri. Ko nau eba nuwaneya wi nau idaneya taburuba pokaiya umasinimpu ki kwaitana mu wi idaga mete umanimoto.”

³⁰ Apunu Poru yona ki wagubu kewowena ka kaiwawo Pestasi yo kaiwawo Agiripa e egarai Bonisi mete kina yo iyapana kuduba ika idiwa ki mu kimpu ubumpu kayatagubu, ³¹ manako mu matarau bautagubu ka mu mubo mubo deni deni tagamawa ke; “Apunu yau powagana bo diburawagana ki e berokoi mo eba kwaewena wainapemei.” ³² Mu inako tagubu manako kaiwawo Agiripa ubupu apunu Pestasi sibu, wagubu ke; “Apunu Poru kaiwawo kawai Sita e yabareya uburana ki nana eba wagubena ki ka nu e idai kerarai karako rikampena bauwagubena kayawagubena. Ko e kaiwawo kawai Sita bameya

kayawagana wagubu ki pokere tonopamu da kayayagisi.”

27

Poru natere Roumi waka kawareya kayawena

¹ Mu natere Roumi tononimana ki yonai purumupu kewowena ka mu ubumpu Poru yo dibura ragidai dai mete kina ki tetampu piyara ragidai mu kawaimaga mosi si ka Diyuriyasi e idaiya nakatampu. Apunu Diyuriyasi e ka piyara ragidai tawana Roumi were bautagubu mu simaga ‘Kaiwawo Piyarai’ tagamawa ki mu kawaimaga mosi. ² Ki makeya ka tawana Adirimisi ragidai mu wakamaga mosi tawana Aisiya egi papateya papateya bau-wagana kayawagana ki kayawagana kwaewagawa ki pokere nu waka ki kawareya yamipi manako kaigibi. Tawana Makedoniya mu apunumaga mosi si ka Aristakasi natere Tesaronika were bauwena ki nu banananibu mete kaigibi.

³ Nu kaiweya idiweya da nawaru puruwena ka nu natere Saidoni baigibi. Piyara mu kawaimaga Diyuriyasi e ka apunu bagi kawaya mosi ki pokere e Poru sibu, wagubu ke; “Kau nuwageya kau kowagiyoma mu bamamugu kaya-nuwagi da mu yawata gwedegwedei mo kau waitanimoto ki ka eba gwedei mete kina.” E inako wagubu ki pokere Poru e kowaiyoma bamamugu kayawena.

⁴ Nu ika idiweya da kamadimpi waka kawareya ade posigibi manako kaigibi kaiweya idiweya da nusuru towawa wirawena yawatanuga bodapupu ki pokere nu ruku mo si ka Saiparasi ki kwemipi wira rabineya kaigibi. ⁵ Nu egi kawareya

inako kaiweya idiweya da tawana Sirisiya emipi kamadimpi ade kaiweya da tawana Pampiriyo emipi kamadimpi manako ade kaiweya da natere Maira baigibi. Natere Maira ka tawana Risiya rabineya. ⁶ Nu ika baigibi ka piyara ragidai mu kawaimaga ki waka mosi natere Arekisanda were bauwena ki natere Roumi kayawagana kwaewagawa ki empupu manako e nu waka ki kawareya kaigamana ki nana wagubu.

⁷ Nu kimpi ubumpi waka ki kawareya yamipi manako nu mara dai kaigibi kaiweya idiweya da kaiweya idiweya da nusuru towawa waka miniyawa ki pokere nu giyansu munta mena kaiweya idiweya da natere Naidasi emipi ki madaneya baigibi kaigibi. Nusuru towawa kawaya daganani nu yawata-nuga bodapupu ki pokere nu wiraigibi sumpi ruku mo si ka Kurisi ki kwempi wira rabineya kaigibi manako kaiweya idiweya da natere mo si ka Saromi muduwaraiya ki kwempi wira ade kaigibi. ⁸ Nusuru towawa kawaya daganani wirawena ki pokere nu egi papateya papateya giyansu munta mena kaiweya idiweya da kaiweya idiweya da tawana mosi si tagamu ke ‘Waka Bagi Kawaya Idiwu Tawanai’ ki baigibi. Tawana ki ka natere Rasiya bameya.

⁹ Nu mara ropani kawaya ika idiweya da egi berokowagau ki marai bauwena. Diyu ragidai nu maranuga kawai si ‘Bani Ragipemei Ki Marai’ mete taganugu kayawena. Egi berokowena ade nu kaigamana yawatai ki ragiragi-wena ki pokere Poru waka ragidai ki tadebu, wagubu ke; ¹⁰ “Iyapananiyoma, nau wainapakani da nu ade kaigamu ki ka nu gwede berokoi mosi

bananapamu manako gwedegwede berokotagisi, waka berokoyagisi, ade nu iyapana dai mete popoigamu.”

¹¹ E inako wagubu ko waka ki apunai ade waka wadawa apunai mete kina ki mu ubumpu nu ade kaigamana ki nana tagubu ki pokere piyara ragidai mu kawaimaga yona ki mibipupu ko e Poru bonanai kwenupupu. ¹² Waka idiwana watai ka eba bagi da nu nusuru marai ika idiwana ki nana ki pokere waka ragidai ropani kawaya ade kayatagamana wainamupu, tagubu ke; “Inako kaigamu da empamu. Nu natere Ponikisi baigemei bani pa mena bani.” Natere Ponikisi ka tawana bagi kawaya mosi ruku si Kurisi ki rabineya. Nusuru marai ki ka iyapana ika bagi kawaya idiwono mibai ka nusuru towawa ika kwaitana eba baiyagisi.

Egi berokowena kawaya daganani

¹³ Nu nusuru towawa mareyawena emipi ka waka ragidai wainamupu da nu kaigamana ka baganai ki pokere waka taburubai egi kaumupu ki mu ade tainimupu manako nu kimpi ubumpi ruku si Kurisi ki egi papateya papateya kaigibi. ¹⁴ Nu kaigibi eba rowarowa ka nusuru kawaya daganani mosi ki si tagamu ke ‘Madega Posiwagau Deneya Nusurui’ ki ruku ki deneya bauwena. ¹⁵ Nusuru ki nu ade kaigamana ki nana nu yawatanuga bodapupu waka yabarai minibu wira ki pokere nu kamadimpi manako nusuru ebo waka wadubu kayawena ki deneya nu pa kaigibi. ¹⁶ Nu inako kaigibi kaiweya idiwewa da ruku marai munta mosi si ka Kauda ki kwemipi

wira rabineya kaigibi ka nusuru piritau bigawagawa manako nu kasiyaranuga pokaiya ka nu waka marai munta waka nikareya tainipemeya ki waka kawai ki rabineya tamipi. ¹⁷ Waka ragidai taburuba ragiragi kawayaya pokaiya nu wakanuga naureya umampu dokodoko. Mu kudumaga ka kwaenda nu tawana Ribiya bameya kaigamana ki nana mibai ka tawana Ribiya ki deneya ka egi naya bamanugutau ki pokere nusuru waka yadini naya ki kawareya yarana ki ka eba baganai. Mu kudu inako wainapamawa ki pokere mu kukakuka kuduba kwarisitampu da nusuru mena waka wadana giyansu-giyansu mena kayawagana ki nana.

¹⁸ Nusuru ade kawayawagawa yarawa ki pokere nu ukwampi nawaru puruwena ka mu waka tekatekawagana ki nana gwedegwede dai waramupu egi isiyamupu. ¹⁹ Nu ade ukwampi nawaru puruwena ka mu waka ki ebo gwedegwedei mete kina ki temupu mu mubo idamugere egi isiyamupu. ²⁰ Mara ropani kawayaya ka nu madega yo supama eba emitamemeya ko nusuru eba kewo-wena ko kasiyarai kawayaya maramara bauwagawa waka gipiyawa. Mara ki makeya ka nu notanuga kauwena iya mo wadamana ki yawatai pa mena.

²¹ Waka ragidai mara ropani kawayaya kewowena bani eba kupamawa ki pokere Poru mu yabaramugu ubupu, wagubu ke; “Edamani, nau yonani naiya suwagu-buwani ki wi eba wainamupu. Wi yona ki wainampena tawana Kurisi idimpena ki ka waka yo gwedegwede yau kuduba eba berokotagumpena. ²² Ko nau karako

suwagani ki wi wainapumuri; Kasiyara notapiyoi idiwoi. Nau kataineya da nu kuduba yewe idiwei ragidai nu paunanugu ka nu mo eba popoigamu ko waka mena berokoyagisi. ²³ Nau ka Mamanuga God e iyapanai. E si nau tepapakani ko kemora ka e aneyai mosi tonopupu nau bamaneya bauwena, ²⁴ wagubu ke; “Poru, kau kudu eba wainapiyowa. Kau tawana Rouni ragidai mu kaiwawomaga kawai Sita e yabareya uburi. Mamanuga God kau deni mena notaniyau ade bagi mena kau bamageya kwaewagau ki pokere iyapana kuduba yewe waka rabineya mete idiwu ki mo eba po-yagisi.” Aneya ki nau inako sidibu, ²⁵ ki pokere edamani, wi notaga eba kau-yagisi ko kasiyara notapiyoi idiwoi. Mamanuga God sidibu ki wenayagisi ki nau sumapakani, ²⁶ ko egi teniyoto ruku mosi kawareya isiyaniyoto.”

Waka berokowena

²⁷ Nu pura apeya kewowena inako egi Adiriya ki kawareya nusuru kasiyarai pokaiya pa iweya wademeya da kemora paunau ka waka ragidai wainamupu da nu egi papateya waunitau baigamana kwaigemei. ²⁸ Mu bowa mosi taburuba pokaiya kwimupu egi rabineya kaumupu manako bowa ki surawa da naya kawareya ukwapu ki ka mu ruwa makai rowarowaitau emupu. Eba rowarowa eweya ka mu bowa ki ade kaumupu manako ruwa makai rogobitau ki emupu ki pokere mu kataitagubu da egi papatai ka bamanugutau. ²⁹ Mu nade waka ugwadana bebere ki kudeya wainamupu ki pokere mu waka nikareya taburuba apeya

apeya egi nunumupu manako nawaru garugaru puruwagana ki nawanai notapamawa idiwa. ³⁰ Waka ki ragidai waka kamadamana weki gwaiya kayatagamana wainamupu ki pokere mu waka marai munta ki wadumpu egi tamupu manako bera-tagubu, tagubu ke; “Nu taburuba dai waka yabareya mete nunumana ki nana kaigemei.” ³¹ Mu inako beratagubu ko Poru ubupu piyara ragidai mu kawai-maga mete kina tadebu, wagubu ke; “Waka wadamu ragidai karako kaya-tagisi ki ka nu eba iyaigamu.” ³² E inako wagubu ki pokere piyara ragidai ki kaimpu waka marai munta ki e taburubai purumupu manako waka marai munta ki ebo mena egi kaya-wena.

³³ Mara dumai tarawa ki makeya ka Poru ubupu iyapana ki kuduba bani dai kupamana ki nana tadebu, wagubu ke; “Pura apeya nu taganugu kayawena ki wi pa idiwa bani mo eba kupamupu, ³⁴ ki pokere nau yonani yau suwagani wainapumuri; Karako bani dai kupu-muri da wi kasiyara wadumuri. Wi bani eba kupumuri ki wi eba iyaiwagi ko wi ubumuri nau suwagubuwani ki makeya makeya kwaiwagi ki nau kataineya da wi bidara mo eba wadumuri.” ³⁵ Poru inako wagubu manako bani buredi mosi wadubu iyapana kuduba nu yabunugu Mamanuga God bameya parauwena manako bani ki gerepupu kubabu. ³⁶ Iyapana ki emupu ka kasiyara mu bamamugu bauwena manako mu mete kina bani dai kupamupu. ³⁷ Nu waka ki rabinaya idiweya ragidai ka iyapana ropani kawaya kuduba 276. ³⁸ Nu bani kupamipi mateigibi kewowena ka mu

waka tekatekawagana ki nana bani ika uburawa ki kuduba mete egi isiyamupu.

³⁹ Nawaru ririwagawa makeya ka waka wadamawa ragidai tawana baigibi ki gogomupu ko mu egi papateya wata bagi kawaya naya mena mo emupu ki pokere tagubu ke; “Kwaigamu da empamu. Waka naya ki kawareya yaroto bo pa mena?” ⁴⁰ Mu inako tagubu manako waka taburubai kuduba purumupu egi kamadumpu ade waka wirapiyamu ki anai taburuba pokaiya umamupu ki mete rikamupu manako kaimpu waka yabareya kukakuka mosi naiya wadumpu kwarisi ki ade bagimupu da nusuru waka wadana egi papasi deneya garugaru mena kayawagana ki nana. ⁴¹ Mu inako kwaetagamawa ko towawa wirawena waka yabarai egi paunau naya kawareya yapu kekekeke-wena manako towawa kasiyarai kawaya bauwena waka nikarai ki minibu puru.

⁴² Piyara ragidai wainamupu da dibura ragidai borau positagisi ki ka mu wakapatagisi kay-atagisi ki pokere mu kuduba taunimana popo wainamupu. ⁴³ Ko piyara ragidai mu kawaimaga ki Poru nene wainapupu ki pokere e ubupu e kowaiyoma ki tatamatapu, wagubu ke; “Nima eka kataiya ki sikipoto ekayagisi yabiri borau posiyagisi, ⁴⁴ ko wi dai ki waka musupupu ki tapai dai tepumuri kawareya kaiwagi.” Nu inako kwaigibi manako nu kuduba bagi kawaya egi papateya borau posigibi.

Nu tawana Marota baigibi

¹ Nu bagi kawayaya egi papateya borau posigibi ka tawana ki ragidai nu nidimupu da ruku baigibi ki si ka Marota. ² Iyapana ki bagi kawayaya nu dirivanuga kwaetagubu. Tawana nawaya nusuru bauwagawa ki pokere mu mata karamupu nu mata eminiyana ki nana.

³ Poru mata dai bawapupu tepupu pasupu manako motamota berokoi mosi bawa ki rabineya ukwarawa ki mata muyai wainapupu posiwena manako Poru e idai mebu kekekeke painipupu. ⁴ Tawana ki ragidai motamota Poru idaiya inako mebu kekekeke painipupu ki emupu ka mu mubo mubo tagamawa ke; “Apunu yau ka bani naunuma apunai berokoi mosi. E egi supu eba powena ki pokere bimbina karako e bameya bauwena yau kena.” ⁵ Ko Poru e idai wiruwirukupupu manako motamota ki mata yabeya supu urabu poyo ko Poru e eya makarai mo eba wainapupu. ⁶ Iyapana wainamupu da e idai ki waunitau kawayayagisi manako e gwairipoto poyagisi ki pokere mu e empamawa idiwa da rowarowa kawayaya. Ko gwede mo inako eba wenawena ki pokere mu babatagubu, manako tagubu ke; “Akae, e ka eba naunuma apunai ko e ka bani daisusu kerarai ki kawai mosi bauwena yau kena.”

⁷ Tawana ki baigibi mu kaiwawo-maga si ka Pubirasi ko e tawai ka bamanugutau eba uwama. E nu nene wagubu waranibu e tawaiya kaigibi manako nu mara apeya eyaka e mete ika idiweya. ⁸ E mamai ka sigirawena nitetewena midi muya kawayaya mara-mara kebari kawareya

mena ukwarawa ki pokere Poru kanibu e idai e kawareya tapu Mamanuga God bameya guriguri-wena manako ki makeya ka apunu ki garugaru mena iyawena. ⁹ E iyawena sisiyai ki garugaru mena kawayawena kayawena iyapana wainamupu ki pokere tawana ki sigira ragidai kuduba Poru bameya bautagubu manako e ubupu mu guriguritapu da mu kuduba iyatagubu gawarara.

¹⁰⁻¹¹ Iyapana ki nu puyo ropani kawayaya negemupu manako nu ika idiweya da siragamu apeya eyaka kewowena eweya ka nu waka mosi natere Arekisanda were bauwena ki kawareya yampi kaigibi. Waka ki mu si 'Daisusu Nasuruwa' simupu ki ororeya mena ika bauwena ko nusuru marai ki pokere ika uburawa. Nu waka ki kawareya yameya ka tawana ki ragidai bautagubu nu yawata masurai bani gwedegwede kuduba ki mete negemupu denenuguwena.

Nu tawana Marota kamadimpi natere Roumi baigibi

¹² Nu waka ki kawareya kaigibi kaiweya idiweya da natere Sirakusi baigibi ka nu mara apeya eyaka ika idiweya, ¹³ manako ade kaigibi kaiweya idiweya da natere Regiyamu baigibi. Nu ukwampi nawaru puruwena ka nusuru mo nu kaigemeya deneya bauwena ki pokere nu garugaru mena kaigibi kaiweya idiweya da mara apeya kewo-wena ka nu natere Puteriyo baigibi. ¹⁴ Ika baigibi ka nu Iyesu sumapiyamu ragidai dai ika bananatampi manako nu pura eyaka mena mu mete ika idiweya da kamadimpi ade kimpipi

ubumpi natere kawaya Roumi kaigibi. ¹⁵ Nu kaigibi yameya ka Iyesu iyapanaiyoma ika idiwa nu sisiyanuga wainamupu manako mu dai kebompu apunu Apiyasi e gimarai wateya ika banananimpu ko dai kebompu 'Bareki Apeya Eyaka' ubumu ki wateya ika banananimpu. Poru mu emitapu ka e rabineya kasiyara wainapupu manako e Mamanuga God bameya parauwena.

¹⁶ Nu natere Roumi baigibi ka piyara ragidai mu kawaimaga wagubu da Poru tawa mo e ebo mena tondana ki baganai. Ko e piyara apunai eyaka mena Poru e kwayubai ika mete idiwana ki nana wagubu.

Poru natere Roumi rabineya tondawa

¹⁷ Mara apeya eyaka kewowena eweya ka Poru ubupu Diyu ragidai mu kawakawaimuguma ika idiwa ki mu bibimaga tonopupu. Mu bautagubu manako e mu tadebu, wagubu ke;

“Kowaniyoma, tawana Isiraero ragidai; Nu iyapananuguma bo nu bususunuga ki ripakwarakwaranuguma nu negemupu ki mo nau eba giripuwani bo sibuwani siyasiya. Ko Diyu ragidai natere Diyerusaremu rabineya nau wadisinimpu tawana Roumi piyarai mu idamaga rabineya nau tamusinimpu, ¹⁸ manako piyara ragidai ki nau manu-sinimawa emisinimawa. Nau paere mo kwaesugubena ki gwawai posugubena ki ka baganai ko mu nau paereni kerarai inako mo eba bananamupu. ¹⁹ Ko Diyu ragidai nau bodasinimupu ki pokere nau yawatani mo pa mena. Nau tawana Roumi kaiwawonuga kawai Sita e yabareya uburana ki nana suwagu-buwani. Ko

nau kaiwawo Sita e yabareya uburani ki ka nau iyapanani-yoma mu midimaga eba pasurani bo e yabareya mu mo eba tadeyani siyasiya. Pa mena. ²⁰ Ko nau yona ki pokaiya karako wi nene suwagubuwani baigubu da nu yona ki kawareya iwagamu. Nu Isiraero ragidai nu Iya Negeyana Apunai bauwagana nawanai idiwei e sisiyai nau suwegekeya ki pokere ki gwawai ka mu ubumpu nau diburasinimpu.”

²¹ Poru inako wagubu manako iyapana ki denai e simupu, tagubu ke; “Tawana Diyudiya ragidai kau sisiyagi mo oka pokaiya eba kabuwanimpu ade nu kowanuguma natere Diyerusaremu were bautagubu nu mete yewe idiwei ki mu kau sisiyagi mo eba tagubu ade kau sigi berokoi mo eba tagubu nu waina-mipi. ²² Ko nu katinugu da iyapana tawana tawana kuduba kau sumagi sumanugei ki mu siyamu siyasiya ki pokere nu nuwanugu kau kaubo nuwagi da nu suma ki kerarai naigida mena wainapamu.” ²³ Mu inako tagubu manako yona ki mara mosi ade tagamana ki nana tagubu kayatagubu.

Mara tagubu ki bauwena ka iyapana ropani kawaya apunu Poru tondawa tawai ki bautagubu manako didiburu mena ka Poru ubupu Mamanuga God e gari rabineya e kasiyarai pokaiya badidi maba kaiwana idiwana ki sisiyai mu tadeyawa tondawa kaniyawa da kemorawena. Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai oka tampu ade oragai apunai Mosisi gora tapu ki e mete iyabapiyawa manako iyapana ki mu notamaga wirawagana da mu Iyesu sumapamana ki nana ka e oka ki kawareya mu

tadebu, wagubu ke; “Nu Iya Negeyana Apunai Keriso ki nawanai nu idiweya ki ka apunu Iyesu bauwena ki kei.”

²⁴ Iyapana dai e yonai ki wainamupu sumamupu ko dai e yonai ki kwenu-mupu. ²⁵ Mu mubo mubo yona deni deni tagamawa tawa ki kamadamana kwaetagamawa mibai ka Poru yona siyarai wagubu ke; “Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu oragai apunai Aisaiya e umuneya nu ripakwarakwaranuguma yona mibai kawaya mu tadebu. E wagubu ke;

²⁶⁻²⁷ ‘Kau kayanuwagi iyapana yau tade, nuwagi ke;

Wi wenaguga wi wiga bodamupu.

Wi yabuga wi wiga kenemupu.

Wi rabinagau wi wiga gudu uma-mupu.

Ki pokere wainapiyoi, wainapiyoi, ko wi mibai eba wainapumuri.

Yabu tamiyoi, yabu tamiyoi, ko wi mibai eba empumuri.

Wi empamana eba wainapiyamu.

Wi wainapamana eba wainapiyamu.

Wi kataigamana mete eba waina-piyamu.

Wi ki wainampena ki ka wi mibai mete bananam-pena,

manako wi notaga wirawagubena wi Mamaga God nau bamaneya da nau wi iya negebena.’ ”

²⁸ Apunu Poru oragai apunai Aisaiya e okai kawareya inako wagubu manako yona siyarai mu tadebu, wagubu ke; “Nau karako yona matarau wi nidiyani wainapumuri; Mamanuga God iya waunai wi negeyana ki yonai wi tagararamupu,

ki pokere e karako yona ki tawana kwaiyanai ragidai mu bama-mugu tonopupu da mu ubu-moto yona ki yadini sumapomoto.

²⁹⁻³⁰ Apunu Poru kwamura apeya e ebo mena tawa ki rabineya tondawa ko e tawa ki denai bowa madai dai mete tarawa. Iyapana e bameya daiyo bautagamawa ki ka e mu dirihamaga kwaewagawa. ³¹ Nu Mamanuga God e gari rabineya e kasiyarai pokaiya badidi maba kaiwana idiwana ki sisiyai e wagawa tondawa ade nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso e yonai kuduba ki e iyapana mete tadeyawa kabukabuwa tondawa. E kudu pa mena yona kasiyarai kawaya wagawa ko iyapana e yonai mo eba bodapamawa.

Ika kewowena.

clxxxvi

IYA YONAI
The New Testament in the Umanakaina Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Umanakaina long
Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008